

FUNDUSZ

dla

ŚRODOWISKA

NFOŚiGW

30 lat

Kwartalnik Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Nr 2-3(7-8) kwiecień-czerwiec/lipiec-wrzesień 2019

Wydawca

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
ul. Konstruktorska 3a
02-673 Warszawa
www.nfosigw.gov.pl
fundusz@nfosigw.gov.pl

Redaktor naczelny

Sławomir Kmiecik

Redaktor wydania

Donata Bieniecka-Popardowska

Redaguje

Departament Promocji
i Komunikacji Społecznej

Skład i projekt okładki

Damian Siwiaszczyk (SVD)

Adiustacja i korekta

Beata Kowalczyk

Druk

Drukarnia Sil-Veg-Druk

Zdjęcie na okładce

Fotolia.com

Zdjęcia

Archiwum MŚ (s. 35)
Archiwum NFOŚiGW (s. 68-73)
Archiwum TVP SA (s. 87)
Beneficjenci NFOŚiGW (s. 22-35)
Fotolia.com (s. 6-10, 14, 16, 21, 55-57)
K.Kuczek/M.Sobota (s. 36-47)
K.Kuczek (s. 3, 13, 59)
M.Kempski (s. 86)
M.Sobota (s. 75)

ISSN 2544-4409

© by NFOŚiGW

Do druku wykorzystano papier **Vantage Silk** posiadający certyfikaty FSC i PEFC – odpowiedzialnej i zrównoważonej gospodarki leśnej oraz systemu EMAS – efektywnego zarządzania dostępnymi zasobami i energią. Dzięki temu negatywny wpływ na środowisko, w porównaniu z papierem tradycyjnym, zmniejszył się:

20% niższe zużycie energii

53% niższe zużycie wody

55% niższa emisja gazów cieplarnianych

100% papieru nadaje się do recyklingu

W numerze:

Na wstępie

3 Od 30 lat dla ludzi i środowiska

Ekoprzeszłość

5 Ekologia w Polsce. Historia w 30 odsłonach

Ekosentencje

11 Myśl jest siłą w ekologii

Z naszej historii

12 30 wydarzeń z 30-lecia NFOŚiGW

14 Przypominamy 30 programów NFOŚiGW

Ekoprawo

18 Działania NFOŚiGW na mocy 30 aktów prawnych

Ekoprojekty

22 Kogo wspiera NFOŚiGW – 30 wielkich inwestycji

Ludzie Funduszu

36 30 spojrzeń na pracę w NFOŚiGW

48 Piękni 30-letni. Rówieśnicy NFOŚiGW

NFOŚiGW w mediach

54 Od 30 lat troszczymy się o wizerunek w mediach

Z archiwum

60 30 ciekawostek o NFOŚiGW

68 Fotowspomnienia w 30 kadrach

Ekorelacje

74 NFOŚiGW – od 30 lat dla środowiska

76 Enfoś w wyobraźni dzieci i młodzieży

Ekosatyra

75 Od 30 lat pod sztandarem ekorozwoju

Ekoaktywności

84 30 branżowych wydarzeń z udziałem NFOŚiGW

Ekorozmowa

86 30 lat mieszka w Polsce. Redbad Klynstra-Komarnicki o ekookuczeniu

88 Hasło 30-lecia NFOŚiGW

Od 30 lat dla ludzi i środowiska

Trzydzieści lat to piękny wiek – można by stwierdzić z satysfakcją, odnosząc porównawczo metrykę Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do podobnego etapu w życiu człowieka. Bo „trzydziestka” to przecież wciąż młodość, witalność, energia i szerokie perspektywy, ale zarazem już spory bagaż wiedzy i doświadczeń, stabilizacja, większa dojrzałość, częstsze oceny przeszłości przy bardziej refleksyjnym społgądaniu w przyszłość. Tak jest właśnie w przypadku NFOŚiGW i jego prawie 700 pracowników. Tworzymy wspólnie instytucję, która przez trzy dekady zdążyła się już mocno i trwale usytuować jako filar polskiego systemu finansowania projektów proekologicznych,

a zarazem wciąż gotowa jest z energią podejmować nowe zadania i wyzwania w dziedzinie ekorozwoju Polski.

Mamy za sobą udane trzydzieści lat działalności, ale wierzymy, że przed nami kolejne dziesięciolecia (bo przyjmujemy taką dalekowzroczną perspektywę rozwojową) dalszych starań i osiągnięć w sferze finansowania poprawy stanu środowiska w naszym kraju. Narodowy Fundusz nie zamierza poprzestać na tym, co dotychczas zdziałał, lecz ma wizję następnych dokonań i sukcesów. Tym bardziej, że postępy w ekologii oraz – szerzej – skuteczna realizacja propagowanej przez polski rząd idei zrównoważonego rozwoju – to ta sfera życia państwa i społeczeństwa, bez której wręcz nie

do wyobrażenia jest pomyślna przyszłość Polski.

Patrząc z perspektywy trzech dekad, trzeba przyznać, że moment startu był dla NFOŚiGW niezwykle trudny. Polska tkwiła w tamtym czasie w głębokim kryzysie ekonomicznym i społecznym, a środowisko naturalne było w dużym stopniu zdegradowane, gdyż przez 45 lat autorytarnych i ideologicznych rządów potrzeby ekologiczne schoodziły na daleki plan. Transformacja ustrojowa musiała zatem objąć także kwestie środowiskowe. Niewiele wcześniej przed utworzeniem NFOŚiGW – 5 kwietnia 1989 r. – podpisano porozumienia Okrągłego Stołu, a 4 lipca 1989 r. odbyło się pierwsze posiedzenie „kontraktowego” Sejmu i Senatu. ▶

Polska wstępowała dopiero na ścieżkę demokratycznych przemian, wraz z którymi dojrzewała polityczna i społeczna świadomość, że systemowa ochrona środowiska oraz racjonalne korzystanie z jego zasobów to wręcz wyznaczniki polskiej racji stanu. Narodowy Fundusz – jako „odnawialne źródło finansowania ochrony środowiska” – od tamtego czasu do dzisiaj niezmiennie odgrywa jedną z kluczowych ról w realizacji polityki ekologicznej państwa.

Przedstawiamy to szczegółowo w bieżącym, jubileuszowym wydaniu naszego kwartalnika. Tutaj zasygnalizuję jedynie, że od początku swojego istnienia do końca 2018 r. NFOŚiGW na poprawę stanu środowiska w Polsce przeznaczył łącznie 92,5 mld zł. Ponad połowę z tej kwoty stanowiły środki krajowe (48,5 mld zł), a pozostałą część (44 mld zł) – wsparcie zagraniczne, przede wszystkim z unijnych Programów Operacyjnych Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Dodać też warto, że przez trzy dekady nasza instytucja zawarła z beneficjentami ponad 31 tys. umów, co daje imponującą średnią: ponad tysiąc umów rocznie, a więc niemal trzech dziennie.

Działania NFOŚiGW przyczyniły się do realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych – przez 30 lat przekazaliśmy wsparcie finansowe na budowę lub modernizację ponad 1600 oczyszczalni ścieków oraz ponad 83 tys. km kanalizacji. Efekty ekologiczne i energetyczne naszych działań to również m.in.: budowa 7 spalarni odpadów komunalnych o wydajności 1,1 mln ton rocznie, zwiększenie masy odpadów poddanych odzyskowi (w tym recyklingowi) na poziomie 5,4 mln ton w ciągu roku. To także zmniejszenie w skali roku emisji SO₂ o 800 tys. ton, ograniczenie emisji pyłów o 260 tys. ton, zmniejszenie emisji CO₂ o 14,8 mln ton. I wreszcie

produkcja energii z odnawialnych źródeł energii – 2,1 TWh w ujęciu rocznym oraz oszczędność energii – 3,4 TWh na rok.

Nie o same liczby i wskaźniki tutaj jednak chodzi, lecz o kwestię fundamentalną, jaką jest stan środowiska naturalnego w naszym kraju i nade wszystko zdrowie oraz jakość życia Polaków. Właśnie na tym polu dokonania i zasługi NFOŚiGW są szczególnie ważne, gdyż jedno nie ulega wątpliwości: harmonijny rozwój państwa i narodu nie jest możliwy bez takich dóbr, jak czyste powietrze, zdrowa woda, czy zielone otoczenie. W Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pamiętamy o tym każdego dnia, decydując o finansowym wspieraniu kolejnych inwestycji i przedsięwzięć proekologicznych. W roku obchodów 30-lecia, skłaniającym siłą rzeczy do refleksji i podsumowań, chcemy z tym większą mocą potwierdzić, że NFOŚiGW jest i pozostanie głównym ogniwem polskiego systemu finansowania ochrony środowiska.

Na koniec niech mi będzie wolno przekazać refleksję natury bardziej osobistej. Otóż jest dla mnie zaszczytem i źródłem ogromnej satysfakcji fakt, że funkcję Prezesa Zarządu NFOŚiGW objąłem w roku jubileuszu tej ważnej i zasłużonej instytucji. Traktuję to jako zawodowe wyróżnienie, ale zarazem zobowiązanie. Podjąłem je ze świadomością, że kolejne dni, miesiące i lata działalności Narodowego Funduszu, tworzące następną dekadę w jego historii, będą wymagały zdwojonych wysiłków i jeszcze większego zaangażowania. Od NFOŚiGW, który ma wykwalifikowane kadry oraz odpowiednią wiedzę, doświadczenie i zasoby – tego się zresztą oczekuje.

Mówiąc nieco żartobliwie, musi być trochę tak, jak z tym wydaniem kwar-

talnika „Fundusz dla Środowiska”. To kolejny numer naszego czasopisma, ale – z racji pięknego i zobowiązującego jubileuszu 30-lecia NFOŚiGW – jednak nadzwyczajny: podwójny, łączony, zawierający o 100 procent więcej stron niż zwykle, a tym samym dwa razy więcej treści: artykułów, zdjęć, ilustracji. Przewodnim motywem publikacji jest „trzydziestka”, nawiązująca do urodzin Narodowego Funduszu. Przez pryzmat trzech dekad pokazujemy na łamach wydarzenia, przedsięwzięcia, inwestycje, projekty i sprawy ważne dla naszej instytucji, a tym samym dla kraju i społeczeństwa. Wszystkie bowiem proekologiczne działania, które NFOŚiGW podejmował przez minione 30 lat, miały wymiar społeczny. Codzienna praca w kategoriach dobra wspólnego będzie wyznacznikiem naszej działalności również w kolejnych latach. I tego właśnie – z okazji jubileuszu – życzymy sobie i Polsce. ■

Marek Ryszka

p.o. Prezesa Zarządu NFOŚiGW

Ekologia w Polsce. Historia w 30 odstępach

SŁAWOMIR KMIECIK

Utworzenie 30 lat temu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej otworzyło nową epokę w historii polskiej ekologii. Punkt startu był krytyczny: jeszcze w 1989 r. niemal 100 proc. odpadów komunalnych trafiało na wysypiska, a ponad 70 proc. ścieków komunalnych zrzucano do rzek i jezior. Jubileusz 30-lecia NFOŚiGW to dobra okazja do refleksji historycznej i przypomnienia najważniejszych zdarzeń i decyzji w dziejach polskiej ekologii, poprzedzających utworzenie Narodowego Funduszu.

Porównując obecny stan środowiska w Polsce z sytuacją z roku 1989, trzeba stwierdzić, że po upływie trzech dekad jest on nieporównywalnie lepszy. Duża, by nie powiedzieć główna w tym zasługa dofinansowań z NFOŚiGW, dzięki którym buduje się oczyszczalnie ścieków, sieci kanalizacyjne, zakłady recyklingu, instalacje chroniące powietrze oraz podejmuje tysiące innych działań i inwestycji proekologicznych. Minione 30 lat okazało się kluczowe dla postępów w zakresie ochrony środowiska i przyrody w naszym kraju.

Nie będzie przesadą stwierdzenie, że decyzja z 1989 r. o powołaniu do życia Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej stanowiła naturalną konsekwencję stale rozwijającej się i umacniającej w Polsce świadomości ekologicznej, która jednak – trzeba to zastrzec – z uwagi na skomplikowaną, burzliwą, a często tragiczną historię naszego kraju okresowo była zakłócana. Tak działo się w okresie zaborów, gdy Polska nie miała państwowości, potem podczas obu wyniszczających wojen światowych oraz okupacji niemieckiej i sowieckiej, a wreszcie w okresie PRL.

Generalnie jednak – mimo dramatycznych regresów – jako naród możemy być dumni z naszych tradycji i osiągnięć w sferze ochrony środowiska. Warto bowiem pamiętać, że pierwsze decyzje proekologiczne podejmował już... król Bolesław Chrobry.

Takie inicjatywy sprzed wieków – dodajmy gwoli sprawiedliwości – nie były wyłącznie dyktowane szlachetną troską o przyrodę i jej piękno, lecz głównie względami ściśle ekonomicznymi. Na naszym kontynencie ludzie już w X-XI w. zauważyli, że wraz ze wzrostem liczby mieszkańców coraz szybciej ubywa zasobów natury, zwłaszcza drewna, które stanowiło niegdyś podstawowy budulec oraz dziko żyjących zwierząt, które dostarczały pożywienia i skór na okrycia. Jasne stało się, że tymi dobrami trzeba zacząć racjonalniej gospodarować, aby ich nie zabrakło.

Można przyjąć, że już wtedy rodziły się zaczątki idei zrównoważonego rozwoju, która – co ciekawe – w polskim porządku prawnym została zapisana dopiero na początku lat 90. XX w. Takiego sformułowania użyto po raz pierwszy w uchwale Sejmu z 10 maja 1991 r.

w sprawie „Polityki Ekologicznej Państwa”, czyli dokumentu opracowanego przez rząd w 1990 r. Ekorozwój zdefiniowano tam jako „podporządkowanie potrzeb i aspiracji społeczeństwa i państwa możliwościom, jakie daje środowisko, którym dysponujemy”.

Fundamentalne wprowadzenie koncepcji zrównoważonego rozwoju do krajowego prawodawstwa nastąpiło jednak dopiero po uchwaleniu w kwietniu 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł 5 ustawy zasadniczej stwierdza bowiem: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Jak do takiego stanu rzeczy dochodziliśmy jako naród i państwo na przestrzeni dziejów? Jakie są najważniejsze „odstępny” w historii polskiej ekologii – z okresu przed utworzeniem Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej? Udajmy się w swoistą podróż w czasie. ▶

1

Pierwsze zasługi w ochronie polskiej przyrody trzeba przypisać, jak już wspomniano wyżej, królowi Bolesławowi Chrobremu (967–1025), który od roku 992, władał Polską. To on, pierwszy koronowany król Polski, już w 1020 r. wydał prawa chroniące bobry (łac. *Castor fiber*) przed niekontrolowanym trzebieniem. Ceniono je ze względu na ich gęste futro oraz mięso, które uznawano za smaczne, kruche i soczyste, a na dodatek postne, gdyż to wodne zwierzę traktowano jako pokrewne rybom. Na bobry polowano także dla ich wydzieliny o intensywnym zapachu piżma, która w postaci sproszkowanej (kastoreum) uchodziła za lek na wszelkie dolegliwości oraz ważny dodatek do pachnidła.

2

Król Kazimierz III Wielki (1310–1370), ostatni monarcha z dynastii Piastów na tronie polskim, który panował w latach 1333–1370, zadbał z kolei o stan polskich lasów, wprowadzając surowe kary za wyręb dębów bez zezwolenia. Przepisy takie znalazły się w „Statucie wiślickim” (1347), czyli zbiorze praw regulujących różne sfery życia w państwie. Uchodzi on za najstarszy polski dokument dotyczący ochrony przyrody.

3

Monarchą, który brał sobie do serca stan zasobów naturalnych w Polsce był także Władysław Jagiełło (1362–1434), założyciel dynastii Jagiellonów. Za jego panowania wprowadzono ograniczenia w zakresie wycinania i wywożenia z Polski drewna cisowego. Było ono i jest nadal cenione z uwagi na jego twardość oraz ozdobny charakter. Surowiec ten wykazuje ponadto odporność na pęknięcia i kurczenie, za to łatwo można go skrawać i strugać. Nic dziwnego, że cis pospolity (łac. *Taxus baccata*) był pierwszym w Polsce gatunkiem roślinnym objętym ochroną.

7

Król Zygmunt III Waza (1566–1632) sprawił, że Rzeczpospolita osiągnęła swój największy w historii obszar, a zarazem wykazywał troskę o zasoby państwa. To on wziął pod ochronę tura (łac. *Bos primigenius*) – obecnie wymarły gatunek, który jest przodkiem niektórych ras bydła domowego. „Starosta ma tego przestrzegać, aby puszcza nasza, gdzie tur przebywa, od poddanych przyrzeczonych pustoszona nie była” – głosiło pismo wydane przez królewską kancelarię. Polski monarcha wiedział, co robi, gdyż na przykład we Francji tury zniknęły już około X wieku, a w Niemczech XI-XII wieku, co wiązało się z rozwojem rolnictwa i malejącą powierzchnią puszczy. W Polsce, mimo podjętych działań ochronnych, ostatnia samica padła z przyczyn naturalnych w 1627 r. w Puszczy Jaktorowskiej na Mazowszu. Natomiast ostatni na świecie tur zginął w 1755 r. z rąk kłusownika na terenie Prus Książęcych, będących wcześniej lennem Królestwa Polskiego.

8

W epoce romantyzmu, której jednym z przesłań był powrót do natury, kwestia ochrony przyrody i środowiska trafiła nawet do literatury pięknej. Adam Mickiewicz w narodowym poemacie „Pan Tadeusz” (1834) przywołał pojęcie pomnika przyrody, pisząc z ubolewaniem o rabunkowej gospodarce leśnej: „Pomniki nasze! ileż co rok was pożera / Kupiecka lub rządowa, moskiewska siekiera! / Nie zostawia przytułku ni leśnym śpiewakom, / Ni wieszczom, którym cień wasz tak miły jak ptakom”. I pytał też zatroskany: „Drzewa moje ojczyste! jeśli niebo zdarzy, / Bym wrócił was oglądać, przyjaciele starzy, / Czyli was znajdę jeszcze? Czy dotąd żyjecie?”

9

Rozwój nauk przyrodniczych, który nastąpił w XIX w., sprawił, że kwestie stanu środowiska naturalnego oraz potrzeb, warunków i możliwości jego ochrony stały się przedmiotem badań i analiz. Z całą ostrością widziano już problem zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt i roślin, w związku z czym zaczęto tworzyć naukową inwentaryzację zasobów i obiektów, które powinny być poddane ochronie. Polityka zaborców wprawdzie temu nie sprzyjała, ale mimo to Sejm Krajowy we Lwowie, mający skromne ustawodawcze kompetencje w sferze gospodarki i kultury, w 1868 r. zdecydował o ochronie świstaka i kozicy.

4

Król Władysław Jagiełło wprowadził także ograniczenia w polowaniach na niektóre zwierzęta, w tym łosie i tarpany, ale także dość powszechne do dzisiaj dziki i jelenie. Edyktem królewskim ustanowiono okres ochronny dla zwierzyny łownej, który obowiązywał od ostatniego tygodnia kwietnia do późnego lata (końca żniw). Już wtedy widać było wyraźnie, że populacja dzikich zwierząt stopniuje bardzo szybko, jeśli będą wybijane bez jakichkolwiek regulacji.

5

Wspomniana wyżej troska o bobry, zapoczątkowana przez króla Bolesława Chrobrego, okazała się krokiem na tyle przemyślanym i słusznym, że ochronę tego gatunku wzmocnił jeszcze król Zygmunt I Stary (1467–1548), wprowadzając do statutów litewskich surowe przepisy w tym względzie. Monarcha ten w 1523 r. zapewnił ochronę także innym gatunkom: turom, żubrom, sokółom wędrownym i łabędziom.

6

Stefan Batory (1533–1586), który został królem Polski w 1576 r. po ślubie z królową Anną Jagiellonką, już dwa lata po objęciu rządów dostrzegł potrzebę ochrony zasobów polskich jezior. Wydał dekret, w którym zakazał używania do połowu ryb narzędzi powodujących nadmierne odłowy, w tym sieci o zbyt drobnych oczkach. Wprowadził również okresy ochronne dla ryb w okresie tarła.

10

Pierwszy na ziemiach polskich rezerwat przyrody (a drugi w Europie) został utworzony w 1827 r. na południowo-wschodnim skraju Borów Tucholskich, nad Jeziorem Mukrzańskim. W niemieckich dokumentach była mowa „surowej ochronie” tamtejszego uroczyska Ziesbusch (w dzisiejszym Nadleśnictwie Wierzchlas), gdzie znajdowało się najliczniejsze w Europie skupisko cisów. Obecnie rezerwat ten nosi nazwę „Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego” i obejmuje 3559 okazów. Ścisłą ochroną objęty jest od 1956 r.

11

W roku 1886 hrabia Włodzimierz Dzieduszycki w swoim majątku w Pieniakach koło Złoczowa na Podolu utworzył rezerwat „Pamiętka Pieniacka” o powierzchni 22 h. Ochroną objął naturalny starodrzew bukowy.

12

Podobne działania podejmowali inni właściciele ziemscy. W 1903 r. hrabia Adam Stadnicki, absolwent studiów przyrodniczych w Monachium, który prowadził w swoim majątku bardzo zrównoważoną gospodarkę, ustanowił rezerwat leśny „Baranowiec” na gruntach w okolicach Nawojowej i Łabowca w Małopolsce. W 1928 r. obradowali tam i podziwiali rezerwat uczestnicy Międzynarodowego Zjazdu Botaników.

13

W 1907 r. hrabia Karol Raczyński w swoich dobrach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, na rozległej powierzchni ponad 100 ha, najpierw ograniczył wyrąb lasu, a następnie utworzył obszar chroniony, do pilnowania którego powołał nawet specjalną straż. To dzisiejszy rezerwat leśny na terenie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, gdzie występuje starodrzew, małowicze wzgórza i formy skalne.

14

O tym, jak niepomysłny dla Polski, także w sferze ochrony przyrody i środowiska, był brak niepodległości, świadczyło fiasko inicjatywy Mariana Raciborskiego (1863–1917), botanika, pioniera ruchu ochrony przyrody w Polsce. Badacz ten w początkach XX w. zaproponował utworzenie sieci rezerwatów na ziemiach polskich objętych zaborami. Plan ten nie powiódł się z powodu licznych przeszkód o charakterze prawnym, ale zwłaszcza politycznym, gdyż zaborcy widzieli w tym zamiśle groźną próbę polskiej integracji. Słynny botanik nie doczekał, niestety, wolnej Polski.

15

Dzięki pracy polskich naukowców, którzy – mimo zaborów – projektowali przyrodnicze i ekologiczne rozwiązania dla przyszłej, wolnej Polski, istniała wręcz pewność, że w odrodzonym kraju będzie można niejako z marszu wdrożyć te koncepcje. Warto przypomnieć nazwiska niektórych z tych badaczy. W zaborze austriackim działali: Marian Raciborski, Gwałbert Pawlikowski, Tadeusz Kornilowicz, Mieczysław Limanowski, Wiktor Kuźniar, Alfred Lityński, Konstanty Stecki. W zaborze pruskim byli to: Hugon Conwentz, Franciszek Pfuhl, Teodor Schube, Ferdynand Chłapowski i Jerzy Schulczewski. W zaborze rosyjskim funkcjonowali: Bohdan Dyakowski, Aleksander Janowski, Kazimierz Kulwiec, Januarej Kołodziejczyk, Henryk Wierciński, Zygmunt Wóycicki.

19

Jedną z zasług PROP były liczne publikacje (naukowe, popularnonaukowe i informacyjno-propagandowe), pod wpływem których w II RP kształtowały się poglądy i świadomość przyrodniczo-ekologiczna społeczeństwa. Ten sam walor edukacyjny miało opiniowanie przez PROP projektów ustaw gospodarczych, (prawo górnicze, prawo budowlane, zagospodarowanie lasów, reforma rolna, prawo łowieckie itp.), do których wprowadzano kwestie ochrony zasobów naturalnych.

20

Ważnym wydarzeniem było utworzenie w 1928 r. Ligi Ochrony Przyrody (LOP), która – jako organizacja społeczna, pozarządowa – stanowiła istotne dopełnienie działalności państwowych organów ochrony przyrody. Jej pierwszym szefem został Aleksander Janowski – podróżnik, pionier krajoznawstwa, autor przewodników, współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. LOP wzorowano na podobnej organizacji szwajcarskiej. Miała być ona z założenia organizacją masową, docierającą z ideą ochrony przyrody do szerokich kręgów społecznych. W 1939 r. LOP skupiała 40 000 osób.

21

W II RP szybko zostało podjęte i zrealizowane hasło tworzenia rezerwatów przyrody. Powstało ich w dwudziestolecie międzywojennym 39 na łącznym obszarze ponad 1450 ha, a liczba zewidencjonowanych pomników przyrody przekroczyła 4500. W 1939 r. w granicach II RP istniało aż 186 rezerwatów o łącznej powierzchni 28 604 ha, wśród których były: leśne, faunistyczne, torfowiskowe, przyrody nieożywionej, stepowe i wodne. Kolejnych 200 projektów znajdowało się w fazie opracowań, ale prace nad nimi przerwał wybuch wojny.

16

Po odzyskaniu przez nasz kraj niepodległości w 1918 r. Polacy mogli wreszcie w pełni wykazać się „patriotyzmem ekologicznym”, osiągnięciami naukowo-badawczymi w dziedzinie ochrony przyrody i środowiska oraz gotowymi rozwiązaniami prawno-organizacyjnymi. Już 17 grudnia 1919 r. przyrodnicy i leśnicy podczas wspólnego spotkania zaproponowali utworzenie Państwowej Rady Ochrony Przyrody (PROP) jako oficjalnego organu RP. Jeszcze w tym samym roku rząd wydał rozporządzenie o utworzeniu 15-osobowej Tymczasowej Państwowej Komisji Ochrony Przyrody, która od kolejnego roku stała się Państwową Komisją Ochrony Przyrody. Postulowana PROP powstała pięć lat później.

17

22 czerwca 1925 r. została powołana Państwowa Rada Ochrony Przyrody – 25-osobowy organ do realizacji zadań związanych z ochroną przyrody, z siedzibą w Krakowie. Instytucja ta skupiała przedstawicieli świata naukowego, przyrodniczego i artystycznego. PROP bazowała na dorobku najsilniejszych ośrodków pracy naukowo-badawczej w miastach uniwersyteckich (Kraków, Lwów, Poznań, Warszawa, Wilno), w których powstały też regionalne Komitety Ochrony Przyrody.

18

Wraz z utworzeniem Państwowej Rady Ochrony Przyrody powołano urząd Delegata Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Spraw Ochrony Przyrody. Funkcję tę pełnił, z przerwami, aż do 1949 r. Władysław Szafer – sławny botanik, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (jego rektor w latach 1936–1938), dyrektor krakowskiego Ogrodu Botanicznego, niekwestionowany autorytet w dziedzinie ochrony przyrody.

22

II wojna światowa zahamowała również dość zaawansowany proces tworzenia dwóch parków narodowych: Polesie i Matecznik Wschodniokarpacki. Trzeba jednak zaznaczyć, że w latach międzywojennych udało się powołać aż sześć parków narodowych (w kolejności alfabetycznej): Babiogórski, Białowiecki, Czarnohory, Jaworzyński, Pieniński i Wielkopolski.

23

1 czerwca 1932 r. – jako pierwszy w Polsce i jeden z pierwszych w Europie – na mocy rozporządzenia ministra rolnictwa został utworzony Pieniński Park Narodowy, jeden z 23 istniejących obecnie. Idea jego utworzenia była znacznie wcześniejsza – już w 1921 r. przewodniczący Państwowej Komisji Ochrony Przyrody prof. Władysław Szafer wspominał publicznie o potrzebie ochrony Pienin. To z jego inicjatywy, najpierw na prywatnym terenie, powstał rezerwat dla ochrony łąk wokół ruin zamku w Czorsztynie, a w następnej dekadzie utworzono PPN. Umożliwiły to wykupy gruntów od osób prywatnych prowadzone głównie w Pieninach Środkowych w masywie Trzech Koron.

24

Jako drugi w Polsce powstał Białowiecki Park Narodowy (4 sierpnia 1932 r.). Na mocy rozporządzenia ministra rolnictwa ówczesne Nadleśnictwo Rezerwat zostało przekształcone w „Park Narodowy w Białowieży” o powierzchni 4693 ha. Zamyśl jego utworzenia istniał już w 1916 r., ale nie zyskał wtedy politycznego poparcia. Ponownie ideę ochrony części Puszczy Białowieckiej podjęto już w niepodległej Polsce, w 1919 r. Podczas liczenia tamtejszych żubrów pomysłu zgłosili profesorowie Władysław Szafer i Eugeniusz Kiernik oraz inżynier Jan Kłowska. Dzisiejszy BPN (noszący tę nazwę od roku 1947) znany jest powszechnie z największej na świecie wolnościowej populacji żubrów, a także z fragmentu Puszczy Białowieckiej o cechach lasu naturalnego, a nawet pierwotnego.

25

Swoistym ukoronowaniem działań ochronnych na rzecz przyrody i naturalnych zasobów w II RP było uchwalenie w 1934 r. pierwszej polskiej ustawy o ochronie przyrody. Wprowadzała ona wiele pożytecznych rozwiązań i można przypuszczać, że kraj bardzo by na niej skorzystał, gdyby nie fakt, że realnie obowiązywała jedynie do 1939 r.

26

Okres II wojny światowej był dla Polski katastrofą we wszystkich możliwych przejawach życia, także w zakresie ochrony przyrody i zasobów środowiska naturalnego. Działania na tym polu zostały całkowicie wstrzymane, a obaj okupanci (niemiecki i sowiecki) zaczęli prowadzić rabunkową gospodarkę, w tym masowy wyręb lasów, m.in. w Gorcach, Górach Świętokrzyskich, na Podlasiu.

27

Po wojnie przez krótki okres wydawało się, że osiągnięcia przyrodniczo-ekologiczne II RP będą kontynuowane i rozwijane. Wznowiono na przykład działalność niektórych organów i organizacji, w tym PROP i LOP. Na pierwszym powojennym zjeździe PROP przyjęto nowy program pracy, uwzględniający zmianę granic państwa. W ramach Polskiej Akademii Nauk utworzono Zakład Ochrony Przyrody. Szybko jednak naukowy i społeczny zapał został stłumiony przez wymogi i nakazy polityczne.

28

Żadne organizacje, także ekologiczne, nie mogły w PRL działać bez akceptacji władz komunistycznych. Autorytarne państwo o ograniczonej suwerenności, jakim była PRL, krępując wszelką niezależną myśl i aktywność, samo narzucało rozwiązania, które uznawało za słuszne i potrzebne. Uchwalono oczywiście szereg ustaw związanych z ekologią, między innymi: Ustawę o ochronie przyrody (1949), Prawo wodne (1962 i 1974), Ustawę o ochronie gatunków rolnych i leśnych (1971 i 1982), Ustawę o ochronie i kształtowaniu środowiska (1980), ale część ich przepisów pozostawała na papierze, a były też w nich rozwiązania szkodliwe.

29

Generalnie w okresie PRL, w systemie centralnie zarządzanej gospodarki, ideologicznie motywowany rozwój górnictwa, hutnictwa i przemysłu ciężkiego oraz odgórnie tworzone plany produkcyjne miały absolutny prymat nad kwestiami ekologicznymi. To sprawiło, że środowisko naturalne Polski uległo gwałtownej degradacji. Wystarczy powiedzieć, że w 1989 r. – z powodu ścieków odprowadzanych przez kopalnie i wielkie fabryki – woda w Wiśle w okolicach Krakowa była bardziej słona... niż w Morzu Bałtyckim, a zjedzenie ryby wyłowionej z największej polskiej rzeki groziło zatruciem związkami toksycznymi. Z kolei na hałdach, nie tylko na Śląsku, zgromadzono 1,5 mld ton odpadów przemysłowych, w tym kilkadziesiąt mln ton substancji silnie trujących. To była swoista „tykająca bomba ekologiczna”, którą czym prędzej należało rozbroić.

30

Obrady Okrągłego Stołu oraz podjęty po nich proces transformacji ustrojowej i demokratyzacji państwa doprowadziły do utworzenia Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, co – jak zostało już powiedziane na wstępie – stanowiło prawdziwy przełom w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska. Polska zyskała najpierw instytucję, a potem cały system finansowania inicjatyw proekologicznych (tworzony obecnie przez NFOŚiGW wraz z funduszami wojewódzkimi i Bankiem Ochrony Środowiska), który działa bardzo efektywnie. Z korzyścią dla ludzi, zdrowia i środowiska. ■

Myśl jest siłą w ekologii

SŁAWOMIR KMIĘCIK

Utworzenie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 1989 r. było efektem licznych debat i refleksji ekspertów od ekologii nad stanem środowiska naturalnego w Polsce. Jubileusz 30-lecia NFOŚiGW, którego misją jest „skuteczne i efektywne wspieranie działań na rzecz środowiska”, to dobra okazja do przypomnienia, że myśli o konieczności ochrony zasobów natury towarzyszyły ludzkości od najdawniejszych czasów.

Każdy chyba zna stare, ale mądre w swej prostocie, polskie porzekadło: „Nie było nas, był las, nie będzie nas, będzie las”. W Ameryce Północnej do podobnych wniosków doszli Indianie, których maksyma głosi: „Kiedy wycięte zostanie ostatnie drzewo, ostatnia rzeka zostanie zatruta i zginie ostatnia ryba – odkryjemy, że nie można jeść pieniędzy”. Z kolei Chińczycy o potrzebie ekoedukacji przekonują w sentencji: „Jeśli myślisz rok naprzód – sadź ryż. Jeśli myślisz 10 lat naprzód – sadź drzewo. Lecz jeśli myślisz 100 lat naprzód – ucz ludzi”.

To, co w prostych słowach przekazują ludowe przysłowia, w sposób bardziej refleksyjny i wyrafinowany wyrażają przywódcy duchowi, autorytety moralne i naukowe, myśliciele, intelektualni, pisarze, artyści. Trzydzieści lat temu, w czasie, gdy był tworzony NFOŚiGW, papież Jan Paweł II na spotkaniu w Santiago de Compostella tak mówił do młodzieży o potrzebie ochrony środowiska: „Konieczne należy podjąć skoordynowane i odpowiedzialne przeciwdziałanie, zanim szkody poniesione przez naszą planetę staną się nieodwracalne”.

Papież-Polak jest także autorem słów, które brzmią niemal jak memento dla ludzkości. „Trzeba zatem uświadomić sobie, że istnieje ciężki grzech przeciwko środowisku naturalnemu, obciążający nasze sumienia, rodzący poważną odpowiedzialność przed Bogiem-Stwórcą”. W podobnym duchu utrzymana jest inna jego nauka: „Wydaje się, że to, co najbardziej zagraża stworzeniu i człowiekowi, to brak poszanowania dla praw natury i zanik poczucia wartości życia”.

Analizując słowa polskiego papieża, warto zapoznać się z opiniami na temat ochrony środowiska także innych sławnych i mądrych postaci na przestrzeni dziejów. Oto subiektywny wybór najciekawszych, najbardziej poruszających, przewrotnych, wyrazistych i sugestywnych sentencji i aforyzmów o ekologii:

* *Nadszedł czas, aby zrozumieć, że przyroda bez człowieka będzie istniała, ale człowiek bez przyrody nie.*

Arystoteles, filozof starożytnej Grecji

* *Natura nie łamie swych praw.*

Leonardo da Vinci, renesansowy malarz, architekt, filozof, pisarz i odkrywca

* *Kochajmy przyrodę, bo dzięki niej coraz lepiej rozumiemy sztukę.*

Vincent van Gogh, malarz postimpresjonistyczny

* *Sztuka, chwata i wolność przemijają, a przyroda zawsze jest piękna.*

George Gordon Noel Byron, poeta i dramaturg

* *Wpatrz się głęboko w przyrodę, a wtedy wszystko lepiej zrozumiesz.*

Albert Einstein, fizyk, filozof, twórca teorii względności, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki

* *Widoki przyrody są różne w różnych miejscach, prawa przyrody są wszędzie te same.*

Tadeusz Kotarbiński, filozof, logik, etyk, twórca etyki niezależnej, pedagog

* *Mamy tylko jedną Ziemię, a jej przyszłość zależy od każdego, na pozór niewielkiego, ludzkiego działania, zależy od każdego z nas.*

Florian Plit, geograf, profesor nauk o Ziemi

* *Wycięty las szumi już tylko w nas.*

Jan Sztaudynger, poeta, fraszkopisarz, satyryk

* *Natura jest zawsze mądrzejsza od ludzkich pomysłów.*

Antoni Kępiński, lekarz-psychiatra, filozof, twórca psychiatrii aksjologicznej

* *Kto zna działanie przyrody, ten żyje z nią w zgodzie.*

Czuang Cy, filozof, pisarz

* *Przyroda nie zna nagrody ni kary, zna tylko konsekwencje.*

Robert G. Ingersoll, pułkownik wojska, prawnik ■

30 wydarzeń z 30-lecia NFOŚiGW

Oprac. JOANNA ZEMEŁKA-WIKTOROWSKA

Rozpoczęcie działalności, pierwsze zawarte umowy, uruchamianie kolejnych programów wspierających przedsięwzięcia służące ochronie środowiska. Przypominamy ważne wydarzenia z 30-letniej historii Narodowego Funduszu.

- 27 kwietnia 1989 r. – **utworzenie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**, w oparciu o ustalenia Okrągłego Stołu na podstawie nowelizacji Ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska z 1980 r.
- 1 lipca 1989 r. – **rozpoczęcie działalności przez Narodowy Fundusz** zgodnie z rozporządzeniem 11 Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z 30 czerwca 1989 r. o nadaniu statutu Funduszowi.
- 11 października 1989 r. – **zawarcie pierwszej umowy pożyczki** z Żywiecką Fabryką Sprzętu Szpitalnego.
- 17 października 1989 r. – **zawarcie pierwszej umowy dotacji** ze Spółką Wodno-Ściekową im. A. Wojtasika w Krynicy Morskiej na II etap budowy oczyszczalni ścieków.
- Lipiec 1993 r. – powstanie **wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej**, niezależnych jednostek współpracujących z Funduszem, które wspierają zadania o zasięgu regionalnym.
- 1994 r. – na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Ministrem Środowiska a Prezesem Zarządu **przyjęcie w struktury NFOŚiGW Biura Programu „Strategia Zarządzania Środowiskiem”**, gospodarującego zagranicznymi środkami finansowymi.
- 1995 r. **przenosiny Funduszu** z budynku Ministerstwa Środowiska przy ul. Wawelskiej 52/54 **do obecnej na ul. Konstruktorskiej 3A**.
- 1997 r. – aktywny **udział NFOŚiGW w działaniach pomocowych** na rzecz likwidacji szkód spowodowanych powodzią tysiąclecia.
- 1998 r. – **opracowanie procedur przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie** ze środków Narodowego Funduszu.
- Styczeń 1999 r. – rozpoczęcie wdrażania **projektów pomocy przedakcesyjnej ISPA** (Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej) i **PHARE** (Program Pomocy Polsce i Węgrom w Restrukturyzacji Gospodarki) w obszarze ochrony środowiska. Zaś w kolejnym roku **Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**.
- Kwiecień 2001 r. – uchwalenie **Ustawy Prawo Ochrony Środowiska**, pierwszej polskiej legislacji nawiązującej do prawa europejskiego, która z wieloma nowelizacjami obowiązuje do dziś.
- 2004–2009 – we współpracy z Ministerstwem Środowiska przygotowywanie, ocenianie i koordynowanie realizacji projektów współfinansowanych ze środków **Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG)**.
- 2005–2009 r. – NFOŚiGW Instytucją Wdrażającą **Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKP „Unia dla przedsiębiorczych – Program Konkurencyjność”)** skierowanego do przedsiębiorstw zainteresowanych zwiększeniem konkurencyjności w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego.
- 2007 r. – rozpoczęcie realizacji Programu **Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) 2007–2013**, w którym NFOŚiGW powierzono rolę Instytucji Wdrażającej.
- Wrzesień 2008 r. – **Narodowy Fundusz Krajową Instytucją Wdrażającą Instrument Finansowy LIFE+ w Polsce**.
- Od 2009 r. – zarządzanie środkami własnymi przez **krajowe programy priorytetowe** uwzględniające potrzeby środowiskowe, potrzeby i możliwości finansowe beneficjentów oraz stanowiące reakcję na zmieniające się otoczenie. ▶

- 2009 r. – Narodowy Fundusz Krajowym Operatorem Systemu Zielonych Inwestycji (ang. Green Investment Scheme – GIS) na mocy Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji.
- 2010 r. – przekształcenie Funduszu w państwową osobę prawną, której głównym celem działania jest udzielanie finansowego wsparcia największym lub ponadregionalnym przedsięwzięciom służącym ochronie środowiska i gospodarce wodnej.
- 2011 r. – NFOŚiGW wraz z Ministerstwem Środowiska zostaje Operatorem Programów PL02 (na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i ekosystemów), PL03 (na przedsięwzięcia służące wzmocnieniu monitoringu środowiska i działań kontrolnych) i PL04 (na wsparcie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii).
- Grudzień 2013 r. – powstanie programu LIFE, będącego kontynuacją LIFE+, jedyne instrumentu finansowego Unii Europejskiej poświęconego wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony i poprawy jakości środowiska oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Narodowy Fundusz Krajowym Punktem Kontaktowym LIFE również w perspektywie finansowej UE 2014–2020.
- 2014 r. – NFOŚiGW Instytucją Wdrażającą POIiŚ 2014–2020 w zakresie I osi priorytetowej „Zmniejszenie emisyjności gospodarki” (działania: 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 i 1.6) oraz wszystkich działań w II osi priorytetowej „Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu” (działania: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5).
- Styczeń 2015 r. – uruchomienie nowej witryny internetowej (www.nfosigw.gov.pl).
- 2015 r. – stworzenie generatora wniosków o dofinansowanie i generatora wniosków o płatność ze środków krajowych, a także opracowanie generatora wniosków o płatność dla POIiŚ.
- 3 marca 2016 r. – podpisanie umowy z Ministerstwem Energii w sprawie realizacji projektu „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”, w ramach POIiŚ 2014–2020.
- Maj 2016 r. – uruchomienie oficjalnego konta na Twitterze (twitter.com/nfosigw).
- Czerwiec 2017 r. – uruchomienie oficjalnego konta na Facebooku (facebook.com/NarodowyFunduszOchronySrodowiskaiGospodarstwaWodnej).
- Październik 2017 r. – utworzenie, na Międzynarodowych Targach Ochrony Środowiska POL-ECO SYSTEM w Poznaniu, wspólnie z Ministerstwem Środowiska, Bankiem Ochrony Środowiska i wojewódzkimi funduszami – EKOSFERY, specjalnej przestrzeni konferencyjno-wystawienniczej prezentującej instytucje proekologiczne skupione wokół Ministerstwa Środowiska.
- 7 czerwca 2018 r. – podpisanie z 16 wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz Bankiem Ochrony Środowiska porozumienia dotyczącego programu priorytetowego „Czyste Powietrze”.
- 9 września 2018 r. – ogólnokrajowa akcja NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy „100 tysięcy drzew na 100-lecie niepodległości Polski 1918–2018” zachęcająca Polaków do aktywniejszego włączenia się w działania na rzecz ochrony środowiska,
- 2018 r. – zaangażowanie NFOŚiGW jako przyszłego operatora Funduszu Niskoemisyjnego Transportu. ■

Przypominamy 30 programów NFOŚiGW

WOJCIECH STAWIANY

W swojej dotychczasowej historii Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej prowadził, obsługiwał czy wdrażał w sumie aż kilkaset programów, działań i projektów, dzięki którym dzisiejszy ekologiczny krajobraz Polski różni się diametralnie od tego, co mogliśmy obserwować jeszcze trzy dekady temu. Nie sposób wyliczyć tutaj wszystkie te rodzaje, formy i instrumenty aktywności, ale wybraliśmy spośród nich trzydzieści charakterystycznych. Przypominamy je z okazji trzydziestych urodzin Narodowego Funduszu.

Dla projektów unijnych przyjęliśmy cezurę lat 2007–2020. Chodzi o rozpoczęcie realizacji pierwszego pełnego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ 2007–2013) oraz zakończenie realizacji bieżącego programu POIiŚ 2014–2020. Natomiast dla

programów finansowanych ze środków krajowych zaakcentowaliśmy bieżące programy, realizowane w latach 2015–2020. Należy przy tym podkreślić, że obecnie realizowane programy (w obu warstwach: krajowej i unijnej) są w swej lwiej części rozwiniętymi projektami poprzednich

okresów. Programy wdrażane i obsługiwane przez NFOŚiGW nawiązują m.in. do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko czy Polityki Ekologicznej Państwa. Do wybranych programów dodaliśmy komentarz lub charakterystykę.

I. Działania/poddziałania POIiŚ (realizowane pod różnymi nazwami w latach 2007–2020)

Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska

Przedsięwzięcia realizowane w ramach działania 2.4 Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw oraz IV osi priorytetowej POIiŚ 2007–2013 przyczyniły się do wypełnienia przez polskich przedsiębiorców okresów przejściowych zawartych w Traktacie Akcesyjnym, szczególnie w obszarze energetyki zawodowej

Gospodarka wodno-ściekowa

Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego działania poprawiły jakość wód w Polsce, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych, przyczyniły się do wypełnienia przez Polskę dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W ramach prac realizowanych do 2018 r. (ISPA, Fundusz Spójności, POIiŚ 2007–2013) wybudowano/zmodernizowano ponad 1,6 tys.

oczyszczalni ścieków oraz 83 tys. km kanalizacji. Z bieżących umów (POIiŚ 2014–2020) wybudujemy lub zmodernizujemy 208 oczyszczalni ścieków oraz 5,2 tys. km kanalizacji; na 130 oczyszczalniach zostaną zrealizowane prace w węzłach technologicznych utylizacji lub zagospodarowania osadów ściekowych. ▶

Gospodarka odpadami

Celem działania jest zmniejszenie ilości odpadów komunalnych podlegających składowaniu. Jest to osiągane dzięki racjonalizacji systemów gospodarki odpadami, w tym zapewnieniu właściwej infrastruktury do zagospodarowywania odpadów, umożliwiającej prowadzenie gospodarki odpadami w zgodzie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. Promowane są projekty, które domykają systemy gospodarowania w regionie.

Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

Celem działań realizowanych przy wsparciu Funduszu Spójności w ramach POIiŚ 2007–2013 było zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz minimalizacja skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałanie poważnym awariom, zapewnienie dobrego stanu wód przybrzeżnych, a także wzmocnienie procesów decyzyjnych poprzez zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Adaptacja do zmian klimatu

Celem działania jest zwiększenie ilości retencjonowanej wody oraz poprawa sprawności przeprowadzania rozpoznania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożeń naturalnych i poważnych awarii. W ramach działania są realizowane projekty nakierowane na wzmocnienie odporności na zagrożenia, w tym powodziowe, związane ze zmianami klimatu oraz zwiększenie możliwości zapobiegania zagrożeniom naturalnym. Zostały przygotowane plany adaptacji dla zmian klimatu dla największych polskich miast.

Poprawa jakości życia w miastach

Celem działania jest zahamowanie spadku powierzchni terenów zieleni w miastach. Zostanie to osiągnięte dzięki

zwiększeniu powierzchni terenów zieleni w miastach (w tym parków, zieleni i terenów zieleni osiedlowej), powstałych głównie dzięki rekultywacji, bądź remediacji terenów zdegradowanych i zanieczyszczonych działalnością człowieka. Działania te będą przyczyniać się do promowania miejskich systemów regeneracji i wymiany powietrza, czyli walki ze smogiem. W ramach POIiŚ 2014–2020 zostanie zrealizowanych 155 projektów na łącznej powierzchni 1,8 tys. ha.

Ochrona przyrody, edukacja ekologiczna i kształtowanie postaw ekologicznych

Podstawowym celem działania jest wzmocnienie mechanizmów służących ochronie przyrody. Zostanie to osiągnięte m.in. poprzez zwiększenie obszarów Natura 2000 objętych planami zarządzania oraz zwiększenie powierzchni siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony. W ramach działania realizowane są również nowoczesne programy edukacyjne, a także prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych

Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku oraz efektywność energetyczna

Celem działań realizowanych w ramach IX osi priorytetowej POIiŚ 2007–2013 było: zwiększenie sprawności wytwarzania energii elektrycznej i ciepła, zmniejszenie strat energii powstających w procesie dystrybucji energii elektrycznej i ciepła oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

Doradztwo energetyczne

Doradztwo (prowadzone przez NFOŚiGW jako partnera wiodącego oraz fundusze wojewódzkie, jako partnerów) w zakresie efektywności energetycznej i OZE, obejmuje prowadzenie szkoleń, konsultacji konkretnych zamierzeń inwestycyjnych oraz działań

informacyjno-edukacyjnych dla sektora publicznego, mieszkaniowego, przedsiębiorców oraz społeczeństwa. Został stworzony efektywny system wsparcia świadczący usługi z poziomu regionalnego i krajowego. Dzięki temu m.in.: zweryfikowano zapisy blisko 1,8 tys. Planów Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) oraz wsparto przygotowanie blisko 1080 nowoczesnych, służących środowisku inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii. Przewiduje się wyszkolenie 1,4 tys. energetyków gminnych.

Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej

Wsparcie jest skierowane na realizację projektów inwestycyjnych dotyczących: budowy lub przebudowy jednostek wytwórczych, skutkujących zwiększeniem wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej. Elementami projektów są przyłącza do sieci elektroenergetycznej lub sieci ciepłowniczej należące do beneficjenta projektu (wytwórcy energii).

Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach

Działanie jest realizowane przez duże przedsiębiorstwa i obejmuje stosowanie rozwiązań przyczyniających się do optymalizacji gospodarowania energią oraz zwiększenia efektywności energetycznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Efektem działania jest stworzenie we wspieranych przedsiębiorstwach systemu produkcji, uwzględniającego zasady zrównoważonego wykorzystywania zasobów. Poprawa efektywności energetycznej wpłynie na stworzenie bardziej efektywnego systemu produkcji w przedsiębiorstwach, a w konsekwencji ▶

na wzrost konkurencyjności gospodarki; realizacja zadań poprawia bezpieczeństwo dostaw energii oraz środowiskowy wizerunek przedsiębiorstwa.

Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym

Realizowane zadania są skierowane na głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych opartą o system monitorowania i zarządzania energią.

Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu

W ramach działania wykonywane są

projekty dla poprawy efektywności przesyłu i dystrybucji ciepła do istniejących odbiorców, w szczególności poprzez modernizację i przebudowę sieci ciepłowniczych oraz likwidację zbiorowych i indywidualnych źródeł niskiej emisji, w tym w budynkach mieszkalnych poprzez podłączenie ich do efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych.

Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe

Realizowane są projekty budowy nowych lub zwiększających moc (w wyniku rozbudowy lub przebudowy) istniejących jednostek wytwarzania energii elektrycz-

nej i ciepła w technologii wysokosprawnej kogeneracji. Premiuwane są projekty o największym potencjale redukcji CO₂ na jednostkę dofinansowania, umożliwiające także największą redukcję emisji pyłów do powietrza. Ponadto są realizowane projekty budowy i rozbudowy sieci ciepłowniczych, wynikające z planów gospodarki niskoemisyjnej w ramach, w których zostanie zapewniona koordynacja pomiędzy inwestycjami dotyczącymi wysokosprawnej kogeneracji, głębokiej i kompleksowej modernizacji energetycznej budynków oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury dystrybucyjnej ciepła, szczególnie w obszarze komunalno-bytowym.

II. Programy własne NFOŚiGW (w latach 2015–2020)

Współfinansowanie projektów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko i Programu LIFE

W ramach tego programu środki NFOŚiGW są przekazywane beneficjentom Programu LIFE oraz I i II osi priorytetowej POiŚ 2014–2020 na uzupełnienie i zamknięcie finansowania realizowanych projektów.

Czyste Powietrze

Jest to powszechny program, skierowany do 4 mln właścicieli budynków jednorodzinnych, który jest podstawowym elementem walki ze smogiem. Umożliwi zmianę sposobu ogrzewania (podłączenie sieci ciepłowniczej/gazowej, wymianę palenisk), kompleksową termomodernizację budynków oraz montaż mikrogeneracji OZE. Efektem dziesięcioletniej realizacji programu będzie zaoszczędzenie prawie 22 TWh energii rocznie, czyli prawie 20 proc. zapotrzebowania miasta Warszawy na energię ciepłą. Program ten jest realizowany

poprzez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Gospodarka wodno-ściekowa w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Celem programu jest poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez oczyszczanie ścieków zgodnie z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.

Inwestycje w gospodarce ściekowej poza granicami kraju

Celem programu jest poprawa lub ochrona stanu wód powierzchniowych, podziemnych oraz przejściowych i przybrzeżnych na terenie Polski poprzez współfinansowanie inwestycji wodno-ściekowych na Ukrainie i Białorusi.

Racjonalne gospodarowanie odpadami oraz ochrona powierzchni ziemi

Celem programu jest realizacja zasad

gospodarki odpadami, a w szczególności hierarchii sposobów postępowania z odpadami poprzez: ustanowienie i utrzymanie powszechnych systemów selektywnego zbierania odpadów, utworzenie i utrzymanie w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, zmniejszenie ilości odpadów poddawanych nielegalnemu międzynarodowemu przemieszczaniu, intensyfikację zbierania i legalnego demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz budowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa zgodnie z celem programu, a także ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz przywrócenie do ponownego użytkowania terenów zdegradowanych poprzez rekultywację, w tym remediację, wraz z usuwaniem odpadów. ▶

Gospodarka o obiegu zamkniętym

Program upowszechnia doświadczenia we wdrażaniu gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym w oparciu o pilotażowe, kompleksowe koncepcje realizowane w wybranych gminach.

Poznanie budowy geologicznej na rzecz kraju

Program wspiera rozwój geotermii poprzez m.in. dotowanie badań środowiskowych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż wód termalnych oraz możliwościami pozyskiwania energii ciepłej suchych skał.

SOWA – oświetlenie zewnętrzne

Celem programu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz uzyskanie oszczędności energii elektrycznej poprzez dofinansowanie przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną systemów oświetlenia zewnętrznego, w tym instalację energooszczędnych źródeł światła.

GEPARD II – transport niskoemisyjny

Celem programu jest uniknięcie emisji zanieczyszczeń powietrza przez dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie publicznym poprzez m.in.: zakup nowych autobusów elektrycznych, szkolenia kierowców pojazdów publicznego transportu zbiorowego z obsługi transportu bezemisyjnego, modernizację lub budowę stacji ładowania pojazdów publicznego transportu zbiorowego. Dofinansowanie obejmuje również koszty opracowania strategii elektromobilności w miastach.

Budownictwo Energooszczędne

W ramach tego programu będą wspierane projekty w zakresie zmniejszania zużycia energii w budownictwie, termomodernizacja obiektów zabyt-

kowych oraz niskoemisyjne budynki użyteczności publicznej (Program Puszczczyk). Projekty w zakresie zmniejszenia zużycia energii w budownictwie jest realizowany we współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Edukacja ekologiczna oraz ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej

Projekty w zakresie edukacji ekologicznej mają na celu podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju oraz aktywizację społeczną – budowanie społeczeństwa obywatelskiego w obszarze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. W zakresie ochrony i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej NFOŚiGW wspiera ochronę obszarów i gatunków cennych przyrodniczo, w tym projekty na rzecz ograniczania emisji zanieczyszczeń w parkach narodowych.

Wsparcie Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska

W ramach tego programu NFOŚiGW wspiera działania Ministra Środowiska w zakresie realizacji polityki ekologicznej państwa poprzez finansowanie: ekspertyz, opracowań oraz działań związanych z realizacją zobowiązań międzynarodowych.

Wsparcie dla innowacji sprzyjających zasobooszczędnej i niskoemisyjnej gospodarce

Program zawiera następujące elementy: Sokół – wdrożenie innowacyjnych technologii środowiskowych, popularyzacja technologii zweryfikowanych w ramach Systemu Weryfikacji Technologii Środowiskowych ETV oraz tzw. GREEN-upy – projekty typu

start-up w obszarze innowacyjnych technologii środowiskowych.

Energia Plus

Program oferuje wsparcie dla przedsięwzięć z zakresu: ograniczenia lub uniknięcia szkodliwych emisji do atmosfery (zarówno związanych ze źródłami spalania paliw jak i pozostałej działalności przemysłowej), zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych, przedsięwzięć mających na celu poprawę efektywności energetycznej, nowych źródeł ciepła i energii elektrycznej, modernizacji/rozbudowy sieci ciepłowniczych, energetycznego wykorzystania zasobów geotermalnych.

Programy pilotażowe: Samowystarczalność energetyczna, Ciepłownictwo powiatowe

Celem programu Ciepłownictwo powiatowe jest zmniejszenie negatywnego oddziaływania przedsiębiorstw ciepłowniczych na środowisko, w tym poprawa jakości powietrza poprzez wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych. Opracowywany program Samowystarczalność energetyczna promować będzie rzetelną inwentaryzację i wykorzystanie lokalnego potencjału energetycznego, a zwłaszcza źródeł OZE, w celu poprawy bezpieczeństwa energetycznego. NFOŚiGW będzie finansował opracowanie kompleksowych bilansów energetycznych. Część inwestycyjna projektów będzie mogła być finansowana z pokrewnych programów priorytetowych.

Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych

W ramach programu, który jest realizowany wspólnie z funduszami wojewódzkimi, NFOŚiGW dofinansowuje zakupy sprzętu i infrastrukturę – samochody specjalne, sprzęt gaśniczy dla służb ratowniczych, w szczególności jednostek Państwowych Straży Pożarnych i Ochotniczych Straży Pożarnych. ■

Działania NFOŚiGW na mocy 30 aktów prawnych

Oprac. DARIUSZ HOŁUB

Trzy dekady Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej to okazja do przypomnienia regulacji prawnych wpływających na działalność naszej instytucji. Zaczynamy oczywiście od ustawy zasadniczej.

1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Zgodnie z ustawą zasadniczą, Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych, tak samo prowadzenie polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom oraz wsparcie działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Przepisy Konstytucji RP stanowią generalną wytyczną dla polskiego prawodawcy przy tworzeniu ustaw i innych aktów prawnych, dotyczących problematyki ekologicznej i instytucji ochrony środowiska.

2 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska

Prawo ochrony środowiska określa m.in. formę organizacyjno-prawną NFOŚiGW oraz cele i zakres jego działania, zawiera przepisy dotyczące Biura Narodowego Funduszu, składu i zadań organów NFOŚiGW (Rady Nadzorczej i Zarządu), wskazuje źródła przycho-

dów oraz formy udzielania wsparcia ze środków Narodowego Funduszu.

POŚ przysparza NFOŚiGW znaczących przychodów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska, opłaty emisyjnej oraz administracyjnych kar pieniężnych.

3 Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie nadania statutu Narodowemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Statut określa organizację wewnętrzną NFOŚiGW oraz tryb działania jego organów. Jest podstawowym aktem zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie Biura Narodowego Funduszu, Rady Nadzorczej i Zarządu.

4 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Rozporządzenie zawiera katalog

kosztów działalności NFOŚiGW oraz procedurę przeznaczania środków Narodowego Funduszu na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe.

5 Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych

Ustawa o finansach publicznych ma istotne znaczenie dla NFOŚiGW jako jednostki sektora finansów publicznych, gospodarującej środkami publicznymi (środkami krajowymi, środkami europejskimi oraz pochodzącymi z innych źródeł zagranicznych), opracowującej i wykonującej roczny plan finansowy, stanowiący załącznik do ustawy budżetowej oraz zapewniającej funkcjonowanie kontroli zarządczej.

6 Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym

Ustawa o zasadach zarządzania mieniem państwowym określa m.in. instrumenty nadzoru nad niektórymi czynnościami prawnymi dokonywanymi przez państwowe osoby prawne, do których zalicza się NFOŚiGW, w zakre-

się rozporządzania określonymi składnikami majątkowymi, a także kierunki działań, do których zobowiązane są te osoby prawne w zakresie wykonywania należących do nich praw z akcji i udziałów w spółkach.

Ustawa ta wskazuje również wymogi wobec członków organów nadzorczych państwowych osób prawnych (w tym wymogi stawiane członkom Rady Nadzorczej NFOŚiGW).

7 Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych

Prawo zamówień publicznych ma znaczenie dla NFOŚiGW jako zamawiającego, zobowiązanego do przestrzegania określonych ustawowo zasad udzielania zamówień publicznych na usługi, dostawy lub roboty budowlane, a także jako kontrolującego u beneficjentów postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

8 Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020

Tzw. Ustawa wdrożeniowa ma zastosowanie do NFOŚiGW realizującego zadania Instytucji Wdrażającej w zakresie dwóch osi priorytetowych POIiŚ 2014–2020: osi I „Zmniejszenie emisyjności gospodarki” oraz osi II „Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu”.

Ustawa ta jest także stosowana przy realizacji przez Narodowy Fundusz (jako beneficjenta) projektu „Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”, w ramach I osi priorytetowej POIiŚ 2014–2020.

9 Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju ma zastosowanie do NFOŚiGW realizującego zadania Instytucji Wdrażającej w zakresie pięciu priorytetów POIiŚ 2007–2013: priorytetu I „Gospodarka wodno-ściekowa”, priorytetu II „Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi”, priorytetu III Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, priorytetu IV „Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowisk” a oraz priorytetu IX „Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna”.

10 Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne

Prawo energetyczne jest podstawowym aktem prawnym, uwzględnianym przy przygotowywaniu i realizowaniu projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw energetycznych. Ma ono zastosowanie także do projektów wspieranych ze środków znajdujących się w dyspozycji NFOŚiGW.

11 Ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej

Ustawa o efektywności energetycznej ma kluczowe znaczenie przy przygotowywaniu i realizacji przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, w tym również ze środków znajdujących się w dyspozycji NFOŚiGW.

Ustawa ta przewiduje dla NFOŚiGW przychody z tytułu opłat zastępczych.

12 Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii

Ustawa o OZE ma kluczowe znaczenie przy przygotowywaniu i realizacji przedsięwzięć z zakresu wytwarzania

energii elektrycznej, biogazu rolniczego i ciepła w instalacjach OZE. Ma zastosowanie także do projektów wspieranych ze środków znajdujących się w dyspozycji NFOŚiGW.

Ustawa ta przewiduje dla NFOŚiGW przychody z tytułu opłat zastępczych.

13 Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o elektromobilności i paliwach alternatywnych

Ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych stanowi podstawowy akt prawny, mający przyczynić się do rozwoju infrastruktury służącej do wykorzystania paliw alternatywnych w transporcie. NFOŚiGW bierze pod uwagę jej przepisy, opracowując i wdrażając programy wsparcia transportu niskoemisyjnego.

14 Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych

Ustawa o biokomponentach i biopaliwach ciekłych powierza NFOŚiGW zarządzanie Funduszem Niskoemisyjnego Transportu (państwowym funduszem celowym, którego dysponentem jest Minister Energii).

Ustawa ta określa zakres działania FNT, zadania dysponenta i zarządzającego tym Funduszem, wskazuje źródła przychodów oraz formy udzielania wsparcia ze środków Funduszu Niskoemisyjnego Transportu.

15 Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych

Ustawa PIT przewiduje zwolnienie od podatku dochodowego dotacji otrzymywanych przez beneficjentów programu „Czyste Powietrze”, realizowanego przez NFOŚiGW we współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

16 Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych

Ustawa o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych przewiduje, że 20 proc. środków ze sprzedaży przez Polskę na aukcji w 2019 r. dodatkowych uprawnień do emisji CO₂ (EUA), ma zostać przekazane na wyodrębnione subkonto w ramach Rachunku klimatycznego (subfunduszu NFOŚiGW).

Ustawa ta przewiduje również przychody dla NFOŚiGW z tytułu opłaty za otwarcie rachunku w rejestrze Unii i opłaty rocznej za jego posiadanie.

17 Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji

Ustawa o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji określa zasady funkcjonowania Krajowego systemu zielonych inwestycji oraz Rachunku klimatycznego.

Krajowym systemem zielonych inwestycji zarządza Krajowy operator systemu zielonych inwestycji (NFOŚiGW). Dysponuje on środkami pochodzącymi z dwóch źródeł, gromadzonymi na odrębnych subkontach Rachunku klimatycznego. Chodzi o środki pochodzące ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji (AAU), przeznaczane na projekty zaakceptowane przez Ministra Środowiska, oraz o środki uzyskane w wyniku przeprowadzenia aukcji dodatkowych uprawnień do emisji CO₂, przeznaczane na projekty zaakceptowane przez Ministra Energii.

18 Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne

Prawo wodne jest najistotniejszym aktem prawnym, uwzględnianym przy przygotowywaniu i realizacji przed-

sięwzięć z zakresu gospodarki wodnej i ochrony wód, w tym przedsięwzięć związanych z wdrożeniem „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”.

Akt ten zapewnia NFOŚiGW udział w przychodach z opłat za usługi wodne (opłat za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi).

19 Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków

Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków jest kluczowym aktem prawnym w zakresie przygotowania i realizacji przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Obszar ten należy do priorytetowych działalności wspieranych ze środków Narodowego Funduszu.

20 Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o Funduszu Żegludki Śródlądowej i Funduszu Rezerwowym

Ustawa przewiduje przekazywanie przez NFOŚiGW co roku na rzecz Funduszu Żegludki Śródlądowej dotacji z przeznaczeniem na wspieranie ekologicznych form transportu oraz ochronę środowiska w żegludze śródlądowej.

21 Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach

Ustawa o odpadach ma podstawowe znaczenie dla NFOŚiGW przy wspieraniu przedsięwzięć i zadań związanych z gospodarowaniem odpadami oraz zapobieganiem powstawaniu odpadów, zgodnie z wprowadzoną hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz ustaleniami planów gospodarki odpadami.

Ustawa ta jest źródłem przychodów NFOŚiGW z tytułu administracyjnych kar pieniężnych.

22 Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Tzw. Ustawa czystościowa jest bardzo istotna z punktu widzenia przygotowania i realizacji zamierzeń inwestycyjnych z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi. Ma zastosowanie do projektów wspieranych ze środków znajdujących się w dyspozycji NFOŚiGW.

23 Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi

Ustawa opakowaniowa wymusza racjonalne gospodarowanie odpadami opakowaniowymi w celu zmniejszenia ich liczby i masy, a także inwestowanie, z wykorzystaniem środków publicznych (w tym również środków NFOŚiGW), w systemy selektywnego zbierania takich odpadów.

Ustawa ta przysparza NFOŚiGW przychodów z tytułu opłat produktowych oraz przewiduje możliwość przekazywania przez wprowadzających produkty w opakowaniach środków na rachunek bankowy Narodowego Funduszu na wykonanie obowiązku prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych.

24 Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej

Ustawa określa zasady postępowania z odpadami powstałymi z olejów, smarów i opon. Przewiduje dla NFOŚiGW przychody z tytułu opłat produktowych.

25 Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym

Ustawa o ZSEE ma znaczenie przy inwestycjach w punkty serwisowe naprawy sprzętu RTV i AGD oraz w zakłady zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Ustawa ta przysparza NFOŚiGW przychodów z tytułu opłat produktowych oraz przewiduje możliwość przekazywania przez wprowadzających sprzęt elektryczny i elektroniczny środków na rachunek bankowy Narodowego Funduszu na wykonanie obowiązku prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych.

26 Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji

Tak zwana Ustawa wrakowa ma istotne znaczenie dla NFOŚiGW w zakresie dofinansowania zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz modernizacji stacji demontażu pojazdów.

Ustawa ta przewiduje dla NFOŚiGW przychody z tytułu opłat za brak sieci zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz z tytułu opłat za nieosiągnięcie wymaganego poziomu odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z takich pojazdów.

27 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach

Ustawa o bateriach i akumulatorach ma znaczenie przy inwestycjach w instalacje służące gospodarowaniu zużytymi bateriami i akumulatorami (np. punkty selektywnej zbiórki, zakłady przetwarzania, recyklingu i unieszkodliwiania).

Ustawa ta przewiduje dla NFOŚiGW przychody z tytułu opłat produktowych, opłat na publiczne kampanie

edukacyjne oraz z tytułu nieodebranej opłaty depozytowej.

28 Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze

Prawo geologiczne i górnicze to akt prawny mający kluczowe znaczenie dla finansowania ze środków NFOŚiGW potrzeb geologii i górnictwa.

Ustawa ta zapewnia Narodowemu Funduszowi istotne źródło przychodów – część wpływów z opłat koncesyjnych i eksploatacyjnych. NFOŚiGW, będący jednym z wierzycieli, uczestniczy w dochodzeniu należności z tych opłat.

29 Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Ustawa o ochronie przyrody ma dla

NFOŚiGW kluczowe znaczenie przy udzielaniu dofinansowania przedsięwzięciom z zakresu ochrony i przywracania różnorodności biologicznej i krajobrazowej, w szczególności na obszarach chronionych.

Ustawa ta przewiduje dla NFOŚiGW przychody z tytułu opłat i kar za usunięcie drzew i krzewów.

30 Ustawa z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Dróg Samorządowych

Ustawa zobowiązuje NFOŚiGW do dokonywania wpłat na rzecz Funduszu Dróg Samorządowych w wysokości nie mniejszej niż 1,4 mld zł rocznie, w formie równych rat kwartalnych po co najmniej 350 mln zł. ■

Kogo wspiera NFOŚiGW – 30 wielkich inwestycji

MAREK ZUCHMANTOWICZ

Spośród tysięcy projektów dofinansowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w czasie 30-letniej działalności, z okazji jubileuszu warto – niejako symbolicznie – przedstawić 30 wybranych przedsięwzięć. Wspólną cechą tych wielkich, proekologicznych inwestycji jest to, że otrzymały one jedne z najwyższych dofinansowań w historii NFOŚiGW – albo ze środków zagranicznych, albo krajowych.

Wyszczególnione poniżej inicjatywy pokazują szerokie spektrum działań NFOŚiGW. Celem zasadniczym w ciągu trzech dekad funkcjonowania naszej instytucji była i pozostaje troska o poprawę stanu środowiska naturalnego w Polsce, a zarazem o takie gospodarowanie zasobami finansowymi na ekologię, aby mogły być one przekazywane beneficjentom w sposób maksymalnie sprawny, efektywny, zrównoważony i przyjazny. Pozwala to osiągać najlepsze efekty ekologiczne i rzeczowe, dając przy tym wspieranym podmiotom poczucie stabilności i bezpieczeństwa finansowego, nawet w czasie rozmaitych wahań czy nietypowych zjawisk rynkowych.

Ułatwia im to prowadzenie inwestycji, utrzymanie dyscypliny robót i regulowanie należności wobec wykonawców.

Troska NFOŚiGW o środowisko była i pozostaje wielowymiarowa. Wspierane są inwestycje proekologiczne we wszystkich regionach Polski, a dotyczą każdej sfery: ochrony ziemi, wody, powietrza i zasobów przyrodniczych, a także adaptacji do zmian klimatu, przeciwdziałania zagrożeniom z nimi związanych, ratownictwa, naprawiania szkód w środowisku spowodowanych działalnością człowieka i żywiołami (ogień, huragany, gwałtowne opady, powódzie, susze). Jedną z kluczowych aktywności NFOŚiGW jest dbałość o poprawę jakości powietrza poprzez m.in. finansowe wspieranie

modernizacji zakładów energetycznych i ciepłowniczych – tak, aby produkowały one energię bardziej ekologicznie i z zastosowaniem odnawialnych źródeł. Dużą pomoc finansową NFOŚiGW kieruje również na zadania związane z edukacją ekologiczną oraz pobudzaniem ekoinnowacyjności.

Warto zaznaczyć, że poza kluczowymi efektami ekologicznymi, rozwój dofinansowanej infrastruktury prośrodowiskowej w różnych regionach Polski przynosi dodatkowo ożywienie gospodarcze i społeczne. Ekoinwestycje skutkują tworzeniem nowych miejsc pracy (np. w oczyszczalniach ścieków) oraz poprawą zdrowia i jakości życia mieszkańców, choćby dzięki tworzonemu parkom czy zrehabilitowanym terenom o charakterze rekreacyjnym.

Zaprezentowane tutaj przedsięwzięcia to 15 wybranych zadań dofinansowanych ze środków zagranicznych (POiŚ, LIFE, Fundusze Norweskie) oraz 15, wspartych przy wykorzystaniu pieniędzy krajowych. Dla lepszego zobrazowania, zostały one pokazane z podziałem na główne obszary ekologicznej aktywności NFOŚiGW.

Zakład Termicznego Przekształcania Odpadów w Krakowie (fot. KHK SA)

Fundusze zagraniczne

OCHRONA ZIEMI

1. Kraków

- Program Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Krakowie
- Beneficjent: Krakowski Holding Komunalny SA w Krakowie
- Celem przedsięwzięcia było uporządkowanie i organizacja gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta Krakowa. Realizowany projekt objął swoim zakresem budowę Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów (instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych). Będzie on stanowił jeden z najważniejszych elementów tworzonego systemu gospodarki odpadami, obsługującym ok. 700 tys. mieszkańców. Dzięki projektowi utworzono 65 etatów (nowych miejsc pracy).
- Koszt całkowity projektu: blisko 819 mln zł
- Dotacja z POIiŚ 2007–2013: prawie 372 mln zł

2. Piła

- Budowa Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie gmin Związku Międzygminnego
- Beneficjent: Związek Międzygminny „Piłski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi” w Pile
- Projekt dotyczy budowy 13 Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie gmin – członków Związku Międzygminnego „Piłski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi” w następujących miejscowościach: Brzeźno, Grajewo, Drawsko, Jastrowie, Kaczory, Krajenka, Krzyż Wielkopolski, Miasteczko Krajeńskie, Okonek, Piła, Ujście, Wielen, Wyrzysk.
- Koszt całkowity projektu: ponad 20 mln zł

PSZOK w Jastrowiu (fot. Związek Międzygminny „Piłski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi”)

Aleja Antoniego Roguckiego w Płocku (fot. Gmina Miasto Płock)

- Dotacja z POIiŚ 2014–2020: ponad 13,8 mln zł

3. Płock

- Rozwój terenów zieleni w mieście Płocku
- Beneficjent: Gmina Miasto Płock
- W ramach projektu zakończono jedno z przewidzianych zadań – zagospodarowanie Placu Dąbrowskiego przy Wieży Ciśnień w Płocku. Objęło ono uporządkowanie przestrzeni miejskiej i nadanie jej wypoczynkowo-rekreacyjnego charakteru. Zrealizowano nasadzenie różnego rodzaju roślinności: drzew, krzewów, roślinności okrywowej, bylin, łąk kwietnych, trawników. Wykonano elementy małej architektury takie jak: ławki, kosze na śmieci, psie stacje, karmniki, poidła i budki dla ptaków, stojaki na rowery oraz oświetlenie terenu. Uwzględniono szeroko pojęte usprawnienia dla osób niepełnosprawnych

oraz starszych. Przedsięwzięcie nabiera wagi z uwagi na fakt, że w mieście zlokalizowane są największe zakłady rafineryjno-petrochemiczne w Europie Środkowej. Zielen miejska pochłania i neutralizuje zanieczyszczenia, poprawia mikroklimat miasta, reguluje stosunki termiczno-wilgotnościowe, zapewnia cień, tworzy bariery ochronne tłumiące hałas, a także kształtuje krajobraz osiedla i miasta.

- Koszt całkowity projektu: ponad 21 mln zł
- Dotacja z POIiŚ 2014–2020: blisko 11 mln zł

4. Pustynia Błędowska

- Dwa projekty: 1) Czynna ochrona priorytetowych siedlisk napiaskowych w obszarze Natura 2000 na Pustyni Błędowskiej oraz 2) Kompleksowa ochrona nieleśnych siedlisk przyrodniczych na terenach wojskowych w obszarze Natura 2000 ▶

- Beneficjenci: Gmina Klucze oraz Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Krakowie
- Pustynia Błędownska to unikatowy, największy w Europie obszar występowania piasków wydmyjących z typowymi dla krajobrazu pustynnego, rzadkimi, chronionymi gatunkami flory i fauny oraz zbiorowiskami muraw piaskowych. Położony na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej, na obszarze Natura 2000, zwany jest „polską Saharą”. Teren pustyni zalesiano sztucznie w połowie XX w. Ponadto cały obszar Pustyni Błędownskiej był wykorzystywany podczas II wojny światowej oraz później jako poligon wojskowy. Celem obu projektów, zrealizowanych niezależnie

przez dwóch beneficjentów, było odtworzenie obszaru unikatowej w skali Europy pustyni i przywrócenie właściwego stanu ochrony największego w Polsce kompleksu dwóch napiaskowych siedlisk przyrodniczych. Działania zrealizowane przez Gminę Klucze w części południowej pustyni dopełniły działania wykonane w drugim projekcie – przez Rejonowy Zarząd Infrastruktury Kraków na terenie części północnej. W toku obu projektów, łącznie na terenie prawie 700 ha, dokonano usunięcia karłowatych lasków brzoźowo-sosnowych, zarośli samosiewów sosnowych i brzoźowych z udziałem sztucznie wprowadzonych wierzb i przywrócono naturalne walory wydmy śród-

lądowych i muraw napiaskowych. Utworzono też centrum edukacyjne oraz ścieżki edukacyjne. Przed przystąpieniem do działań ochronnych konieczne było usunięcie niemal 3 ton niewybuchów i niewypałów pozostałych po II wojnie światowej.

- Koszt całkowity projektów: ponad 17 mln zł
- Dotacja z unijnego Programu LIFE: ponad 9 mln zł
- Dotacja na współfinansowanie projektów z NFOŚiGW: ok. 8 mln zł

OCHRONA WODY

5. Warszawa

- Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie
- Beneficjent: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w m. st. Warszawie SA
- Celem projektu jest modernizacja i uporządkowanie stanu gospodarki wodno-ściekowej Warszawy, w tym: zwiększenie dostępu do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, zapewnienie dostaw wody o jakości spełniającej wszelkie normy wymagane prawem, oczyszczanie wszystkich odprowadzanych do odbiornika ścieków w stopniu zgodnym z obowiązującymi przepisami, optymalizacja i zwiększenie niezawodności systemu wodno-kanalizacyjnego Warszawy. Zostanie to osiągnięte m.in. dzięki: budowie/modernizacji 260 km sieci kanalizacji sanitarnej oraz 180 km sieci wodociągowej, a także modernizacji/rozbudowie trzech oczyszczalni ścieków: „Czajka” (2,1 mln RLM) i „Południe” (580 tys. RLM) w Warszawie oraz oczyszczalni ścieków w Pruszkowie (ok. 256 tys. RLM), trzech zakładów uzdatniania wody, a ponadto dzięki wdrożeniu inteligentnego systemu zarządzania siecią wodociągowo-kanalizacyjną.
- Koszt całkowity projektu: prawie 7,4 mld zł

Pustynia Błędownska (fot. LIFE, archiwum 6 BPD)

Oczyszczalnia Ścieków „Czajka” w Warszawie (fot. K. Kuczek)

- Dotacje z Funduszu ISPA, Funduszu Spójności, POIiŚ 2007–2013 i POIiŚ 2014–2020: ok. 3,4 mld zł

6. Szczecin

- Poprawa jakości wody w Szczecinie
- Beneficjent: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Szczecinie
- Zasadniczym celem projektu było kompleksowe rozwiązanie problemów w sektorze wodociągowo-kanalizacyjnym w Szczecinie. Cel ten został osiągnięty m.in. dzięki: modernizacji oczyszczalni ścieków „Zdroje” oraz budowie nowej oczyszczalni ścieków „Pomorzany”, stacji filtrów na węglu aktywnym na SUW Miedwie, 79,2 km nowej sieci wodociągowej oraz 90,3 km nowej sieci kanalizacji deszczowej.
- Koszt całkowity projektu: blisko 1,3 mld zł
- Dotacje z Funduszu ISPA i POIiŚ 2014–2020: ponad 712 mln zł

7. Poznań

- Dwa projekty: 1) Oczyszczanie ścieków i dostawa wody dla miasta Poznania oraz 2) Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej dla ochrony zasobów wodnych w Poznaniu i okolicach (etap I – V)
- Beneficjenci: Miasto Poznań oraz Aquanet SA
- Zasadniczymi celami poszczególnych etapów realizacji projektów było uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Poznań. Cel ten został osiągnięty m.in. dzięki: modernizacji Centralnej Oczyszczalni Ścieków w Poznaniu (w części ściekowej i osadowej), Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków w Koziegłowach, Oczyszczalni Ścieków w Borówcu oraz zagospodarowaniu biogazu i termicznemu suszeniu osadów w Centralnej Oczyszczalni Ścieków, a także budowie pompowni ścieków „Hetmańska” w Poznaniu i ponad

Oczyszczalnia Ścieków „Pomorzany” w Szczecinie (fot. szczeciński ZWIK Sp. z o.o.)

Centralna Oczyszczalnia Ścieków w Koziegłowach (fot. B. Biegowski)

265 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej.

- Koszt całkowity projektu: blisko 1,8 mld zł
- Dotacje z Funduszu ISPA, POIiŚ 2007–2013 i POIiŚ 2014–2020: niemal 700 mln zł

OCHRONA POWIETRZA

8. Modernizacja energetyczna państwowych placówek szkolnictwa artystycznego

- Kompleksowa modernizacja energetyczna wybranych państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w Polsce
- Beneficjent: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji dwutlenku węgla poprzez termomodernizację 187 budynków placówek szkolnictwa artystycznego na terenie całej Polski, podległych Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zakres prac dotyczy ok. 254 tys. m² powierzchni użytkowej budynków. W ramach projektu zostaną zrealizowane takie działania jak m.in.: dociepleniowe ponad 315,5 tys. m² ścian, stropodachów, stropów, dachów, podłóg, wymiana ponad 36 tys. m² stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacja lub wymiana instalacji c.w.u. oraz c.o., w tym wymiana ponad 14 tys. grzejników oraz 30 tys. ▶

Zespół Państwowych Szkół Muzycznych w Gorlicach (fot. H. Rapała)

Print screen z aplikacji „Jakość powietrza w Polsce” (fot. ze strony gios.gov.pl)

sztuk źródeł światła na energooszczędne. Projekt obejmuje również montaż instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym instalację kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, pomp ciepła i kotłów na biomasę.

- Koszt całkowity projektu: ponad 501 mln zł
- Dotacja z POIiŚ 2014–2020: ponad 481 mln zł

9. System oceny jakości powietrza w Polsce

- Wzmocnienie systemu oceny jakości powietrza w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie
- Beneficjent: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- W ramach projektu opracowano koncepcję optymalizacji i modernizacji sieci pomiarowych i monitoringu jakości powietrza w 16 Wojewódzkich Inspektoratach Ochrony Środowiska. Dzięki wzmocnieniu infrastruktury pomiarowo-laboratoryjnej realizacja projektu zapewniła odpowiedni wzrost jakości i precyzji pomiarów zanieczyszczeń powietrza prowadzonych w sieciach monitoringu jakości powietrza w Polsce przez Inspekcję Ochrony Środowiska. W wyniku projektu również powstał portal „Jakość powietrza” i darmowa aplikacja „Jakość powietrza w Polsce” na urządzenia z systemami operacyjnymi Android, Windows oraz iOS, które prezentują bieżące i archiwalne wyniki pomiarów jakości powietrza, informacje na temat systemu pomiarów i ocen jakości powietrza w Polsce, wyniki analiz stanu zanieczyszczenia powietrza oraz informacje na temat progra-

mów ochrony powietrza.

- Koszt całkowity projektu: ponad 5,5 mln zł
- Dotacja z Funduszy Norweskich: ok. 4,7 mln zł

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I OCHRONA PRZED ZAGROŻENIAMI ŚRODOWISKA

10. Żuławy

- Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław – etap I
- Beneficjent: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Pomorskiego, Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu, powiat gdański z siedzibą w Pruszczu Gdańskim, miasto Gdańsk, miasto Elbląg.
- Całość projektu obejmowała 43 inwestycje. Dzięki zrealizowaniu m.in. przebudowy 46 km koryt rzek i kanałów, przebudowy (odbudowy) 88 km wałów przeciwpowodziowych, przebudowie (budowie) 25 pompowni, odbudowie 10 ostróg na Wiśle, przebudowie ujścia Wisły oraz uruchomieniu systemu monitoringu ryzyka powodziowego – objęto ochroną ponad 250 tys. osób zamieszkujących 215 tys. ha.
- Koszt całkowity projektu: ok. 502 mln zł
- Dotacja z POIiŚ 2007–2013: ok. 435 mln zł

11. Wrocławski Węzeł Wodny

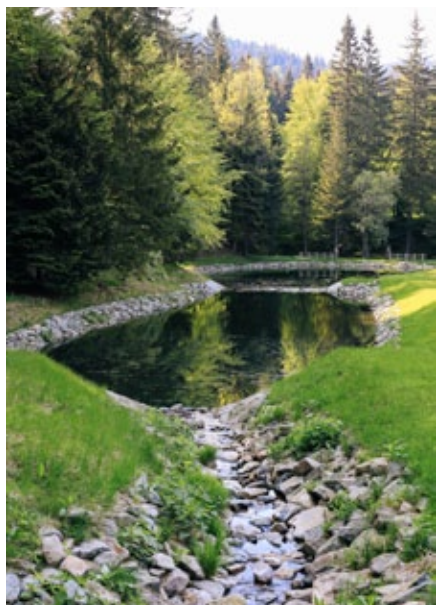
- Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego
- Beneficjenci: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu oraz Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
- Dzięki przedsięwzięciu objęto ochroną mieszkańców Wrocławia i jego okolic, czyli ponad 600 tys. osób. W bezpośrednim zagrożeniu powo- ▶

dział (porównywalną do powodzi z 1997 r.) mieszka ok. 305 tys. osób. Zaś powierzchnia obszaru objętego ochroną to 14 tys. ha. Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego została zaprojektowana z uwzględnieniem pozostałych elementów infrastruktury przeciwpowodziowej w tej części dorzecza Odry, w tym z uwzględnieniem redukcji fali wezbraniowej przez budowany obecnie polder Racibórz.

- Koszt całkowity projektu: prawie 1,1 mld zł
- Dotacja z POIiŚ 2007–2013: ponad 800 mln zł

12. Retencja

- Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych oraz przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie.
- Beneficjent: Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
- To dwa uzupełniające się przedsięwzięcia (jedno realizowane na tere-

Zwiększanie możliwości retencyjnych na terenach nizinnych i górskich (fot. D. Klawczyńska)

nach nizinnych, drugie na górskich) stanowiące jeden duży ogólnopolski program mający na celu przeciwdziałanie skutkom suszy w lasach. W inwestycję zaangażowanych było łącznie ok. 220 nadleśnictw, skutkiem czego wybudowano ponad 3 tys. obiektów małej retencji pozwalających na zatrzymanie odpływu ok. 43 mln m³ wody. Ponadto, przeprowadzono inwestycje zabezpieczające przed nadmierną erozją i gwałtownymi lawinami.

- Koszt całkowity projektu: ok. 363,5 mln zł
- Dotacja z POIiŚ 2007–2013: 247,5 mln zł

Kompleksowe Zabezpieczenie Przeciwpowodziowe Żuław (fot. PGW Wody Polskie)

CORAZ WIĘCEJ CZYSTSZEJ I TAŃSZEJ ENERGII

13. Gdańsk

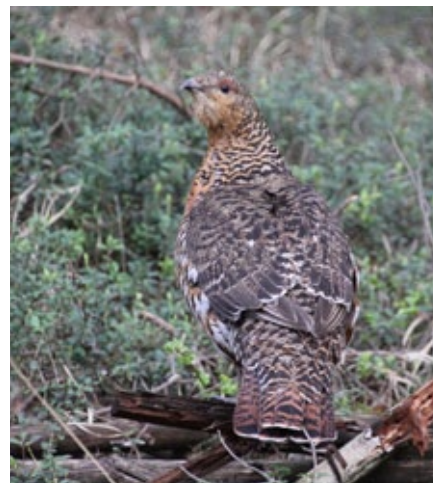
- Ograniczenie niskiej emisji poprzez likwidację lokalnego źródła węglowego oraz budowa magistrali ciepłowniczej w Gdańsku
- Beneficjent: GPEC SYSTEM Sp. z o.o.
- Zaplanowano tu budowę nowej sieci ciepłowniczej o długości 16,1 km, która zapewni dostawy ciepła wytwarzanego w procesie wysokosprawnej kogeneracji, charakteryzującym się mniejszym zużyciem energii pierwotnej w stosunku do alternatywnych źródeł energii dostępnych na

Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego (fot. wrocławski RZGW)

Ograniczenie niskiej emisji poprzez likwidację lokalnego źródła węglowego oraz budowa magistrali ciepłowniczej w Gdańsku (fot. Grupa GPEC Sp. z o. o.)

Wsiadanie głuszca – Nadleśnictwo Ruszów (fot. J. Kobielski)

Stanowisko edukacyjne w igloo we wrocławskim Zoo (fot. A. Mielnikiewicz)

danym obszarze. Inwestycja prowadzi do likwidacji istniejącego lokalnego źródła węglowego oraz części indywidualnych źródeł niskiej emisji na terenie kilku dzielnic (Jasień, Kokoszki i Matarnia) w Gdańsku. Umożliwi to podłączenia całego rejonu do miejskiej sieci ciepłowniczej GPEC, zasilanej ze źródła kogeneracyjnego. W konsekwencji, w zasięgu projektu nastąpi zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Ponadto inwestycja zakłada przyłączenie do sieci nowych odbiorców zlokalizowanych w obszarze realizacji przedsięwzięcia i w jego okolicach, na terenach rozwojowych miasta.

- Koszt całkowity projektu: ponad 102 mln zł

- Dotacja z POIiŚ 2014–2020: ponad 33,7 mln zł

OCHRONA PRZYRODY

14. Wsiadanie głuszca

- Czynna ochrona nizinnej populacji głuszca na terenie Borów Dolnośląskich i Puszczy Augustowskiej
- Beneficjent: Lasy Państwowe (Nadleśnictwo Ruszów), współbeneficjent: Nadleśnictwo Głęboki Bród
- Inicjatywę podjęto na obszarze Borów Dolnośląskich oraz Puszczy Augustowskiej, na terenach chronionych w ramach sieci Natura 2000. Strategicznym celem była odbudowa liczebności głuszca na obydwu obszarach projektu i stworzenie dwóch

stabilnych populacji po min. 100 osobników. Dokonano wsiadania blisko 330 ptaków, w tym ponad 220 z hodowli krajowych i 107 dzikich ptaków ze Szwecji, Rosji i Finlandii. W Polsce głuszcę od 1995 r. objęty jest ścisłą ochroną gatunkową, a jego tokowiska podlegają dodatkowo ochronie strefowej. Wpisany jest również do „Polskiej czerwonej księgi zwierząt” jako gatunek skrajnie zagrożony.

- Koszt całkowity projektu: ok. 21,2 mln zł
- Dotacja z unijnego Programu LIFE: ponad 10 mln zł
- Dotacja na współfinansowanie z NFOŚiGW: ponad 9,5 mln zł

EDUKACJA EKOLOGICZNA

15. Wrocławskie Zoo

- Edukacja ekologiczna w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w obliczu zmian klimatycznych, realizowana zgodnie z misją wrocławskiego ogrodu zoologicznego
- Beneficjent: Zoo Wrocław Sp. z o.o.
- W ramach przedsięwzięcia otworzono multimedialny pawilon z całoroczną, interaktywną wystawą edukacyjną poświęconą zmianom klimatu, obszarom polarnym i występującym tam gatunkom zwierząt, ▶

topnieniu lodowców, powodziom, pustynnieniu oraz wpływowi człowieka na środowisko naturalne. Ekspozycja ma podnieść świadomość społeczną dotyczącą poznawania problemów jakie dotyczą bieguny Ziemi. Stworzenie i udostępnienie na terenie wrocławskiego zoo pa-

wilonu interaktywnego „Klimat, ludzie, zwierzęta” o charakterze innowacyjnym pozwala na samodzielne poznawanie problematyki m.in. zmian klimatu poprzez interaktywne stanowiska, gry i zabawy multimedialne oraz panele edukacyjne. Zasób edukacyjny ma pomóc w decyzjach

i działaniach sprzyjających ochronie natury.

- Koszt całkowity projektu: ok. 4,2 mln zł
- Dotacja z Funduszy Norweskich: ok. 3 mln zł

Fundusze krajowe

OCHRONA ZIEMI

1. EC Siekierki w Warszawie

- Budowa instalacji separacji popiołów na terenie EC Siekierki w Warszawie.
- Beneficjent: Zakład Separacji Popiołów Siekierki Sp. z o.o.
- Zakład Separacji Popiołów Siekierki został utworzony w 2014 r. w celu budowy instalacji separacji popiołów na terenie EC Siekierki oraz świadczenia usługi separacji popiołów lotnych powstałych na skutek spalania węgla w EC Siekierki. Cena gospodarczo i ekologicznie technologia polega na elektrostatycznej separacji niespalonego węgla od składników mineralnych popiołu lotnego powstałych podczas procesu spalania węgla. Separacji podlegają popioły odbierane przy użyciu elektrofiltrów

z kotłów energetycznych opalanych pyłem węglowym. W wyniku procesu technologicznego powstają dwa produkty, które są ponownie wykorzystywane. To popiół lotny o niskiej zawartości węgla, który stanowi dodatek do materiałów budowlanych oraz popiół lotny o znacząco wysokiej zawartości węgla, który zwracany jest do spalania w elektrociepłowni, zastępując surowiec pierwotny, tj. węgiel.

- Koszt całkowity projektu: ponad 52 mln zł
- Pożyczka z NFOŚiGW: ponad 35 mln zł

2. System Osłony Przeciwosuwiskowej

- Zadania państwa wykonywane przez państwową służbę geologiczną w za-

kresie zagrożeń geologicznych realizowane od 2016 r.

- Beneficjent: Państwowy Instytut Geologiczny-Państwowy Instytut Badawczy
- System Osłony Przeciwosuwiskowej jest platformą pozyskiwania i przetwarzania informacji o ruchach masowych ziemi i stanowi wsparcie głównie dla administracji rządowej i samorządowej. Jego podstawowym celem jest rozpoznanie i udokumentowanie osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce, założenie i prowadzenie systemu monitoringu wglębnego i powierzchniowego na 61 wybranych osuwiskach oraz określanie zagrożeń i podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie geozagrożeń. Dotychczas za-

Budynek i otoczenie Zakładu Separacji Popiołów Siekierki, położonego na terenie EC Siekierki w Warszawie (fot. K. Widera-Dzidt)

Janowice w powiecie tarnowskim (fot. P. Nescieruk)

rejestrowano w projekcie SOPO ponad 65 tys. osuwisk, z czego ponad 60 tys. w Karpatach (do 2018 r. inwentaryzacja objęła ponad 80 proc. obszaru Karpat i kilkanaście powiatów pozakarpaccich). Informacje na potrzeby projektu SOPO pozyskiwane są podczas terenowych prac kartograficznych z wykorzystaniem nowoczesnych metod pomiarowych (m.in. LIDAR, InSAR, GNSS), a udostępniane przez ogólnodostępną aplikację SOPO (<http://osuwiska.pgi.gov.pl>). Obecnie to jeden z najważniejszych projektów geologicznych, którego wyniki mają z jednej strony duży wpływ na gospodarkę i finanse państwa polskiego, a z drugiej na aspekty społeczno-ekonomiczne.

- Koszt całkowity projektu: ok. 44,4 mln zł
- Dotacja z NFOŚiGW: ok. 44,4 mln zł

3. Siarka (Siarkopol i Machów) – rekultywacja

- Prace likwidacyjno-rekultywacyjne na terenach zdegradowanych górnictwem siarki
- Beneficjent: Podmioty siarkowe – w ostatnich latach realizacji, po licznych przekształceniach dwa podmioty – Kopalnia Siarki „Machów” SA

w likwidacji oraz Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki „Siarkopol” w likwidacji.

- Finansowanie przez NFOŚiGW prac likwidacyjno-rekultywacyjnych w górnictwie siarki prowadzone było w latach 1994–2016, w tym obligatoryjnie od wejścia w życie ustawy z dnia 14 lipca 2000 r. o restrukturyzacji finansowej górnictwa siarki (Dz. U. z 2000 r. Nr 74, poz. 856 z późn. zm.), w której wskazano NFOŚiGW jako finansujący te prace. Przedsięwzięcia realizowane były przez podmioty siarkowe, na terenach po otworowej i odkrywkowej eksploatacji rudy siarkowej i jej przeróbki, w obszarze województw: świętokrzyskiego i podkarpackiego. W wyniku realizacji całego przedsięwzięcia zlikwidowano ponad 1 tys. otworów wiertniczych, ponad 1 tys. obiektów budowlanych, przepompowano ponad 255 mln m³ wody, umożliwiając wykonywanie prac likwidacyjno-rekultywacyjnych i zrehabilitowano ponad 3,4 tys. ha terenów pogórnicznych.
- Koszt całkowity projektu: prawie 1,6 mld zł
- Dotacja z NFOŚiGW: blisko 902 mln zł

Efekty wykonania prac rekultywacyjnych terenów górniczych po byłej Kopalni Siarki „Jeziórko” (fot. Siarkopol Tarnobrzeg Sp. z o. o.)

OCHRONA WODY

4. Gdańsk

- Gdański projekt wodno-ściekowy (etap I, II, III)
- Beneficjent: Gdańska Infrastruktura Wodociągowo-Kanalizacyjna Sp. z o.o.
- Zasadniczy cel projektu to poprawa gospodarki wodno-ściekowej w celu zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do Bałtyku. Jest to osiągnięte m.in. dzięki: kompleksowej modernizacji oczyszczalni ścieków Gdańsk Wschód wraz z wybudowaniem Instalacji Termicznego Przekształcania Osadów oraz Biogazowni, budowie i modernizacji kanalizacji sanitarnej o łącznej długości ponad 166 km oraz budowie i przebudowie sieci wodociągowej o łącznej długości ponad 68 km.
- Koszt całkowity projektu (fazy I-III): ok. 1,3 mld zł
- Pożyczka z NFOŚiGW: 234,5 mln zł

5. Łódź

- Dwa projekty: 1) Oczyszczanie ścieków w Łodzi, faza I oraz 2) Wodociągi i oczyszczalnia ścieków w Łodzi II
- Beneficjenci: Miasto Łódź oraz Łódzka Spółka Infrastrukturalna Sp. z o.o.

Oczyszczalnia ścieków Gdańsk-Wschód (fot. GIWK Sp. z o. o.)

- Zasadniczym celem projektów było uzupełnienie i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej w Łodzi. Cel ten został osiągnięty m.in. dzięki: rozbudowie i modernizacji oczyszczalni ścieków w Łodzi oraz budowie kolektora przesyłowego z Konstancy-nowa Łódzkiego do oczyszczalni ścieków w Łodzi o długości ok. 3 km, sieci kanalizacji sanitarnej o długości ok. 175 km, sieci kanalizacji deszczowej o długości ok. 83 km, sieci wodociągowej o długości ok. 53 km.
- Koszt całkowity projektu: ok. 850 mln zł
- Pożyczka z NFOŚiGW: ok. 110 mln zł

6. Kielce

- Cztery projekty: 1) Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków „Sitkówka” dla miasta Kielce, 2) Kompleksowa ochrona wód podziemnych aglomeracji kieleckiej, 3) Rozwój gospodarki ściekowej w gminie Kielce i gminie Zagnańska oraz 4) Poprawa gospodarki ściekowej na terenie kieleckiego obszaru metropolitalnego
- Beneficjent: Wodociągi Kieleckie Sp. z o.o.
- Zasadniczymi celami projektów były ochrona źródeł wód powierzchniowych i podziemnych oraz kompleksowe rozwiązanie problemów w sektorze wodociągowo-kanalizacyjnym w aglomeracji kieleckiej. Cel ten zostanie osiągnięty do 2020 r. m.in. dzięki: modernizacji oczyszczalni ścieków „Sitkówka” wraz modernizacją mechanicznego odwadniania osadów oraz wprowadzenie instalacji termicznego przekształcania osadów, a także oczyszczalni ścieków „Sitkówka” w części osadowej poprzez wymianę i uruchomienie nowego generatora zasilanego biogazem wraz z układem kogeneracji, a ponadto budowie ok. 222 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej i ok. 20 km nowej sieci wodociągowej.

Roboty wodno-kanalizacyjne na Al. Józefa Piłsudskiego w Łodzi (fot. Łódzka Spółka Infrastrukturalna Sp. z o.o.)

Oczyszczalnia Ścieków „Sitkówka” koło Kielc (fot. K. Pęczalski)

Termomodernizacja Biblioteki Narodowej w Warszawie przy Al. Niepodległości 213 (fot. Biblioteka Narodowa)

- Koszt całkowity projektu: 546 mln zł
- Pożyczka z NFOŚiGW: 154 mln zł

OCHRONA POWIETRZA

7. Biblioteka Narodowa w Warszawie

- Termomodernizacja obiektów wcho-

dzących w skład kompleksu Biblioteki Narodowej w Warszawie

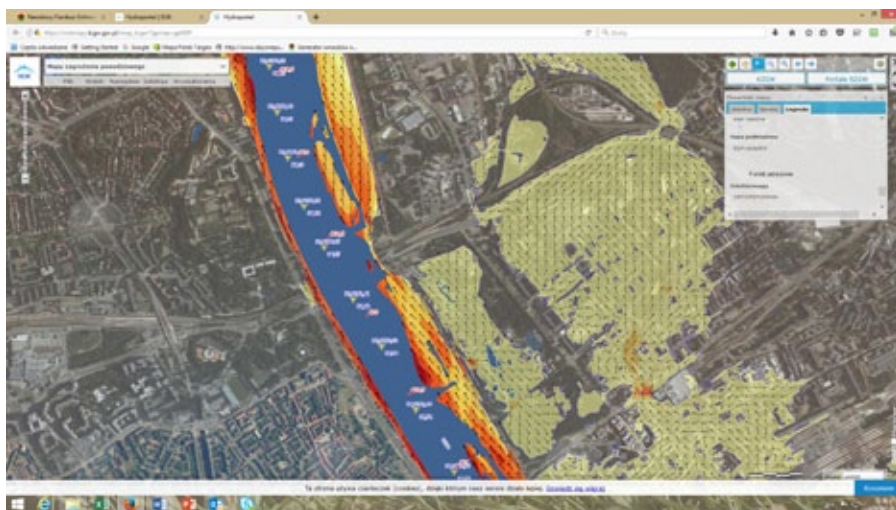
- Beneficjent: Biblioteka Narodowa w Warszawie
- Biblioteka Narodowa na Polu Mokotowskim w Warszawie po remoncie przeprowadzonym zgodnie z oryginalnymi założeniami moder- ▶

Prototyp Mobilnego Kontenera Solarnego w Lesznie (fot. Solar Networks Sp. z o. o.)

Zbiornik Świnna Poręba
(fot. RZGW Kraków/M. Krzyżanowski)

Print screen jednej z map ISOK (fot. ze strony isokmapy.kzgw.gov.pl)

nistycznego projektu z roku 1963 wygląda naprawdę „ekologicznie”. Termomodernizację 12 budynków przeprowadzono przy współfinansowaniu ze środków NFOŚiGW w ramach Systemu Zielonych Inwestycji. W zakresie zrealizowanych prac znalazło się: docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie stropodachu, modernizacja stolarki okiennej, kompleksowa modernizacja instalacji centralnego ogrzewania oraz wymiana oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne. Dzięki inwestycji zrealizowanej w latach 2012–2013 ograniczona została emisja CO₂ o ok. 40 proc.

- Koszt całkowity projektu: ponad 26,6 mln zł

- Dotacja z NFOŚiGW: ponad 20,7 mln zł

WSPIERANIE INNOWACJI EKOLOGICZNYCH

8. Prototyp Mobilnego Kontenera Solarnego

- Opracowanie prototypu Mobilnego Kontenera Solarnego
- Beneficjent: Solar Networks Sp. z o.o.
- Dzięki dotacji NFOŚiGW stworzono mobilny kontener solarny (MKS), który potrafi zaopatrzyć w prąd nawet małą wioskę znajdującą się na terenie głuszy, bez dostępu do elektryczności. Urządzenie może zasilić jednostki osadnicze (i nie

tylko) w energię elektryczną zarówno w dzień jak i w nocy, ponieważ posiada wbudowane akumulatory. Narzędzie jest w pełni mobilne, co sprawia, że może być stosowane w trudnych lokalizacyjnie miejscach. MKS jest urządzeniem wykorzystującym promieniowanie słoneczne do produkcji oraz magazynowania energii elektrycznej. Jest wyposażony w wysokiej jakości panele fotowoltaiczne, regulatory ładowania oraz akumulatory do gromadzenia wyprodukowanej energii (produkuje „czystą” energię elektryczną).

- Koszt całkowity projektu: 369 tys. zł
- Dotacja z NFOŚiGW: 240 tys. zł

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU I OCHRONA PRZED ZAGROŻENIAMI ŚRODOWISKA

9. Świnna Poręba

- Budowa zbiornika Świnna Poręba
- Beneficjent: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
- Świnna Poręba to zbiornik wielozadaniowy w województwie małopolskim, zbudowany na rzece Skawie. Jego główną funkcją jest ochrona przeciwpowodziowa, ze znaczącym wpływem na ochronę doliny Skawy, doliny Wisły poniżej ujścia Skawy oraz na ochronę Krakowa. ▶

Poprzez retencję wód Skawy możliwe jest obniżenie fali powodziowej w Krakowie nawet do ok. 40 cm. Dodatkowe funkcje zbiornika to: ochronne oddziaływanie na skutki suszy, wykorzystanie energetyczne, produkcja narybku na potrzeby cieków i zbiorników regionu wodnego, oddziaływanie na rozwój regionalny, wykorzystanie rekreacyjne. Wśród parametrów technicznych warto wskazać pojemność całkowitą: 161 mln m³ oraz pojemność powodziową na poziomie 24–60 mln m³. Zbiornik potwierdził swoją funkcjonalność już w 2010 r., kiedy podczas katastrofalnej powodzi uchronił Kraków przed zalaniem.

- Koszt całkowity projektu: ok. 2,2 mld zł
- Dotacja z NFOŚiGW: ok. 1,1 mld zł

10. Informatyczny System Ochrony Kraju (ISOK)

- Informatyczny System Ochrony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami
- Beneficjent: Państwowe Gospodarstwo Wodne – Wody Polskie (przed 1.01.2018 r. Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej)
- Najistotniejszym rezultatem projektu jest stworzenie jednolitego systemu informatycznego (ISOK) wykorzy-

stywanego dla osłony społeczeństwa, gospodarki i środowiska przed nadzwyczajnymi zagrożeniami. Program zapewnia dostęp do różnego typu map takich jak: mapy zagrożenia powodziowego, mapy ryzyka powodziowego, informacji o zagrożeniach meteorologicznych i innych zagrożeń oraz map podziału hydrograficznego Polski. System ten wykorzystywany jest przede wszystkim przez wyspecjalizowane instytucje publiczne, niemniej jednak część danych jest dostępna dla ogółu społeczeństwa. Projekt został zrealizowany w odpowiedzi na obowiązki nałożone na Polskę Dyrektywą Powodziową.

- Koszt całkowity projektu: ok. 300 mln zł
- Dotacja z NFOŚiGW: ponad 29 mln zł

11. Samochody Straży Pożarnej

- Specjalistyczne samochody pożarnicze dla jednostek Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej
- Beneficjenci: jednostki Państwowej Straży Pożarnej i Ochotnicze Straże Pożarne
- Na mocy ponad stu umów podpisanych z jednostkami Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej w okresie 2006–2018 NFOŚiGW dofinansował zakup blisko 550 specjalistycznych samo-

chodów pożarniczych. Pojazdy wykorzystywane na obszarze całej Polski biorą na co dzień udział w akcjach ratowniczych związanych z ochroną życia ludzkiego czy też przeciwdziałaniem skażeniu środowiska. W zależności od klasy wozów mają one różne przeznaczenie i wyposażenie.

- Koszt całkowity projektu: 400 mln zł
- Dotacja z NFOŚiGW: 190 mln zł

CORAZ WIĘCEJ CZYSTSZEJ I TAŃSZEJ ENERGII

12. Elektrociepłownia Białystok

- Budowa instalacji odsiarczania spalin dla kotłów K7 i K8 w Elektrociepłowni Białystok
- Beneficjent: Enea Wytwarzanie Sp. z o.o.
- W ramach projektu została wybudowana kompletna, nowoczesna instalacja odsiarczania spalin (tzw. IOS) w technologii półsuchej dla dwóch kotłów parowych. Jako spodziewaną korzyść ekologiczną i społeczną, wynikającą z realizacji projektu trzeba wymienić redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery- dwutlenku siarki oraz pyłów.
- Koszt całkowity projektu: ponad 104 mln zł
- Pożyczka z NFOŚiGW: ponad 60 mln zł

Samochód SP Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Elblągu (fot. M. Szymanek)

Obiekty elektrociepłowni (fot. Enea Ciepło w Białymstoku)

Ogród francuski przy Pałacu w Kozłówce (fot. archiwum Muzeum Zamoyskich w Kozłówce)

Rezerwat Pokazowy Żubrów (fot. archiwum Białowieskiego Parku Narodowego)

OCHRONA PRZYRODY

13. Zespoły pałacowo-parkowe w Polsce

- Przywracanie walorów przyrodniczych zabytkowym założeniom parkowym i pałacowo-ogrodowym, wpisanym do rejestru zabytków oraz na Listę Pomników Historii i Listę UNESCO
- Beneficjenci: m.in. Zakon Ojców Paulinów w Częstochowie, PAN, miasto Legnica, gmina Lublin, Narodowy Instytut Dziedzictwa, gmina Pszczyna, miasto Bytom, gmina Wałbrzych, Warmińska Kapituła Katedralna we Fromborku, Park Łazienki Królewskie w Warszawie.
- Dzięki pomocy finansowej NFOŚiGW zrekonstruowane zostały historyczne kompozycje za-

bytkowych parków. Rewaloryzacja parków wymaga szerokiego zakresu prac odtworzeniowych i zabiegów pielęgnacyjnych, m.in. nasadzeń drzew i krzewów. Często połączona jest z odtwarzaniem zbiorników i cieków wodnych albo wykonaniem systemu nawadniającego (np. w ogrodach w Wilanowie). Piękne, o wysokich walorach historycznych i krajobrazowych parki i ogrody są naszą dumą i skarbem narodowym. Posiadają wyjątkowe znaczenie dla polskiego dziedzictwa kulturowego. W ramach tych wysiłków ratowane są i przywracane do dawnej świetności piękne, historyczne systemy pałacowo-parkowe, zniszczone w czasie II wojny światowej i zaniedbane w czasach powojennych. Dofinansowano ponad 26 inicjatyw

m.in. rewaloryzacje i rewitalizacje parku przy Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie, parku przy pałacowego przy Muzeum Zamoyskich w Kozłówce, parku przy pałacowego Zakonu Ojców Paulinów w Częstochowie (parku klasztorne-go na Jasnej Górze), parku przy Muzeum Zamku w Łańcucie, Ogrodu Saskiego w Lublinie, Parku Pszczyńskiego, Parku Miejskiego im. F. Kachla w Bytomiu, Parku Pałacowego w Krzeszowicach, parku zamkowego Zamku Książ, ogrodów kanonickich we Fromborku.

- Koszt całkowity projektu: ok. 64,3 mln zł
- Dotacja z NFOŚiGW: ok. 45 mln zł

14. Rezerwat Pokazowy Żubrów

- Modernizacja Rezerwatu Pokazowego Żubrów – budowa pawilonu edukacyjnego
- Beneficjent: Białowieski Park Narodowy
- W ramach projektu wybudowano budynek do obsługi ruchu turystycznego i edukacyjnego w Białowieskim Parku Narodowym. Jest to nowoczesny obiekt zbudowany w technologii budynku pasywnego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. W budynku zlokalizowane jest kino i wystawy, realizujące program edukacyjny o żubrze i Białowieskim Parku Narodowym. To także przykład nowoczesnego budynku o niskiej emisyjności, wykorzystującego źródła energii odnawialnej i zapewniającego dostęp do informacji o skuteczności odnawialnych źródeł energii. W użyciu są pompy ciepła, kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, gruntowy wymiennik powietrza, instalacja klimatyzacyjna.
- Koszt całkowity projektu: ponad 12,8 mln zł
- Dotacja oraz pożyczka z NFOŚiGW: ponad 12,8 mln zł ▶

EDUKACJA EKOLOGICZNA

15. Pomoce dydaktyczne dla niewidomych

- Dwa projekty: 1) Atlas przyrody dla osób niewidomych i słabowidzących oraz 2) Parki Narodowe w Polsce – zestaw materiałów dydaktycznych dla osób niewidomych i słabowidzących
- Beneficjent: Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach

- NFOŚiGW dofinansował wykonanie unikalnych pomocy dydaktycznych dla osób niewidomych i niedowidzących przez Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach. Zostały one przekazane do szkół dla osób niewidomych i niedowidzących w Polsce, wspomagając procesy edukacyjne.
- Koszt całkowity projektu: ponad 1,3 mln zł

Atlas Parków Narodowych w Polsce dla osób niewidomych i słabowidzących (fot. Dział Tyflogiczny w Laskach)

- Dotacja z NFOŚiGW: ok. 1,2 mln zł

PRZEDSIĘWZIĘCIE SPECJALNE

KONFERENCJA COP24

- Przygotowanie i obsługa 24. Sesji Konferencji Stron Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (COP24)
- Beneficjenci: m.in. Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, miasto Katowice, wojewoda śląski
- Dotacja posłużyła przygotowaniu i obsłudze COP24 – międzynarodowego spotkania w Katowicach w dniach 2–14 grudnia 2018 r., na którym prezentowano i dyskutowano kwestie związane ze zmianami klimatycznymi na świecie i sposobami radzenia sobie z nimi. Szczyt zaowocował przyjęciem tzw. Pakietu katowickiego, który jest kontynuacją przyjętego wcześniej do realizacji Porozumienia paryskiego z 2015 r. W zjeździe wzięło udział ponad 26 tys. gości, w tym m.in. Prezydent RP Andrzej Duda, Minister Środowiska Henryk Kowalczyk, prezydent COP24 Michał Kurtyka (Wiceminister Środowiska), Sekretarz Generalny ONZ António Guterres oraz brytyjski pisarz i podróżnik David Attenborough oraz amerykański aktor i polityk Arnold Schwarzenegger.
- Dotacja z NFOŚiGW: ok. 229 mln zł

Od lewej: Aktor, polityk i aktywista Arnold Schwarzenegger oraz Prezydent RP Andrzej Duda (fot. © cop24.gov.pl)

Od lewej: Sekretarz Stanu w MŚ Michał Kurtyka, Minister Środowiska Henryk Kowalczyk, Podsekretarz Stanu w MŚ Sławomir Mazurek, Pełnomocnik Ministra Środowiska ds. Organizacji COP24 Rafał Bochenek (fot. © cop24.gov.pl)

30 spojrzeń na pracę w NFOŚiGW

ZEBRALI MICHAŁ PISKORZ I ANNA URZYCZYN

Niektórych zatrzymaliśmy w biegu na korytarzu Narodowego Funduszu, inni znaleźli dla nas więcej niż kilka minut. Jedni pracują tutaj prawie tyle lat, ile liczy sobie instytucja, drudzy trochę krócej. Pracowników Narodowego Funduszu, zajmujących się różnymi obszarami, zapytaliśmy o ich staż pracy, codzienne obowiązki i refleksje związane z trzema dekadami naszej instytucji. Oto, co powiedzieli.

Anna Bagińska – Starszy specjalista, Zespół Zarządzania Personalem

W sierpniu br. minie mi 14 lat pracy w Funduszu. Na początku pracowałam w sekretariacie departamentu, który wiele razy zmieniał nazwę, a teraz już nie istnieje. Bardzo miło wspominałam ten czas. To była dla mnie nauka wielu ważnych umiejętności.

Potem przeszłam do kadr. Tutaj zajmuję się szkoleniami, stażami, praktykami, obsługą sekretariatu, ale także obsługą dofinansowania z POIiŚ, czyli

m.in. opisami stanowisk pracy.

W zeszłym roku np. prowadziłam przetarg na organizację trzech wyjazdów studyjnych dla LIFE. Wszyscy wrócili bardzo zadowoleni, więc ja też byłam zadowolona, bo zwykle się stresuję przy tego rodzaju dużych umowach.

Generalnie moja praca to kontakt z ludźmi. Cieszę się, jeśli uda się komuś pomóc, coś załatwić, zwłaszcza jakiś trudniejszy problem.

Wiadomo, że musi być też jakaś odskocznia od pracy. Mnie bardzo pomaga

sport: biegi, pływanie. Traktuję to jako czas całkowitego oczyszczenia umysłu, bo praca z ludźmi, pomimo wielu zalet, bywa też wyczerpująca.

Tadeusz Gajewski – Ekspert, Departament Kontroli Przedsięwzięć

W Narodowym Funduszu pracuję od 1992 r. Cały czas zajmuję się kontrolą przedsięwzięć na różnych stanowiskach. W tej chwili jako ekspert.

Dwa filary mojej pracy w kontroli to przede wszystkim sprawdzanie poprawności realizacji umów i przedsięwzięć, ale także wspieranie beneficjentów w ich działaniach przez przybliżanie nieznanego im do końca problematyki, oczekiwań i wymagań Funduszu. Często dzielę się nabytymi

podczas pracy w Funduszu doświadczeniami.

Generalnie mogę powiedzieć, że dojrzewam razem z Narodowym Funduszem, z tym, że ja powoli zmierzam do zakończenia działalności zawodowej, a Fundusz jest nadal rozwojowy. W ciągu tylu lat pracy w Funduszu obserwuję, że jesteśmy stale rozwijającym się podmiotem, wciąż stawiane są przed nami nowe zadania, którym staramy się sprostać, ale też tworzyły nowe obszary do ocen i narzędzia do wspomagania beneficjentów.

Dzięki temu, że wizytuję przedsięwzięcia, mogę obserwować, jak bardzo zmienia się rzeczywistość i stan środowiska, ale i postrzeganie środków publicznych, przeznaczanych na działania ekologiczne.

Malwina Bartosińska – Specjalista, Wydział – Biuro Zarządu i Rady Nadzorczej

W Narodowym Funduszu pracuję od ośmiu lat. Moja praca polega na weryfikacji formalnej dokumentów kierowanych na posiedzenia Zarządu oraz przygotowaniu materiałów dla Członków Zarządu. Weryfikacja polega na sprawdzaniu, czy dokumenty są przygotowane na odpowiednim formularzu, zgodnie z obowiązującymi zasadami, a czasem również na ich redakcji.

Do moich obowiązków należy też uczestnictwo w posiedzeniach Zarządu, na których protokołuję ich przebieg. Po

tylu latach pracy w WB formułowanie zaleceń Zarządu oraz zapisów w protokołach nie sprawia mi już trudności.

W Wydziale jestem odpowiedzialna również za rejestrację uchwał Zarządu oraz decyzji Członków Zarządu lub osób upoważnionych.

Moja praca polega też na kontaktach z Członkami Zarządu, Rady Nadzorczej oraz kadrą zarządzającą. Czasem zdarzają się sytuacje trudne, wynikające z krótkich terminów realizacji i wtedy trzeba działać szybko.

Dzięki pracy w WB mogę poznawać tematykę, którą konkretnie zajmuje się Narodowy Fundusz. Mam dostęp do

spraw, które są omawiane na posiedzeniach Zarządu, co daje dobrą wiedzę o działaniu tej instytucji. Dzięki temu moja praca jest ciekawa i mogę dostrzegać efekty dofinansowań udzielanych przez Narodowy Fundusz we wszystkich obszarach jego działań. Praca tu jest dobrym miejscem na poznanie całej instytucji jaką jest Narodowy Fundusz.

Radosław Bujaśkiewicz – p.o. Kierownika, Wydział Przedsięwzięć Przemysłowych

W Funduszu pracuję ponad dwa lata. Zaczynałem w Departamencie Energii, w Wydziale Kogeneracji jako koordynator. Pozwoliło mi to zdobyć wiedzę o tym, jak działa Fundusz. Poszerzałem też swoje horyzonty o zasady oceny i weryfikacji wniosków. Kontakt z różnorodnymi projektami wpłynął na zmianę postrzegania przeze mnie energetyki w kontekście potrzeb w małych miastach i gminach oraz wyzwań stojących przed największymi spółkami (np. Orlen, PGE).

Po reorganizacji departamentu mam przyjemność kierować nowopowstałym Wydziałem Przedsięwzięć Przemysłowych. Zajmujemy się wielkim programem „Energia Plus” (budżet 4 mld zł), który oferuje kompleksowe wsparcie dla przemysłu na inwestycje m.in. w obszarze efektywności energetycznej, ograniczania emisji, rozwoju źródeł OZE i kogeneracji czy opty-

malizacji zużycia surowców. Mówiąc krótko: daje możliwość dofinansowania przedsiębiorcom projektów energetycznych oraz ogólnych potrzeb związanych z rozwojem działalności biznesowej przy równoczesnym poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Wdrażamy też nowy i istotny w skali kraju program – „Ciepłownictwo powiatowe”. To pilotaż. Uszyty na miarę, dedykowany lokalnym spółkom ciepłowniczym, zwłaszcza z mniejszych miejscowości, w których nie było możliwości skorzystania z instrumentów wsparcia. Odbieramy mnóstwo telefonów i maili w sprawie obydwu programów. Wiemy, że zainteresowanie i potrzeby w tym zakresie są ogromne. Dlatego rozważamy modyfikację zakresu programów. Mam na myśli takie koncepcje, jak np. samowystarczalność energetyczna, smartcity, czy poszerzenie grona beneficjentów.

Tworzymy mały, ale zgrany zespół. Mamy zarówno funduszowych „wy-

jadaczy” jak i „nowy nabytek” w postaci kolegi Filipa, który kończy studia o profilu OZE. Moim zadaniem jest koordynacja działań, a czasem też „gaszenie pożarów”, których na szczęście nie jest zbyt dużo. Dbam o to, by w zespole była dobra atmosfera, jak najmniejsze obciążenie sprawami niezwiązanymi bezpośrednio z wnioskami czy prowadzeniem beneficjentów. Mam szczęście pracować z ludźmi, którzy są specjalistami w swoim fachu. Są świetni, dobrze przygotowani i co najważniejsze: uzupełniają się. Zarządzanie tak fajnym wydziałem i możliwość realizowania jego celów, to dla mnie nowe wyzwanie, które sprawia mi ogromną przyjemność.

Bogusław Bernard – Główny specjalista, Wydział Czystego Powietrza

Pracuję w Funduszu 13 lat. Gdybym miał scharakteryzować naszą instytucję, to powiedziałbym przede wszystkim, że mamy tu do czynienia z wieloma zagadnieniami związanymi z liczbą ludzi, złożonością problemów, z jakimi musimy się borykać, przestrzeganiem procedur. Jednocześnie stwarzane są tu takie warunki pracy, które powodują, że człowiek czuje się tu dobrze, że może zarówno przez swój własny rozwój, jak i grupy, w której jest, zrozumieć lepiej problemy środowiska, ludzi pracy i tych, którzy szukają rozwiązań na dolegliwości dnia codziennego.

Pracując te 13 lat byłem w różnych miejscach: w Wydziale Komunikacji Społecznej, w recyklingu, później zno-

wu w promocji – nawet jako jej kierownik i zawsze na sercu leżała mi jedna sprawa, żeby to, co robimy było prawdziwe, a ludzie, którzy w taki czy inny sposób angażują się w poszczególne tematy, czy to POliŚ-owe, czy to krajowe, byli tu szczęśliwi, spełnieni i z nadzieją patrzyli w przyszłość.

Obecnie jestem pracownikiem Wydziału Czystego Powietrza, który zajmuje się bardzo istotnym problemem dotyczącym smogu w Polsce. Dostrzegam trudności z tłumaczeniem ludziom, tego, żeby zastanowili się nad rozwiązaniem swoich problemów energetycznych. Ze względu na to, że przez strach i przekonanie, że tutaj się już nic lepiej nie da, wiele osób i wiele grup społecznych, mających stare domy i stare rozwiązania techniczne, nie umie

poradzić sobie z tym, co nazywamy nowymi technologiami, nowym sposobem oddziaływania na środowisko, a jednocześnie koegzystencją pomiędzy człowiekiem i tym wszystkim, co go otacza.

Chciałbym życzyć, z okazji 30. rocznicy powstania naszej instytucji, aby te lata dotychczas tu spędzone, jak najowocniej procentowały w następnych dziesięcioleciach. I stwarzały nam wszystkim warunki, abyśmy się czuli spełnieni, kochani i akceptowani.

Joanna Jaworek – Doradca, Wydział Budownictwa

W NFOŚiGW pracuję od 10 lat. Podobno przychodzi taki moment w pracy zawodowej, gdy człowieka dopada rutyna, a praca nie daje zadowolenia. Nie potwierdzam takiego przekonania, może z racji coraz to nowych wyzwań w Narodowym Funduszu, które nie pozwalają na monotonię. Praca tutaj to dla mnie swego rodzaju służba. Nasuwa mi się nawet słowo misja. Ochrona środowiska to sprawa bliska każdemu człowiekowi i chociaż na co dzień dostrzegamy niepokojące zjawiska zanieczyszczenia środowiska, nie zawsze zdajemy sobie sprawę, jak skomplikowane działania należy często podjąć w obliczu zagrożeń w tej sferze. O tym, tak naprawdę, przekonałam się w Narodowym Funduszu.

Od maja 2009 r. uczestniczyłam jako koordynator w setkach projektów na rzecz ochrony środowiska, począwszy od tych naprawdę małych aż po duże, wymagające wielomilionowych nakładów inwestycyjnych. Zaczynałam pracę od wdrażania programu dofinansowania kolektorów słonecznych dla osób fizycznych, potem koordynowałam programem dla małych i średnich przedsiębiorców. Z czasem spojrzałam na ochronę środowiska kompleksowo z poziomu samorządów, obsługując umowy o dofinansowanie Planów Gospodarki Niskoemisyjnej. Kolejne doświadczenia i nowe wyzwania to weryfikacja wniosków i koordynowanie umów o dofinansowanie ze środków unijnych dla przedsięwzięć termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz obecnie umów w zakresie efektywno-

ści energetycznej w budownictwie. Te ostatnio wymienione działania przyniosły ze sobą refleksję, jak wiele jeszcze trzeba zrobić i – co najważniejsze – ile można zrobić, by żyło się, mieszkało, przebywało w lepszych warunkach, wykorzystując przy tym odnawialne źródła energii, w konsekwencji dbając o środowisko.

Praca w Funduszu niesie ze sobą odpowiedzialność, ale daje przy tym radość z dobrze spełnionej misji.

Anna Czyżewska – Dyrektor, Departament Adaptacji do Zmian Klimatu i Zagrożeń Środowiska

W NFOŚiGW pracuję od ponad 20 lat. Kieruję departamentem zajmującym się ważną i bardzo aktualną tematyką adaptacji do zmian klimatu. Obejmuje ona szeroki wachlarz zagadnień, a tym samym szerokie spektrum przedsięwzięć, które dofinansowuje NFOŚiGW. Od wielkich inwestycji przeciwpowodziowych, po zakupy sprzętu oraz samochodów ratowniczych dla jednostek straży pożarnej w całym kraju. Cieszy, kiedy widzi się – podróżując po Polsce – logo Narodowego Funduszu na samochodach strażackich.

Joanna Szymczak – Kierownik, Zespół Funduszy Norweskich

W NFOŚiGW pracuję ponad 10 lat, przy czym właśnie mija 20 lat mojej pracy zawodowej. W Funduszu zaczęłam pracę w Sekretariacie Grupy Roboczej, koordynując ocenę wniosków o dofinansowanie w ramach POIiŚ 2007–2013. Koleje losu poprowadziły mnie przez następne stopnie wtajemniczenia w POIiŚ, czego efektem było później kierowanie Zespołem Koordynacji POIiŚ 2007–2013. Po ponad siedmiu latach przeszłam do Zespołu Funduszy Norweskich, w którym od blisko trzech lat jestem kierownikiem. Moją pracę postrzegam jako zajęcie wymagające i przynoszące wiele wyzwań, ale też dające ogromną satysfakcję.

Ze środków norweskich i EOG finansowane są projekty różnorodnie merytorycznie, często wymagające szczegółowej analizy i indywidualnego podejścia, a także identyfikacji poten-

Moimi ulubionymi projektami są te największe, wieloletnie inwestycje przeciwpowodziowe, których realizacja jest bardzo skomplikowana. Do takich należą budowa zbiornika Świnna Poręba, Wrocławskiego Węzła Wodnego, czy ochrona przeciwpowodziowa Żuław. Dzięki nim będzie możliwe uniknięcie takich zdarzeń jak ogromne powodzie z lat 1997 i 2010.

Mój departament zajmuje się też współpracą ze Wschodem. Miałam przyjemność prowadzić umowę z Mariampolem na Litwie, kierowałam departamentem, który realizował dwie umowy dla oczyszczalni ścieków w Brześciu na Białorusi. Były to zadania

cialnych zagrożeń i szukania najlepszych rozwiązań.

Dla naszego Zespołu momentem kulminacyjnym, a zarazem bardzo satysfakcjonującym, było zakończenie w 2017 r. rozliczania drugiej perspektywy środków norweskich na lata 2009–2014. Zakończyliśmy wówczas rozliczanie ponad 260 projektów na kwotę dofinansowania ok. 687 mln zł. Dzięki realizacji tych przedsięwzięć osiągnięty został spektakularny efekt ekologiczny w postaci unikniętej emisji 509 tys. ton CO₂. To bez wątpienia efekt wspólnej pracy całego Zespołu oraz komórek wspomagających.

Naszym sukcesem z ostatnich dni jest zakończenie uzgodnień roboczych z Biurem Mechanizmów Finansowych oraz Partnerami z Państw Darczyńców Koncepcji Programu Środowisko, energia i zmiany klimatu w ramach kolejnej, trzeciej perspektywy finansowanej ze środków norweskich i EOG.

ryzykowne, ale jednak się udały. A teraz mamy program, umożliwiający finansowanie innych inwestycji na Wschodzie, które mają wpływ na bezpieczeństwo ekologiczne w Polsce. Życzyłabym sobie dalszych sukcesów w efektywnym wydatkowaniu środków publicznych dla dobra i bezpieczeństwa naszego kraju.

W związku z tym w najbliższych miesiącach czeka nas wytężona praca nad szczegółowymi ramami wdrażania nowego programu. Musimy na przykład przygotować i wdrożyć system informatyczny, który docelowo będzie służył obsłudze wniosków o dofinansowanie oraz umów w sprawie projektów.

Powyższe zadania stanowią duże wyzwania, wymagają przede wszystkim szerokiego i dalekowzrocznego spojrzenia na wiele trudnych do przewidzenia aspektów, obszernej wiedzy oraz skutecznej komunikacji z innymi komórkami NFOŚiGW, jak również z Ministerstwem Środowiska.

Ewa Kamińska – Dyrektor, Departament Ochrony Wód

Zaczęłam pracę w Funduszu 23 lata temu w Zespole Ochrony Wody, gdzie pracowało 10 osób i zarządzała tym zespołem Ewa Suszyńska. Mogłam wykorzystywać swoją wiedzę projektanta oczyszczalni ścieków, bo wcześniej pracowałam w biurze projektów.

Mam szczęście, że pracuję od początku w zawodzie, którego uczyłam się na studiach – inżynieria sanitarna i wodna na Politechnice Warszawskiej.

W tej chwili zarządzam nie zespołem, ale departamentem, który liczy sobie 50 osób. W międzyczasie, dzięki osobom, które przewijały się zarówno przez tamten zespół, jak i ten pracujący teraz w Departamencie Ochrony Wód, podpisaliśmy w Narodowym Funduszu ponad 4,6 tys. umów z dziedziny wod-kan. Jest to pierwsza dziedzina, która była w ogóle w Funduszu zauważana. Pierwsze umowy dotyczyły właśnie ochrony wód.

To co dla mnie jest najważniejsze w pracy, to ludzie, z którymi pracuję. W tej chwili mam bardzo zgrany zespół. Ludzi oddanych temu, co robią. Profesjonalistów, którzy czują wspólnotę w departamencie. Mamy wspólne cele: wykonania planu, pomocy sobie nawzajem. Tu każdy nowy człowiek nie pozostaje absolutnie „na lodzie”, nie jest

Grzegorz Augustyniak – Kierownik, Wydział Administracji

W Narodowym Funduszu pracuje już 11 lat. Do zadań mojego wydziału należy logistyczna obsługa całego biura NFOŚiGW w zakresie przemieszczania, wyposażenia, ciągłości usług i dostaw. Jak powinna działać administracja? Tak, aby była

pozostawiony „sam sobie”. Ten zespół to jest naprawdę sukces, który myślę, że zawdzięczamy świętej pamięci Marysi Ptaszyńskiej, która potrafiła ukształtować relacje między pracownikami. Jeśli komuś nie odpowiadały, to po prostu odchodził. Generalnie wydaje się, że właśnie dzięki takiemu zarządzaniu, takiej wspólnocie możemy cieszyć się sukcesami. Kiedy 10 lat temu Marysia zaproponowała mi pełnienie obowiązków zastępcy dyrektora, to po pierwsze pomyślałam, że to będzie trwało bardzo krótko, tylko okres próbny – trzymiesięczny, ale na pewno nie podjęłabym się tego, gdybym nie wiedziała z kim będę pracowała. Wiedziałam po prostu, że na tych ludzi mogę liczyć. Dzisiaj mija 10 lat odkąd szefuję najpierw jako zastępca, a od trzech lat jako dyrektor departamentu.

Jest to najliczniejszy departament z tych „ekologicznych”, wdraża projekty o największej wartości. W tej chwili mamy projekty, których koszt całkowity przekracza 15 mld zł, a dofinansowanie unijne to ponad 8 mld. To jest departament, który ma i malutkie projekciki i te olbrzymie, takie jak dla Warszawy. Nasi koordynatorzy są w bliskich relacjach z beneficjentami. Wszyscy postrzegamy, że sukces naszych beneficjentów, czyli dobre zakończenie projektu, to jest nasz sukces, kiedy nie mamy żadnych

niewidoczna, a bez niej nie dało się żyć. Przy ciągłej ewaluacji Funduszu, naszym celem jest takie dostosowanie wszystkich zasobów, by umożliwić naszej organizacji rozwój.

Lubię pracować z ludźmi, lubię ludzi i nie boję się ich. To jest bu-
dulcem moich relacji zawodowych. Lubię mieć satysfakcję z pracy,

kłopotów z rozliczeniem, z potwierdzeniem efektów rzeczowych i ekologicznych. Nie byłoby to możliwe bez pomocy naszych koordynatorów. W naszym departamencie na 150 procent skarbem są ludzie. Tych miliardów tak naprawdę nie widać, bo kanalizacja i rury są zakopane w ziemi.

Ciekawostką w naszej branży, którą się zachwycam od kilku lat, jest inwestycja w Warszawie, wzdłuż Mostu Północnego. 10 metrów pod dnem Wisły przebiega rura o średnicy 4,5 m, czyli mniej więcej półtora piętra, w której umieszczone są dwa przewody kanalizacyjne o średnicy 1,6 m każdy, przeprowadzające ścieki grawitacyjnie (bez pompowania) z lewobrzeżnej Warszawy do Czajki. „Studzienka kanalizacyjna” ma głębokość 42 m. Tyle co 14-piętrowy wieżowiec, a średnicę 22 m, czyli siedem pięter. Budynek krat, stanowiący początek tego „przesyłu”, można zobaczyć przy wyjeździe z Warszawy na Łomianki. To jest niebywała budowla, konstrukcja inżynierska zakopana w ziemi, zalana wodą i nikt jej nie widzi.

ale też sprawiać, żeby innym było lepiej.

Maria Rybarczyk – Główny specjalista, Wydział Kosztów Biura

Jestem pracownikiem Narodowego Funduszu od 1 listopada 1995 r. (24 lata). Do moich zadań należy przeprowadzanie kontroli formalno-rachunkowych dowodów księgowych potwierdzających zakupy towarów i usług na rzecz Narodowego Fundu-

Andrzej Kowal – Główny specjalista, Wydział Kontroli Wewnętrznej

Pracuję w NFOŚiGW od ponad 12 lat. Od ponad dwóch lat w Departamencie Kontroli i Audytu. Mój zakres obowiązków to m.in. wykonywanie kontroli wewnętrznych planowych i doraźnych oraz przygotowywanie odpowiedzi dla ministerstw i organów (NIK) przeprowadzających kontrole w NFOŚiGW.

Przy realizacji zadań przeprowadzam często spotkania z pracownikami komórek ekologicznych i organizacyjnych

Krzysztof Kuczek – Starszy inspektor, Departament Promocji i Komunikacji Społecznej

W Funduszu pracuję na stałe od 2016 r. Wcześniej załapałem się na staż i kilka umów zleceń – w sumie na Konstruktorskiej spędziłem już sześć lat zawodowego życia.

Zajmuję się stroną internetową, fo-

Piotr Kurmanowski – Inspektor, Zespół Ochrony

Pracuję w Funduszu ponad 20 lat. Jestem odpowiedzialny za ochronę. Zajmuję się nadawaniem uprawnień, obsługą parkingu, rejestracją wejść i wyjść z budynków Narodowego Funduszu, rozliczaniem godzin pracowników ochrony. Odpowiadam też za przetar-

szu, rozliczanie podróży służbowych krajowych i zagranicznych, obsługa rozrachunków Narodowego Funduszu z tytułu podatku VAT, ewidencja księgowo i rozliczenia związane z kartami płatniczymi.

Praca jest ciekawa, inspirująca, wymaga wiedzy i dokładności oraz kontaktu z ludźmi. Jestem z niej zadowolona

w celu uzyskania wyjaśnień i informacji. Wykonywana praca wymaga cierpliwości, dokładnego zbadania wszelkich aspektów spraw i, zgodnego z zasadami i regułami kontroli, opisanie faktów oraz przedstawienia ich w raporcie.

Zaakceptowane przez Zarząd zalecenia z kontroli służą poprawie działania Funduszu i otrzymaniu odpowiednich efektów ekologicznych z realizowanych umów o dofinansowanie.

Analiza dokumentów i przygotowywanie merytorycznych materiałów sprawia mi satysfakcję, ponieważ w ten

tografii i mediami społecznościowymi. Przygotowuję m.in. kwestie związane z ogłaszaniem konkursów i naborów wniosków o dofinansowanie, co wymaga współdziałania wewnątrz organizacji. Dużym plusem w mojej pracy jest współpraca z wieloma departamentami, gdyż mogę poznać wielu ciekawych ludzi.

gi na konserwację systemu alarmowego i pożarowego.

Pracy jest bardzo dużo, ze względu na spory ruch w Funduszu. A wiadomo, jak praca z ludźmi to i czasem pojawiają się konflikty, których rozwiązywaniem również się zajmuję. Odczuwam satysfakcję z faktu, że służymy tutaj innym, zarówno pracownikom, jak

i sprawia mi ona satysfakcję.

sposób wspieram swoją wiedzę i doświadczeniem rozwiązywanie bardzo trudnych spraw, co następnie pozwala komórkom ekologicznym skorzystać z zaleceń w planowaniu kolejnych naborów i przygotowaniu programów priorytetowych.

i beneficjentom odwiedzającym naszą instytucję.

Anna Małek-Zielińska – Starszy inspektor, Wydział Edukacji Ekologicznej

Pracuję w Funduszu od dwóch lat. Do moich zadań należy koordynacja projektów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Dodatkowo, w zastępstwie za kolegę, zajmuję się sekretariatem naszego departamentu. Odpowiadam za sprawne działanie

Jacek Maziński – Kierowca, Zespół Logistyki

Od 26 lat jestem kierowcą w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Każdego dnia jeżdżę z przedstawicielami NFOŚiGW do urzędów, ministerstw, czy do Sejmu. Przewożę też przesyłki i korespondencję między ministerstwami. Można powiedzieć, że codziennie wypada robić coś innego, odmiennego.

Ireneusz Mirowski – Główny specjalista, Wydział LIFE

W Programie LIFE pracuję od 2014 r. Sam program ma dość długą historię, bo realizowany jest od 1992 r., a od roku 2008 jest współfinansowany przez Narodowy Fundusz. To program bardzo szeroki. Obejmuje cały zakres ochrony środowiska, ochrony przyrody i ochrony klimatu.

Akurat w tej chwili pracuję w obszarze budowania potencjału tego programu. To umowa między Komisją Europejską a Narodowym Funduszem, której celem jest podnoszenie jakości wiedzy na temat Programu LIFE w Polsce i lepsze wykorzystanie środków finansowych pochodzących z tego programu.

Wśród projektów technologicznych w programie mogą być finan-

siowane przedsięwzięcia innowacyjne, w projektach przyrodniczych – czynna ochrona przyrody (tzw. najlepsza praktyka) i projekty dotyczące przede wszystkim obszarów Natura 2000. Mamy też grupę projektów dotyczących informacji i zarządzania, zarówno w obszarze ochrony klimatu, jak i środowiska.

Trzeba to wszystko dobrze zgrać. Czasem wpada coś do zrobienia już podczas wcześniej wykonywanego zadania i oczywiście jest też obsługa różnych konferencji, a więc wyjazdy i delegacje. Bywa tak, że kilka dni nie ma mnie w domu. Mogę powiedzieć, że ta praca jest moją pasją od pierwszego dnia, kiedy się tu zatrudniłem. Przeżyłem wiele sytuacji zarówno zabawnych, jak i tych poważniejszych. Nie tylko pod-

czas samej drogi, ale też tu na miejscu w firmie. Praca w Narodowym Funduszu sprawia mi wielką frajdę.

Moim zadaniem jest organizacja różnego typu wydarzeń, które podnoszą wiedzę na temat tego programu, czyli Dnia Informacyjnego LIFE, szkoleń dla beneficjentów. Szalenie ważne jest również konsultowanie wniosków i koncepcji tych wniosków, nowych pomysłów, które mogą być złożone do tego programu. I to jest pewnie jedna z najważniejszych naszych funkcji tutaj – Krajowego Punktu Kontaktowego Programu LIFE, żeby pomagać

projektów, co niewątpliwie urozmaica i uprzyjemnia pracę.

potencjalnym wnioskodawcom składać jak najlepsze projekty. Jesteśmy z nimi w kontakcie, zawsze służymy informacją, często spotykamy się tu w Funduszu, podczas konsultacji, ale też jeździmy na spotkania i konferencje, gdzie przedstawiamy informacje o programie. Rozmawiamy o konkretnych problemach i wyjaśniamy, czy dany pomysł pasuje do LIFE. To jest dla mnie najciekawsza część mojej pracy – bycie w kontakcie i pomaganie wnioskodawcom w zrozumieniu założeń programu.

►

Maria Milewska – Doradca, Wydział Czystego Powietrza

W NFOŚiGW pracuję ponad 10 lat. Zajmuję się tematyką związaną z nowym programem Narodowego Funduszu, czyli programem „Czyste Powietrze”. To bardzo ciekawe dla mnie dlatego, że obejmuje obszar, którym zajmowałam się już wcześniej. Chodzi o pomoc osobom fizycznym. Tutaj jest ona skierowana na wymianę pieców i termomodernizację domów jednorodzinnych. Moja praca wymaga dużej kreatywności. Stworzyliśmy program oraz instrukcje i dokumenty dla

Jarosław Roliński – Dyrektor, Departament Ochrony Ziemi

W NFOŚiGW pracuję od 12 lat. Są dwa podglądy na pracę dyrektora. Pierwszy, że dyrektor robi wszystko. Drugi, że to koordynatorzy – pracownicy liniowi badają ogół spraw, a przełożony, jeżeli nie przeszkadza, to już jest plus! Bez wątplenia słuszność jest gdzieś po środku.

A tak na poważnie, to w Departamencie Ochrony Ziemi zajmujemy się takimi obszarami, jak: gospodarka odpadami, rekultywacja zanieczyszczonych terenów, zmniejszenie uciążliwości górnictwa, geologia oraz rozwój i utrzymanie terenów zieleni. Do tej

Andrzej Sidorski – Główny specjalista, Departament Adaptacji do Zmian Klimatu i Zagrożeń Środowiska

Pracuję w Funduszu od 20 lat. Koordynuję program „Budowle hydrotechniczne”, który jest zamykany od 2015 r. Pozostało jeszcze kilka umów do zamknięcia. Musi to nastąpić najpóźniej w 2020 r. Praca jest bardzo interesująca, bo widać jej namacalne efekty w postaci odnowionych i przywróconych do użytku kanałów. Przykładem tego jest Ka-

jego uczestników. Jest to żywa materia, bo cały czas spotykamy się z odbiorem osób korzystających z programu. Musimy na bieżąco udzielać odpowiedzi, musimy również korygować niektóre zapisy.

Zajmuję się zagadnieniami finansowymi. To bardzo trudne i skomplikowane. Dążymy do tego, żeby uprościć to, co możliwe, żeby było zrozumiałe dla beneficjentów. To ciekawa i satysfakcjonująca praca. Nie jest monotonna. Nigdy nie wiem, czego się spodziewać, bo różniących się od siebie przypadków jest bardzo dużo. Trzeba

rozmaitości zadań staram się dobrać ludzi, którzy najbardziej pasują do danego przypadku. Chodzi o to, żeby podopieczni byli w stanie jak najlepiej wykonać powierzone im zadanie, a także mogli realizować się w czymś, co sprawia im przyjemność. Bo warto mieć trochę radości z pracy!

Z pozycji dyrektora często zajmuję się układaniem relacji międzyludzkich, nie tylko tu wewnątrz w Funduszu, ale także na linii Fundusz – beneficjent – koordynator. Nie zawsze jest to najłatwiejsze zadanie, ale jak powiedział kiedyś jeden z polskich filozofów: „Choć człowiek niejednokrotnie narzeka na pracę, nie może się bez niej obejść”.

nał Niegociński w samym Giżycku, na Wielkich Jeziorach Mazurskich, który w tym roku będzie oddany do użytku. Czy Stopień Wodny Malczyce, który Fundusz już dosyć długo dofinansowuje. To największa w tej chwili budowla hydrotechniczna w naszym kraju na rzece, bo jest jeszcze większa – Zbiornik Racibórz – polder, też współfinansowany ze środków unijnych i Banku Światowego.

Współpracuję z dużą grupą ludzi i ta współpraca jest super. Raczej nie

szukać rozwiązań.

Cenię sobie też współpracę i spotkania z wojewódzkimi funduszami. Pracownicy tych funduszy są tym pierwszym kontaktem z beneficjentami i od nich otrzymujemy wiele zwrotnych, cennych informacji o funkcjonowaniu programu.

Gdybym miał wybrać to, co w mojej pracy najbardziej preferuję, to przyznam, że każde z zagadnień jest interesujące. Ale od wielu lat zajmuję się kwestią odpadów pojętych bardzo konkretnie – instalacjami gospodarowania odpadami. Subiektywnie – to sprawia mi najwięcej radości.

ma problemów i nieporozumień. Satysfakcją jest też to, że pracując w Narodowym Funduszu nie muszę nikogo przekonywać do tego, że ma kupić jakiś towar, tylko robię coś pożytecznego dla środowiska. ▶

Katarzyna Siwkowska – Doradca, Departament Efektywności Energetycznej

W Funduszu pracuję niemal 20 lat. Zaczynałam od zadań związanych z przedakcesyjnym Funduszem ISPA. Razem ze mną przyszło wtedy kilkoro młodych ludzi, tuż po studiach. Część z nich pracuje w Funduszu do dziś. Stworzyliśmy zespół z dużym zapalem i chęcią do pracy. Mieliśmy „misję”, choć wiedzieliśmy niewiele. Zajmowaliśmy się przygotowaniem projektów dotyczących głównie oczyszczalni ścieków finansowanych przez Unię Europejską. Nie było żadnych procedur, reguł. Uczyliśmy się praktycznie w trakcie pracy. Musieliśmy znać się na wszystkim: od ocen oddziaływania na środowisko, przez analizę finansową, aż po sprawy techniczne. Najważniejszy aspekt tamtych czasów, którego mi teraz brakuje, to bezpośrednia, bliska współpraca z Komisją Europejską. Teraz jest wiele procedur, mamy kilkustopniową hierarchię instytucji (zarządzająca, pośrednicząca, wdrażająca). Praca przy środkach unijnych jest bardziej usystematyzowana, ale stała się schematyczna. Po ISPIE był Fundusz Spójności i bliska współpraca z wojewódzkimi funduszami. Później POIiŚ i Departament Ochrony Wód, z którego następnie przeszłam do Departamentu Ochrony Klimatu. To była kompletna nowość, bo wcześniej

Beata Wierzbicka – Sprzątaczką, Wydział Administracji

W Funduszu pracuję około siedmiu lat. Zajmuję się sprzątaniami. Pracy jest dużo. Trzeba dbać o utrzymanie czystości nie tylko w pokojach, ale też w łazienkach. Staram się, żeby pracownicy byli zadowoleni z mojej pracy, żeby nie było uwag. Odpowia-

z energetyką nie miałam właściwie do czynienia. Departament odpowiadał za kilkanaście programów priorytetowych finansowanych z różnych źródeł – krajowych, POIiŚ, SIDA oraz GIS-ów, które bezpośrednio nadzorowałam. To było 10 międzynarodowych umów, każda na innych zasadach. Bardzo krótkie terminy, bez możliwości przedłużenia. Tworzyliśmy nowe programy i ogłaszaliśmy nabory wniosków. Zadanie trudne, ale i satysfakcjonujące, kiedy to, co wstępnie wydawało się nierealne, jednak się udawało.

Przez kolejne kilka lat byłam w Departamencie Ochrony Przyrody i Edukacji Ekologicznej. Zajmowałam się projektami edukacyjnymi, które wcześniej wydawały mi się mało istotne w skali całego NFOŚiGW. Okazało się, że to niesamowity, bardzo różnorodny obszar. Beneficjenci – od spółek, organizacji pozarządowych i JST, po Ministerstwo Środowiska czy parki narodowe. Najróżniejsze rodzaje projektów: konferencje, wydawnictwa, filmy, organizacja imprez edukacyjnych (moim zdaniem dużo trudniejsze do rozliczenia niż projekty infrastrukturalne), ale także budowa ośrodków edukacji ekologicznej.

Ostatnio pracowałam też przy programie „Czyste Powietrze”. To było kolejne duże wyzwanie. Budowanie wszystkiego od początku, tworzenie nowego zespołu. Wspominam to jako

dam również za sale konferencyjne. W tym za bardzo ważną salę 108, w której odbywają się posiedzenia Zarządu i Rady Nadzorczej. Czasami zdarzają się pilne sytuacje, kiedy jakieś spotkania odbywają się „na zakładkę” i trzeba szybko sprzątać.

Jestem zadowolona, że pracuję w Narodowym Funduszu. Wszyscy

bardzo intensywny, rozwojowy dla mnie czas.

Teraz zajmuję się projektami z zakresu efektywności energetycznej. Współpracuję z uczelniami wyższymi w całym kraju. Uczę się pracy koordynatora, którym wiele lat już nie byłam, więc praktycznie kolejny raz zaczynam od początku. Do tej pory zarządzałam różnymi zespołami i moje doświadczenie pomaga mi w obecnej pracy. Wiem co ważne, na co trzeba zwrócić szczególną uwagę. Staram się pomagać w moim departamencie w rozwiązywaniu problemów systemowych. Przyjemna jest też świadomość bezpośrednich efektów tej pracy; kolejne płatności czy zmodernizowany, odnowiony budynek.

Dzięki temu, że co jakiś czas zmieniam obszary i ludzi, z którymi współpracuję, to praca w Narodowym Funduszu jest wciąż rozwojowa, ciekawa, mam obraz niemal całej instytucji. Miałam to szczęście, że trafiłam tu na szefów-liderów, wizjonerów, którzy pociągnęli mnie za sobą. Stawiali bardzo wysoko poprzeczkę, ale jednocześnie, zawsze gdy była potrzeba, wspierali. Bardzo dużo im zawdzięczam.

ludzie są tu dla mnie mili i wyrozumiali.

Agata Stachurska – Specjalista, Zespół Działań Strategicznych

Mój staż pracy w Funduszu to nieco ponad dwa lata. Obecnie w ramach pełnionych obowiązków służbowych jestem zaangażowana w koordynację programu E-ETAP, dotyczącego wykształcenia kilkuset audytorów energetycznych na Ukrainie. Poprawa efektywności energetycznej budynków stanowi bardzo ważny element strategii bezpieczeństwa energetycznego Ukrainy. W odpowiedzi na powyższe wyzwanie, utworzony został na Ukrainie Fundusz Efektywności Energetycznej (FEE), zasilany finansowo przez UE, IFC i GIZ. Warunkiem uruchomienia środków z FEE jest wykonywanie audytów energetycznych budynków wielorodzinnych przez niezależnych audytorów energetycznych, których na Ukrainie dzisiaj brakuje. Z pomocą

Polski – NFOŚiGW, Ukraina będzie mogła skorzystać z unijnego finansowania termomodernizacji budynków mieszkalnych.

Ponadto do moich bieżących obowiązków należą m.in. zaangażowanie w projekt GEF-UNESCO, dotyczący ochrony wód powierzchniowych i podziemnych Bugu i Niemna czy Forum Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego, koordynowane przez właściwe ministerstwa. Moja praca jest bardzo ciekawa ze względu na różnorodną tematykę realizowanych zadań, w większości o charakterze międzynarodowym. W Zespole wspólnie organizujemy wizyty studyjne, seminaria, konferencje, wyjazdy zagraniczne, oficjalne spotkania w celu promocji działalności NFOŚiGW w kraju i zagranicą. Dzięki temu wykorzystuję znajomość języków obcych, poznaję najnowsze trendy i uwarunkowania

legislacyjne wprowadzanych w Polsce dyrektyw unijnych.

Praca jest rozwojowa i daje mi ogromną satysfakcję osobistą i zawodową. Życzyłabym sobie, Narodowemu Funduszowi i całemu mojemu Zespołowi, żebyśmy razem szli odważnie w zwartym szeregu, żebyśmy byli „na bieżąco”, zawsze o krok naprzód, po to, żeby nasz głos w Unii Europejskiej wybrzmiewał głośniejszy i wyraźniejszy. Życzę nam wszystkim, żebyśmy potrafili jeszcze sprawniej, nieustraszenie prezentować wielki potencjał mądrych, pracowitych i zdolnych Polaków.

Anna Trudzik – Kierownik, Wydział Projektu Doradztwa Energetycznego

Pracuję w Funduszu ponad dwa lata. Projekt Doradztwa Energetycznego jest finansowany ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020. Ma bardzo długą nazwę, ale używamy jej skrótowo. Narodowy Fundusz jest partnerem wiodącym projektu, a moim zadaniem jest zarządzanie nim. Mamy kontakt praktyczny ze wszystkimi wojewódzkimi funduszami, w przypadku województwa lubelskiego jest to urząd wojewódzki, ale nawiązał on ścisłą współpracę z wojewódzkim funduszem w Lublinie.

Tworzymy sieć doradców ener-

getycznych na terenie całej Polski. Ich rolą jest m.in. wsparcie inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE oraz prowadzenie różnego rodzaju szkoleń, żeby podnieść świadomość na temat efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.

Teraz głównym naszym działaniem jest wykształcenie energetyków gminnych, im chcemy przekazać wiedzę i ukierunkować ich, by byli bliżej społeczności lokalnej. Mamy teraz ogólnopolski program „Czyste Powietrze” – energetyk gminny ma doradzić, pomóc w wypełnieniu wniosku o dofinansowanie w tym programie.

Oczywiście mamy więcej działań – na przykład, gdy gminy tworzyły Plany

Gospodarki Niskoemisyjnej – my weryfikowaliśmy te plany, pomagaliśmy gminom je wdrożyć. Organizujemy też wiele konferencji szkoleniowych.

Uważam, że jest to projekt unikatowy w skali Polski, propaguje wiedzę i zachęca ludzi do podejmowania kroków dla dobra naszego środowiska. Praca ta daje mi radość i satysfakcję. Mam kontakt z ludźmi i mogę poczuć konkretny odzew na nasze działania.

Katarzyna Szymańska – Starszy specjalista, Departament Planowania i Sprawozdawczości

W Funduszu pracuję 15 rok. Zajmuję się planowaniem i sprawozdawczością. W chwili obecnej z POIiŚ. Wykonując swoje obowiązki służbowe, mogę poznać więcej szczegółów na temat tego programu. Dzięki sprawozdawczości

jestemy w stanie monitorować i reagować na potencjalne zagrożenia oraz im przeciwdziałać. Widząc brak realizacji planu, staramy się motywować naszych beneficjentów do podejmowania dodatkowych działań w celu wykorzystania środków finansowych i osiągnięcia wskaźników rzeczowych. Przygotowane dane przekazujemy naszemu Zarządowi

oraz instytucjom zaangażowanym w realizację POIiŚ.

Piotr Tomporowski – Główny specjalista, Wydział Administracji

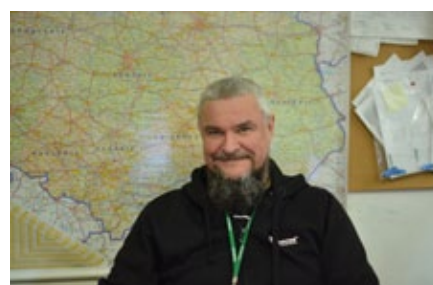
W Funduszu pracuję od 17 lat. Cały czas w zasadzie na jednym stanowisku. Jestem członkiem zespołu zajmującego się robieniem rzeczy nie typowo merytorycznych dla naszej instytucji, ale wspomagających.

Ktoś, kto długo tu pracuje, mógł zauważyć, jak zmieniały się nasze obiekty na przestrzeni lat, oczywiście na lepsze. Nasze budynki właściwie nie odstają od tych nowo wybudowanych w okolicy, zarówno wizualnie, jak i pod względem energooszczędności. Planowane

i realizowane przez nas działania wpisują się zwykle w ekologiczny charakter działalności Narodowego Funduszu.

Na przykład ostatnio zamontowaliśmy w budynkach 1A i 3A innowacyjne rozwiązanie technologiczne – centrale wentylacyjne, które do funkcjonowania nie potrzebują agregatów chłodniczych, czyli wyeliminowany jest główny element energochłonny.

Zajmuję się właśnie takimi rzeczami jak inwestycje, remonty, utrzymanie urządzeń w należytym stanie technicznym i całą masą pobocznych spraw, które są związane z pracą wydziału.

Ostatnio jestem też odpowiedzialny za wydawanie i rozliczanie środków trwałych w Narodowym Funduszu, więc każdy, kto chce z nich skorzystać lub musi je zwrócić, odchodząc z pracy – kontaktuje się ze mną.

Edward Kolbusz – Doradca, Wydział Budownictwa

W Narodowym Funduszu pracuję od 16 lat. Do moich obowiązków należy weryfikacja wniosków o dofinansowanie w zakresie efektywności energetycznej w budownictwie. Ta praca daje mi wiele satysfakcji, dlatego że widząc, jakie są potrzeby w zakresie zwiększania efektywności energetycznej w naszym kraju, obserwuję ich zaspokajanie. Liczba wniosków, która do nas wpływa z całej Polski pokazuje, że są

one olbrzymie, a my dofinansowując te przedsięwzięcia, spełniamy oczekiwania ludzi, którzy dzięki temu mogą mieszkać czy pracować w cieplejszych, bardziej ekologicznych domach.

Ta praca pozwala mi także dostrzec efektywność naszego działania jako organizacji. Rola Narodowego Funduszu w zapobieganiu smogowi oraz oszczędzaniu tzw. energii pierwotnej jest olbrzymia. W naszych programach kładziemy nacisk nie tylko na oszczędność energii, ale też na stosowanie odnawial-

nych źródeł. Dzięki temu poznaję też wielu ludzi z całej Polski i mogę obserwować, jak nasza organizacja poprzez swoje działania poprawia środowisko. Taka praca daje bardzo wiele przyjemności.

Piotr Wróbel – Kierownik, Wydział Prawny

Jestem radcą prawnym, w Funduszu od maja 2016 r. Od połowy 2018 r. pełnię funkcję koordynatora pomocy prawnej. Do moich zadań należy organizacja pracy zespołu radców prawnych i całego wydziału. Zajmuję się również sporządzaniem opinii prawnych, obsłu-

gą prawną Zarządu i Rady Nadzorczej Narodowego Funduszu, reprezentowaniem Funduszu na zewnątrz w sprawach przed sądami i innymi organami.

Moja praca jest arcyciekawa. Mierzmy się z takimi problemami w wielu aspektach i płaszczyznach, które by mi nigdy do głowy nie przyszły. Jest to naprawdę rozwojowe. Jestem zadowolony.

Tym bardziej, że mam naprawdę zgrany zespół, na którym mogę polegać.

Dorota Zdanowska – Główny specjalista, Wydział Ekspertyz i Prac Badawczych

Pracuję w Narodowym Funduszu od 16 lat. Od początku w tym samym zespole, z tym samym kierownikiem, i co jest wyjątkowe w Narodowym Funduszu, mam szczęście pracować w męskim towarzystwie. Praca jest przyjemna, choć bywa trudna i często pojawiają się wyzwania. Jest też bardzo ciekawa. Współpracujemy z państwowymi jednostkami budżetowymi, głównie z Ministerstwem Środowiska i jednostkami mu podległymi. Finan-

sujemy umowy na prace i ekspertyzy dotyczące wielu dziedzin ochrony środowiska, dzięki temu praca nie jest nudna. Bywają lata, kiedy więcej dzieje się w dziedzinie odpadów, a czasem w ochronie powietrza, czy w gospodarce wodnej.

Dzięki naszej pracy udało się sfinansować wiele potrzebnych ekspertyz, braliśmy udział w opracowaniu Polityki Ekologicznej Państwa i dokumentów programowych. Teraz wiele prac dotyczy sprawozdawania działań Polski do Unii Europejskiej. Przez te kilkanaście lat zmieniało się wiele.

Kiedyś mieliśmy umowy trójstronne i współpracowaliśmy bezpośrednio z wykonawcami, a teraz są to umowy zawierane bezpośrednio z Ministrem Środowiska. Beneficjent jest wymagający i oczekuje sprawnego załatwienia sprawy, ale można się do tego przyzwyczaić.

Anna Żochowska – Starszy specjalista, Wydział LIFE

W NFOŚiGW pracuję od blisko pięciu lat. Zajmuję się przede wszystkim koordynacją projektów przyrodniczych, finansowanych ze środków Programu LIFE, a współfinansowanych ze środków krajowych. Biorę też udział w szkoleniach i konsultacjach, aby pozyskiwać nowe, ciekawe projekty.

Ważny jest dla mnie przede wszystkim kontakt z ludźmi, praca w zespole, ale też przekazywanie informacji

wnioskodawcom o możliwościach pozyskiwania środków na nowe projekty, np. innowacyjne. Lubię spotkania z przedstawicielami innych Krajowych Punktów Kontaktowych LIFE, wymianę doświadczeń i poczucie, że możemy być dumni z naszych osiągnięć. Lubię spotykać pasjonatów, których możemy inspirować, zachęcać do działania, pomóc realizować pomysły, wspierać w zmaganiach o środki unijne. Miło jest poznawać takich ludzi i razem z nimi pracować. Daje to

realne poczucie, że pozostawiamy po sobie coś dobrego, trwałego, bo często te konkretne działania nie byłyby możliwe bez udzielanego przez Fundusz wsparcia. ■

Piękni 30-letni. Rówieśnicy NFOŚiGW

DONATA BIENIECKA-POPARDOWSKA

Dorastali z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Otwarci, rezolutni, wykształceni. Chcą się rozwijać. Śmiało sięgają po swoje. Nie boją się trudnych decyzji. Na przestrzeni lat – w domu, szkole, czy na podwórku – obserwowali i uczestniczyli w zmianie podejścia do ochrony środowiska w Polsce. Swoją codzienną postawą udowadniają, że troska o najbliższe otoczenie jest trendy. Przedstawiciele przełomowego pokolenia'89 opowiadają o roli ekologii w ich życiu.

Na kilkaset osób jest ich kilkanaścioro. Tylu 30-latków pracuje w NFOŚiGW. W jubileuszowym roku naszej instytucji, nie mogłam sobie odmówić, żeby nie zapytać rówieśników Funduszu o ich

bagaż doświadczeń związanych nie tylko z ochroną środowiska w Polsce.

Poznajcie Izę Dobrowolską, która jest eco-freakiem i zaraża tą ideą rodzinę i znajomych, a poza tym kocha wszystko, co związane z Hiszpanią

oraz Pawła Paprotę, który interesuje się elektromobilnością, marzy o zawodzie fotografa, a w wolnym czasie wchodzi w buty cukiernika i majstruje piernikowe domki.

Z rodziny leśników

Iza Dobrowolska 30 lat skończy we wrześniu. Kiedy spotykamy się, żeby porozmawiać, od razu przyznaję się, że dużo słyszałam o jej bzikach na punkcie ekologii. Ale najpierw pytam o zbliżający się dzień urodzin. Iza śmieje się, że podobno wtedy przychodzi kryzys. Tak przynajmniej mówili jej znajomi i starszy brat. On z tej okazji wyjechał na dwa tygodnie w góry i bardzo to przeżył. – Ja nie mam takiej presji czy świadomości upływu czasu. Może dlatego, że bywam dziecinna i tak poważnie do tego nie podchodzę – tłumaczy z przymrużeniem oka. Pytam więc, czy też planuje coś szczególnego na tę okrągłą rocznicę w jej życiu. – Owszem, pojedę na dłużej do Hiszpanii – odpowiada z błyskiem w oku.

Kocha Hiszpanię za otwartość na innych, pogodę ducha i uśmiech, którego u nas często brakuje. Za co jeszcze? – Za długie, wieczorne biesiadowanie przy tapas, dzbanku sangrii. I niezmiennie dowodzenie, że to, co proste może być rozkoszą dla podniebienia i smakiem, do którego zawsze chętnie wracam. Uwielbiam Hiszpanię także za urokliwe i tajemnicze górskie rejony na północy. Takie jak Park Narodowy Picos de Europa.

Iza Dobrowolska (fot. archiwum prywatne)

W Hiszpanii chciałaby spędzić kolejne naście lat. A może i dłużej. I tam chce pracować. Jeszcze nie wie, w jakim obszarze, ale na pewno w środowisku międzynarodowym. Na marzeniach się nie kończy. Iza perfekcyjnie włada angielskim. Po niemiecku też się dogada. A teraz uczy się właśnie hiszpańskiego. Na razie na poziomie średniozaawansowanym. Po to, żeby na stałe wyjechać do kraju, o którym mówi się, że ma najbardziej zieloną stolicę Europy. Iza nie myśli o Madrycie. Raczej celuje w północną część tego kraju. Najlepiej, żeby to były okolice Santander. Ewentualnie Bilbao. Bywa tam u znajomych dwa razy do roku.

Zmiana miejsca zamieszkania, nawet z dnia na dzień, nie stanowi dla niej problemu. Mieszkała już za granicą. W Anglii, w Londynie, spędziła ponad rok. Robiła tam kurs językowy (Certificate in Teaching English to Speakers of Other Languages). Dzięki temu może teraz uczyć angielskiego na całym świecie i na wszystkich poziomach.

Iza z sentymentem wspomina czas spędzony w Anglii, bo lubi przemieszczać się na rowerze, a tam warunki są idealne. – W Londynie jest osobny pas dla cyklistów. Na światłach zatrzymuje się kilkudziesięciu rowerzystów. To normalne. A u nas ta proekologiczna idea dopiero raczkuje. Wciąż mamy za mało ścieżek, a jazda rowerem po ulicy jest ryzykowna, bo kierowcy samochodów jeszcze do tego nie przywykli i stanowią zagrożenie.

Skoro Londyn okazał się przyjaznym miastem, pytam Izę, dlaczego tam nie została. – Nie czułam się do końca bezpiecznie. Chyba ze względu na różnorodność narodowości. Nie lubię, jak ktoś mnie zaczepia, ciągnie za włosy, bo jestem blondynką... A to się często zdarzało – odpowiada. Ciekawa dopytuję, czy w Hiszpanii pod tym względem będzie lepiej. – Tam nie ma uchodźców – zapewnia Iza. – To typowo

Zamiłowanie do ekologicznego transportu kiełkowało już u 5-letniej Izy (fot. archiwum prywatne)

- Pamiętam, że w domu od zawsze segregowaliśmy śmieci i używaliśmy tylko bawełnianych toreb. Przez to byłam w szkole wyśmiewana. Bo inni korzystali z foliówek. Moją szmacianą torbę mam do dzisiaj.
- Edukuję rodzinę. I znajomych też. W takich kwestiach, jak stosowanie filtrów wody, nieprzyjmowanie ulotek na ulicy czy wycieranie dłoni w jeden – zamiast trzech! – ręcznik papierowy.

hiszpański region, jeśli tak to można ująć. Północna Hiszpania jest spokojna, może dla niektórych nawet nudna. Ale mi to odpowiada.

Mieszkała też w Szwecji. W dzieciństwie. – Mentalność tamtejszych ludzi bardzo mi odpowiada – tłumaczy. A chwilę potem rozplywa się w komplementach o tym, w jaki sposób Szwedzi szanują środowisko. – Jestem z rodzi-

ny leśników. Niemal urodzona w lesie. W lesie mam dom rodzinny. Ochrona środowiska od dziecka była mi wpajana. W Szwecji, gdzie jako berbeć pomieszkiwałam u rodziny mojego taty, wszyscy mieli na tym punkcie fioła – opowiada z ekscytacją. – Tam było wszystko takie czyste i uporządkowane. Dla nich las to świętość. Nie można bezkarnie łamać gałęzi. Jak wchodzisz do lasu, to szanu-

Iza i jej kawałek ukochanej Hiszpanii, Jardín La Concepción, południowy region Andaluzji, okolice Malagi (fot. archiwum prywatne)

jesz panujące tam zasady. Nie widziałam tam nigdy żadnego papierka. A u nas? Niestety jest pełno dzikich wysypisk śmieci. Widzę to w moich rodzinnych stronach. Butelki, opony... codzienność. Widziałam resztki samochodów, złomy powyrzucane na łąkę. Inny świat. Już jako dziecko to zauważałam. Ten kontrast. A w Szwecji las wygląda jakby był z baśniowej Narni. Nienaruszony świat. Oczywiście tam jest dużo mniej ludzi, więc to też ma wpływ na środowisko.

No właśnie, pytam Izę, jak ocenia podjęcie do ekologii w naszym kraju na przestrzeni tych trzydziestu lat. Jak było kiedyś, a jak jest teraz? – Pamiętam, że w domu od zawsze segregowaliśmy śmieci i używaliśmy tylko bawełnianych toreb. Przez to byłam w szkole wyśmiewana. Bo inni korzystali z foliówek. Moją szmacianą torbę mam do dzisiaj. Z pandą. Stąd w szkole wołali na mnie panda – śmieje się Iza. – Ale na szczęście małymi kroczkami to się zmienia. Widzę tę różnicę. Mój dom rodzinny w Inowłodzu usytuowany jest nad rzeką Pilicą. Organizujemy tam rodzinne spływy kajakowe. Pamiętam, jak w dzieciństwie, na jednym takim

spływie, ktoś wyrzucił butelkę do rzeki. I wtedy jedyną osobą, która zwróciła na to uwagę, był mój tata. Zresztą, żartobliwie przestrzegał mnie, że jak coś takiego zrobię, to mi ręce powyrywa. Tych śmieci w rzece widziałam wtedy mnóstwo. Były nieodłącznym elementem krajobrazu. Dwa lata temu, podczas innego spływu, była podobna sytuacja. Ktoś wyrzucił butelkę do rzeki. Tym razem dwie różne osoby z dwóch różnych kajaków zwróciły na to uwagę. I to był dla mnie szok. To znaczy, że naprawdę dużo się zmieniło. Ludzie sprzątają rzekę i w ten sposób troszczą się o środowisko.

Jestem ciekawa, jak Iza widzi naszą ekologiczną przyszłość? Odpowiada, że to kwestia rosnącej świadomości Polaków. – Jako kraj bogacący się, często epatujemy bogactwem. Chcemy się chwalić, że nas też stać na różne rzeczy. I kupujemy na potęgę. Ale nie tędy droga. Wystarczy spojrzeć na kraje skandynawskie, czy te bogatsze z Europy Zachodniej. Mają to już za sobą i widzimy, że to się nie sprawdziło. Więc zmienianie telefonu co pół roku albo kupowanie co chwilę większych telewizorów, które i tak się psują co dwa lata,

nie ma sensu. Tak samo kolejna para butów czy dwudziesta torebka. To jest droga donikąd, której jedynym rezultatem jest zaśmiecanie planety tonami plastiku, który się nie rozkłada. Myślę, że trzeba jeszcze trochę czasu i w końcu Polacy to zrozumieją.

Zyza (tak do niej mówią w domu) ma hopla na punkcie ekologii. Sama o sobie mówi, że jest eco-freakiem. Jedzenie do pracy przynosi w pojemnikach, które pamiętają jeszcze czasy studenckie. W ogóle nie marnuje jedzenia. – Jestem wegetarianką, więc zawsze coś z tych warzyw da się przygotować tak, żeby ich nie wyrzucić – deklaruje. I zaraz potem wyjaśnia, że w restauracjach czy barach nigdy nie używa sztuczków plastikowych, a słomki też już dawno poszły w zapomnienie. Kwiaty podlewa tylko deszczówką. Do pracy chodzi pieszo. Codziennie kilka kilometrów. Jeśli musi gdzieś jechać, a dystans na to pozwala, to wybiera rower zamiast auta. Nie promuje konsumpcjonizmu. Kupuje tylko to, czego rzeczywiście potrzebuje. Unika elektrośmieci, więc ma „zabytkowy” telefon komórkowy. Używa rzeczy skórzanych, ale to tylko dlatego, że na dłużej starczą. Na przykład plecak ze skóry ma już od dziesięciu lat. Gustuje w bawełnianych ubraniach i naturalnych kosmetykach. Buty wymienia co pięć-siedem lat.

Irytuje się, gdy pytam o to, czy na zakupy zabiera ekologiczną torbę. – Doprowadza mnie do furii, jak każdy przychodzi niby ze swoją siatką, ale do niej ładuje kilka, a czasem nawet kilkanaście, woreczków foliowych. Pomarańcze pakuje osobno. Warzywa też rozdziela do woreczków. Ja nie biorę żadnych toreb. Wszystko wkładam do koszyka, a potem na ladę do zważenia. Czasami ekspedienci nie są zadowoleni, że to nie jest popakowane. Ale przecież te produkty i tak trzeba umyć, więc co z tego, że ktoś je dotknie. Gdyby to ode mnie zależało, to za każdą foliówkę ka- ▶

załbym płacić po 5 złotych. Może wtedy coś by się zmieniło. W Szwecji zakupy pakuje się do kartonów.

Iza wydaje się wzorem do naśladowania. Dlatego prowokuję ją pytaniem o to, czy potrafi się dzielić z innymi swoją eko wiedzą. – Wyłączam wszystkie kontakty. I wszystkich w domu o to nękam. Babcię ścigam za zużywanie wody. Powtarzam jej, żeby nie nalewała jej do wanny, tylko korzystała z prysznica. Kupiłam jej piękną torbę bawełnianą na zakupy. To ciekawe, szczególnie w tym starszym pokoleniu. Dopóki babcia nie wiedziała, że tak można, nie myślała o tym. A jak zobaczyła, że jedna czy druga sąsiadka coś takiego ma, albo ktoś ją pochwalił, że ma ładną siatkę, to teraz chodzi dumna z torebką bawełnianą i koszykiem ode mnie. Edukuję rodzinę. I znajomych też.

W takich kwestiach, jak stosowanie filtrów wody, nieprzyjmowanie ulotek na ulicy czy wycieranie dłoni w jeden – zamiast trzech! – ręcznik papierowy.

W Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Iza pracuje w sekretariacie jednego z wiceprezesów. W wykonywaniu codziennych obowiązków najbardziej ceni sobie kontakt z ludźmi. I to, że jeśli dzwonią beneficjenci, to jest w stanie im pomóc, nawet jeśli to tylko przekazanie telefonu do merytorycznej komórki. – Wierzę, że ta drobna czynność w jakiś sposób przyczynia się do poprawy środowiska w Polsce. To niby mała cegiełka dorzucona do tego, żeby było lepiej. Ale jej efektem w dłuższej perspektywie będzie poprawa stanu środowiska.

Kończąc naszą rozmowę, chcę się dowiedzieć od Izy o jej marzenia urodzinowe. Dla niej samej. I dla insty-

tucji, w której pracuje. W końcu obie są 30-letnie. – Ludziom w Funduszu życzę, żebyśmy dalej pracowali tak, jak pracujemy. I wydawali jak najwięcej środków w słusznych celach. Bo w całym kraju widać ekoinwestycje, które udały się dzięki dotychczasowym dofinansowaniom. Wystarczy spojrzeć na parki. Z dzieciństwa pamiętam kawałek pseudołaki ze zdevastowanymi ławkami. I to już był park. A dzisiaj? Zadbana zieleń, ciesząca oko estetyka... Idziemy z duchem czasu.

W życzeniach dla siebie moja rozmówczyni jest powściągliwa. Dlatego to ja osmielam się życzyć Izie, żeby jej nie zabrakło zapału do promowania wśród najbliższych i znajomych zdrowego, ekologicznego trybu życia. Zarówno teraz, tutaj w Polsce, jak i później, tam w Hiszpanii.

Fotograf z duszą cukiernika

Paweł Paprota też ma trzydziestkę na karku (ta rocznica wypada mu w kwietniu). Nie od razu dał się namówić na rozmowę w cztery oczy. Wymieniliśmy się mailami. Zadałam pytania. Odpowiedział. A potem długo korespondowaliśmy. Bo po lekturze tego, co napisał, okazało się, że ma sporo zainteresowań, o które warto było dopytać. W końcu udało nam się też zamienić dwa słowa face to face.

Paweł zaskoczył mnie swoimi różnorodnymi pasjami: cukiernictwem, fotografią, znajomością filmów Barei, pracą magisterską o elektromobilności... Ale po kolei.

Niektórzy kojarzą Pawła z kunsztownie zdobionymi piernikowymi domkami, które pojawiły się w NFOŚiGW już kilka razy w okolicach świąt Bożego Narodzenia. Łatwo mnie skusić słodkościami, więc od tego zaczynam naszą pogawędkę. I pytam Pawła czy

cukiernictwo to jego pomysł na życie. – Z tym cukiernictwem to może powiedziane na wyrost, bo ciast nie piekę. Chyba, że na pizzę – śmieje się Paweł. – Nie mam przygotowania w tym kierunku. Ale lubię majsterkowanie i prace manualne. Kiedyś chciałem zrobić coś ciekawego na święta. W poszukiwaniu inspiracji natknąłem się na taki domek w internecie. Jestem człowiekiem czynu, więc długo nie myśląc, zabrałem się do pracy. Moje pierwsze cukiernicze „dzieło” oddałem rodzinie. Wieści rozniosły się pocztą pantoflową i w następnym

Paweł Paprota (fot. archiwum prywatne)

Ciekawość świata budziła się już u 2-letniego Pawła
(fot. archiwum prywatne)

roku, ze względu na liczbę zamówień, musiałem zacząć produkcję już w listopadzie. U niektórych domek przetrwał cały rok, a nawet dłużej, bez nadgryzienia – opowiada. Z moją słabością do słodczy, nie mam złudzeń, że u mnie tyle by nie wytrzymał. Paweł przyznaje, że zachwył, jaki malował się na twarzach osób oglądających jego domki, sprawiał mu wielką radość. Ale niestety, ma na to coraz mniej czasu i dlatego korzysta z okazji, żeby na łamach kwartalnika przeprosić za deficyt tego towaru w ostatnim czasie.

Ciekawa jestem co, jeśli nie cukiernictwo? – Nastawiam się na własny biznes związany z fotografią – z powagą informuje Paweł. To pociągało go już w czasach szkolnych. Chociaż, jak sam mówi, wtedy to była jedna wielka improwizacja. Fotografował przyrodę. Używał amatorskiego sprzętu. – Dwa lata temu postanowiłem zająć się fotografią na poważnie. Zgłębiam temat, czytam książki, robię kursy. Obecnie

wykonuję portrety i reportaże. Próbuję swoich sił na chrzcinach i ślubach.

Dopytuję, co daje mu ta pasja, dlaczego to lubi. Szybko wyjaśnia, że zdjęcia pokazują emocje i pozwalają „zamrozić” czas, wyjątkowe chwile. – Oglądając jakieś wydarzenie, nie zawsze zwracamy uwagę na szczegóły. Fotografie pokazują to, co w danym momencie najważniejsze, oddają charakter tego wydarzenia – doprecyzowuje Paweł.

Przechodzimy do trudniejszych tematów. Chcę się dowiedzieć od Pawła, co ma do powiedzenia o pokoleniu '89, którego jest przedstawicielem. Przypominam mu znaną autobiografię Marka Hłaski z tłem socjologicznym „Piękni dwudziestoletni” i nawiązującą do tej książki powieść Agnieszki Osieckiej „Szpetni czterdziestoletni”. Czy 30 lat, to najlepszy wiek w życiu? Jeszcze młodość i perspektywy, ale już pewna dojrzałość życiowa, pewien bagaż doświadczeń. Kąciki ust Pawła podnoszą się. – Niektórzy mówią, że życie zaczyna się po czterdziestce. Inni, że po pięćdziesiątce. Najlepszym wyjściem byłoby mieć dwadzieścia lat i sześćdziesięcioletnie doświadczenie życiowo-zawodowe. Mielibyśmy wówczas dużo czasu na rozwinięcie ścieżki zawodowej. I wystarczająco dużo doświadczenia, żeby wybrać tę odpowiednią.

Po chwili namysłu Paweł dodaje, że nie identyfikuje się z pokoleniem '89. – Można powiedzieć, że urodziłem się jeszcze w czasach komunizmu.

Co prawda pod sam koniec. Jedyne doświadczenie z Polską Ludową, to wspomnienia rodziny i filmy Barei, do których zresztą lubię wracać.

Podchwytuję ten wątek. I pytam o fascynację reżyserem, który mimo ówczesnej krytyki, był mistrzem w pokazywaniu absurdów PRL-u. – Lubię tę przerysowaną rzeczywistość zatrzymaną w kadrach filmów Barei. Zachowania, zwyczaje tamtych czasów... Ten humor jest ponadczasowy. Bawi kolejne pokolenia. Moja ulubiona scenka to ta z filmu „Co mi zrobisz, jak mnie złapiesz?”, kiedy to dwóch robotników rozmawia w holu dworca kolejowego o dojeździe do pracy. Zaczyna się słowami: „Ja to, proszę pana, mam bardzo dobre połączenie.” Mam z tego ubaw za każdym razem, kiedy to słyszę – wyjaśnia Paweł.

Próbuję podejść Pawła z innej strony. I dopytuję, czy w swoim otoczeniu widzi zmiany związane z ochroną środowiska. Czy w ciągu 30 lat, kiedy dorastał z NFOŚiGW, dostrzegał postęp pod tym względem? – Od niedawna mieszkam w Warszawie. Ale urodziłem się w Nowym Dworze Mazowieckim i tam spędziłem osiem lat. Potem był krótki epizod w Modlinie Twierdzy. A na dłużej osiadłem w samym sercu Puszczy Kampinoskiej – Starej Dąbrowie. To z tym miejscem utożsamiam się najbardziej. Powiat nowodworski bardzo się rozwinął. Dużą zasługę można przypisać funduszom unijnym. Zaczynając od infrastruktury drogowej, przez wspieranie lokalnego biznesu, a kończąc na ochronie rzadkich gatunków fauny i flory. W okolicach Kampinosu można trafić na bagna, wydmy, rozlewiska, a nad nimi na drewniane kładki stworzone w celu ochrony siedlisk motyli. Najbardziej charakterystycznym zwierzęciem dla Puszczy Kampinoskiej jest łoś, ale nie brakuje tu również saren, dzików, bobrów czy licznych gatunków ptaków – wylicza mój rozmówca. – Myślę, że fundusze unijne i działają ▶

ność NFOŚiGW pomagają zachować liczne gatunki, szczególnie te zagrożone.

Zapytany o ekologiczną przyszłość naszego kraju zastrzega, że jeszcze bardzo dużo musi się zmienić. Bo rozwijająca się infrastruktura drogowa, poprawa jakości wód, segregacja i zagospodarowanie odpadów przez przekształcenie ich w energię, czy rozwój raczkującej ekomobilności to nie wszystko. – Świadomość społeczeństwa na temat ochrony środowiska w codziennym życiu nie jest wystarczająca, aby odnieść pełen sukces. Jesteśmy na dobrej drodze, ale nie możemy osiąść na laurach. I to edukacja jest niezmiernie ważnym elementem tej układanki. Jestem przekonany, że dużo ludzi nie zdaje sobie sprawy, jak negatywny wpływ na środowisko i zdrowie ma na przykład spalanie paliwa złej jakości. Podobnie przedsiębiorcy. Powinni bardziej angażować się w ochronę środowiska. I częściej stosować politykę społecznej odpowiedzialności.

Jednocześnie Paweł zapewnia, że sam wciela w życie ekologiczne idee. Przede wszystkim starannie segreguje odpady. I uświadamia w tym znajomych. Ale ma też kilka własnych eko pomysłów. Uważa, że każdy skorzystałby na zwiększeniu liczby punktów, gdzie oddaje się szkło opakowaniowe. – Można premiować takie postawy. Na przykład dając rabaty na zakupy za oddane szkło – wyjaśnia. – Przy czym wartości materialne, bez świadomości tego, po co to robimy, byłyby syzyfową pracą – dodaje.

Paweł pracuje w przepastnym archiwum NFOŚiGW. – Fundusz to dużo projektów, umów, a co za tym idzie dużo dokumentów. Aktualnie w magazynach znajduje się ich ponad dwa kilometry! Żeby wspomóc ten ogrom pracy, wdrażam w te zawilości stażystów. Kto wie, być może w przyszłości dołączą do naszej wspólnej misji ochrony środowiska.

W swojej pracy Paweł najbardziej

ceni sobie spokój i możliwość rozwoju. – Archiwum jest trochę jak biblioteka, a wszyscy wiemy jaki spokój tam panuje – śmieje się. – Walorem NFOŚiGW jest też możliwość głębszego poznania kwestii związanych z ekologią. Choćby po to, żeby mieć większy wpływ na poprawę jakości naszego życia w przyszłości oraz rosnącą świadomość na temat zagrożeń dla środowiska i tego jak temu zapobiegać.

To dlatego piszesz pracę magisterską o elektromobilności, pytam Pawła. – Elektromobilność to „świeży” temat. I na czasie. Chcę dowiedzieć się, jak to wygląda od środka. Jaki wpływ pojazdy

z napędem elektrycznym i hybrydowym będą miały na poprawę jakości powietrza. Dodatkowo interesuje mnie strona techniczna tego zagadnienia. I infrastruktura. Ale też regulacje prawne – podsumowuje Paweł. Słyszając to, namawiam go do researchu wśród pracowników Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Szczególnie w departamencie ekomobilności. Paweł nie mówi, że nie skorzysta z tej kopalni wiedzy. A ja trzymam za niego kciuki. Żeby pisanie na tak istotny temat szło gładko, a obrona pracy okazała się formalnością. ■

- Świadomość społeczeństwa na temat ochrony środowiska w codziennym życiu nie jest wystarczająca, aby odnieść pełen sukces. Jesteśmy na dobrej drodze, ale nie możemy osiąść na laurach. I to edukacja jest niezmiernie ważnym elementem tej układanki.
- Dużo ludzi nie zdaje sobie sprawy, jak negatywny wpływ na środowisko i zdrowie ma na przykład spalanie paliwa złej jakości. Podobnie przedsiębiorcy. Powinni bardziej angażować się w ochronę środowiska. I częściej stosować politykę społecznej odpowiedzialności.

Takich smakołyków, cieszących oko i podniebienie, nie powstydziliby się zawodowy cukiernik, a to dzieło Pawła (fot. archiwum prywatne)

Od 30 lat troszczymy się o wizerunek w mediach

DONATA BIENIECKA-POPARDOWSKA

Konferencje i briefingi prasowe, wyjazdy studyjne, wywiady, komunikaty i polemiki, konkursy na najciekawsze publikacje o działalności instytucji – to tylko niektóre z form współpracy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze środkami masowego przekazu. W roku jubileuszowym uchylamy kulisy – a jakże! – trzydziestu inicjatyw z zakresu media relations.

Dla jednych praca z mediami to obowiązek i pasja, dla innych być może czarna magia. W tym artykule dzielimy się wiedzą o tym, jak można nawiązać dialog z tak zwaną czwartą władzą, która pełni istotne funkcje w życiu publicznym.

Może w 1989 r., kiedy powstawał NFOŚiGW, nie było jeszcze pełnej świadomości tego, kiedy i w jaki sposób docierać – za pomocą mediów – do społeczeństwa. Choćby z informacjami o działaniach na rzecz ekologii. Ale z roku na rok ta świadomość dojrzała. A współpraca z dziennikarzami, którym zależało na tym, żeby nie tylko relacjonować, ale też analizować politykę prośrodowiskową kraju, nabierała rumieńców. Swoją rolę w tym obszarze już od 30 lat odgrywa także Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. A oto, jak poszczególne elementy media relations wykorzystywane są w kreowaniu pozytywnego wizerunku naszej instytucji.

(1) Rzecznik prasowy

Każda organizacja powinna mówić ustami swojego przedstawiciela w osobie rzecznika prasowego. Jego zadaniem

jest budowanie mostów porozumienia między zarządem i pracownikami a mediami. Profesjonalny rzecznik wie, co dzieje się wewnątrz organizacji i kontroluje informacje, które wydostają się na zewnątrz. Wśród innych obowiązków można też wymienić: śledzenie doniesień prasowych, koordynowanie wywiadów, inicjowanie kontaktów z dziennikarzami, czy prowadzenie konferencji prasowych. W trzydziestoletniej historii NFOŚiGW było kilku rzeczników prasowych. Wśród nich pracownicy pamiętają m.in. Jolantę Czudak i Witolda Maziarza. Obecnie, od 2016 r., tę funkcję sprawuje Sławomir Kmiecik, dziennikarz, redaktor, publicysta, pisarz, komentator.

(2) Zespół info-promo

Rzecznik prasowy nie jest samotną wyspą. Potrzebuje wsparcia. Nie tylko w przygotowywaniu spotkań dla dziennikarzy czy organizacji wyjazdów studyjnych. Dlatego w codzienne tworzenie wizerunku Narodowego Funduszu zaangażowany jest też zespół informacyjno-promocyjny. Pracuje w nim kilkanaście osób odpowiedzialnych między innymi za patronaty honorowe, identyfikację wizualną, czy obsłu-

gę udziału przedstawicieli NFOŚiGW w wydarzeniach branżowych.

(3) Baza dziennikarzy

Żeby dotrzeć z polityką informacyjną NFOŚiGW do środków masowego przekazu trzeba było przygotować grunt w postaci rzetelnej i obszernej bazy danych dziennikarzy. Na dzień dzisiejszy Narodowy Fundusz dysponuje wypracowaną bazą składającą się z ponad tysiąca unikalnych kontaktów. Przekłada się to na wymierne rezultaty. Ich owocem są liczne publikacje inicjowane przez zespół info-promo na czele z rzecznikiem prasowym.

(4) Prasówka

Dzień z mediami w NFOŚiGW zaczyna się codziennym przeglądem prasy. Najpierw trzeba „zaprzyjaźnić” się ze stertą gazet, a potem oswoić z internetowym biuletynem, który dla NFOŚiGW przygotowuje Instytut Monitorowania Mediów.

Co ciekawe, dane z ostatnich lat (2016–2018) – zebrane w raportach Instytutu Monitorowania Mediów – potwierdzają, że działania Narodowego Funduszu interesują nie tylko beneficjentów, ale także opinię publiczną. ▶

Liczba publikacji o Funduszu w skali roku waha się między 30 do nawet 60 tys. (łącznie ponad 120 tys. przez ostatnie trzy lata). To oznacza, że hasło NFOŚiGW pada w mediach średnio od 3 do 5 tys. razy w każdym miesiącu.

(5–8) Sprostowanie, polemika, komentarz, wyjaśnienie

Z tak zwaną prasówką nierozzerwalnie wiążą się różne formy wypowiedzi rzecznika prasowego, który ma prawo odnieść się do wybranych publikacji. Szczególnie wtedy, gdy media przekazują niesprawdzone lub niepełne informacje o działalności instytucji. Żeby nie być gołosłownym, posłużmy się przykładami.

Sprostowanie to narzędzie, które wykorzystywane jest w szczególnych okolicznościach i tak naprawdę najrzadziej. Częściej posługujemy się polemiką, komentarzem i wyjaśnieniem w sprawach, które uznajemy za niedostatecznie wyjaśnione w przekazach medialnych.

I tak było w grudniu 2018 r., gdy

niektóre media uporczywie powielały nieprawdziwą tezę, że w Narodowym Funduszu „przepadają” miliardy złotych na poprawę jakości powietrza, przez co smog „dusi” Polaków. Publikacje – oparte na wybiórczo cytowanym raporcie Najwyższej Izby Kontroli – zawierały dane sprzed prawie dwóch lat i nie uwzględniały uruchomienia we wrześniu 2018 r. programu „Czyste Powietrze”. W tej sprawie głos zabrał rzecznik prasowy. W polemice przedstawił jedenaście mitów o NFOŚiGW i dorzucił do tego garść faktów, które miały za zadanie obalić owe mity. Jeden z nich sugerował, że pieniądze na walkę ze smogiem gdzieś „zginęły”. Rzecznik odpowiedział, że środki zgromadzane przez NFOŚiGW znajdują się na oprocentowanych rachunkach bankowych przekazanych w zarząd u Ministra Finansów. Ich wydatkowanie następuje w wyniku ustawowej działalności NFOŚiGW, w tym przede wszystkim finansowania ochrony środowiska. A zasób niewykorzystany w da-

nym roku pozostaje do wykorzystania w latach kolejnych.

W maju minionego roku polskich kierowców zmroziła informacja o wzroście cen benzyny i oleju napędowego na stacjach paliwowych. W mediach pojawiały się błędne spekulacje, że przyczyną może być nowy „podatek ekologiczny”. Takie tematy nie lubią ciszy, dlatego NFOŚiGW skomentował sprawę podając, że ówczesne podwyżki przy dystrybutorach to efekt niespokojnej sytuacji na Bliskim Wschodzie, a nie planowanej wówczas tzw. opłaty antyemisyjnej, która miała być wliczana do ceny paliwa – z przeznaczeniem na walkę ze smogiem.

Wyjaśnienia wymagał też artykuł pt. „Czyste powietrze z obietnic PiS”, który ukazał się w dniu 22.02.2019 r. na łamach „Gazety Wyborczej”. W tym przypadku Ministerstwo Środowiska i NFOŚiGW poinformowały, że dane, które udostępniono w tym artykule, były niekompletne. Gazeta podała, że przez niemal pół roku umowę o dofi-

nansowanie wymiany pieca kopciucha, ocieplenie domu jednorodzinnego czy zamontowanie ekologicznej instalacji podpisało 147 osób. Tymczasem w całym kraju podpisano wówczas 623 umowy na kwotę blisko 8 mln zł.

(9–11) Pytania, odpowiedzi, indywidualne rozmowy

Przeciętnie ponad dwieście razy w ciągu roku dziennikarze wysyłają mailem do NFOŚiGW pytania, na które zespół rzecznika prasowego na bieżąco przygotowuje odpowiedzi. Co chcą wiedzieć? Można żartobliwie podsumować to jednym słowem: wszystko. A tak naprawdę pytają o mnóstwo spraw: przebiegi naborów, udzielone dotacje, statystyki dotyczące poszczególnych programów priorytetowych, podsumowania, plany... Można wylizować bez końca. Uwaga! Pytań telefonicznych jest co najmniej drugie tyle. To dowód na to, że działalność naszej instytucji jest stale monitorowana, analizowana i oceniana przez środki masowego przekazu.

Pytania i odpowiedzi dla mediów uzupełniają indywidualne rozmowy telefoniczne, inicjowane przez rzecznika prasowego. To też jeden ze sposobów na kreowanie tematów wokół ochrony środowiska i gospodarki wodnej w Polsce.

(12–13) Strona www i media społecznościowe

NFOŚiGW prowadzi swoją stronę www.nfosigw.gov.pl, w tym zakładkę „Dla mediów”, gdzie zamieszcza dane kontaktowe oraz bieżące informacje o inicjatywach Narodowego Funduszu. Ze statystyk za lata 2016–2018 wynika, że na tę stronę zagląda ok. 530 tys. użytkowników rocznie, co daje średnio ponad 1450 osób dziennie.

W 2017 r. uruchomiono też konta w social mediach. Na Twitterze i Facebooku. Ponadto mamy też swojego Instagrama, na którym publikujemy głównie materiały o charakterze edukacyjnym.

(14–15) Wywiady i wypowiedzi

Głos Narodowego Funduszu słyszany w mediach to nie tylko głos rzecznika prasowego. To także, a może przede wszystkim, wywiady i wypowiedzi członków zarządu oraz ekspertów i specjalistów NFOŚiGW. Dziennikarze chętnie dopominają się o stanowisko kadry zarządzającej. Na przykład w sprawie nowych programów czy podpisywanych umów o dofinansowanie. Takich sytuacji mamy corocznie od kilkudziesięciu do ponad stu.

Sprawdziliśmy, kto jest najbardziej „medialnym” przedstawicielem Funduszu. Twarde dane pokazują, że do-

tychczas najczęściej wypowiadał się w mediach Wiceprezes Artur Michalski. W telewizji, radiu, prasie i internecie odnotowaliśmy ponad sto jego wystąpień w ciągu ostatnich trzech lat (2016–2018).

(16–18) Konferencje, briefingi i śniadania prasowe

Wydarzenia medialne, obojętnie jak je nazwiemy, współtworzą krajobraz współpracy NFOŚiGW z dziennikarzami. Nie ma znaczenia, czy to będą wielkie konferencje prasowe z udziałem kilkudziesięciu przedstawicieli mediów, czy w mniejszym gronie briefingi, albo śniadania z wybranymi – w zależności od podejmowanego tematu – dziennikarzami. Wszystkie te aktywności pozwalają na bezpośrednią konfrontację instytucji z mediami. To dobra okazja, żeby nawiązywać i zacieśniać kontakty. To też czas na to, żeby „sprzedać” newsy, wykreować tematy i zaprezentować punkt widzenia instytucji na sprawy dotyczące ekologicznych przedsięwzięć w całej Polsce. Tego typu spotkań Narodowy Fundusz organizuje od kilku do kilkunastu w roku, w zależności od potrzeb.

(19) Uroczyste podpisanie umów

Dlaczego się nie chwalić wizytą w Funduszu Ministra Środowiska, innego przedstawiciela rządu czy lokalnych społeczności? Uroczyste podpisanie umów o dofinansowanie to też sposobność do dialogu z mediami o tym, jakie inicjatywy podejmowane są w wielkich miastach, w mniejszych miejscowościach i na ich obrzeżach. NFOŚiGW odnotowuje takie wydarzenia z udziałem mediów przynajmniej kilkanaście razy w roku.

(20) Komunikaty prasowe

Piszemy o wszystkim. Zapowiadamy szkolenia. Przypominamy o naborach. Informujemy o wynikach ocen po ▶

szczególnych wniosków. Relacjonujemy wydarzenia z udziałem NFOŚiGW. Corocznie kilkadziesiąt razy (w latach 2016–2018 – ponad 400) wysyłamy komunikaty i informacje prasowe dotyczące działalności Narodowego Funduszu. A potem z satysfakcją stwierdzamy, że przekazane wiadomości podchwytyją dziennikarze. Przetwarzają je i przekazują swoim czytelnikom. O to w tym wszystkim chodzi: żeby o nas mówili.

(21–22) Artykuły sponsorowane i eksperckie

Działania medialne wspomagane są publikacjami sponsorowanymi, np. w prasie. Co to oznacza w praktyce? Mamy nabory, chcemy promować dobre praktyki, życzymy sobie opublikowania konkretnego wywiadu w konkretnym tytule... Zgodnie ze sztuką public relations mamy do tego prawo. Za opłatą. Korzystamy z tego rozwiązania kilka razy w roku. Tym bardziej, że zobowiązują nas do tego obostrzenia związane z dysponowaniem środkami unijnymi.

Innym rodzajem artykułów są te eksperckie, czyli omówienie konkretnych tematów na łamach branżowych wydawnictw. Ekspertów w NFOŚiGW nie brakuje. Dlatego na prośby „branzówek” zawsze odpowiadamy pozytywnie. Stąd cykl naszych eksperckich publikacji na łamach periodyków „Nowa Energia”, „Wodociągi i Kanalizacja” oraz „Przegląd Komunalny”, w których omówiliśmy dotychczas kwestie dotyczące m.in. projektów geotermalnych, efektywności energetycznej, innowacji w gospodarce wodno-ściekowej, a także przedsięwzięć w obszarze ochrony wód.

(23) Wyjazdy studyjne

Ze śmiałością chwalimy się dziennikarzom dobrymi praktykami. Dzieje się to m.in. podczas wyjazdów studyjnych. Kilkundniowe wizyty Narodowego Funduszu pozwalają pokazywać od kuchni

inwestycje prośrodowiskowe w Polsce. Przy okazji promujemy beneficjentów i wdrażane przez nich nowoczesne rozwiązania, które dofinansował Fundusz.

Na study tour zapraszamy zazwyczaj kilkanaście wybranych redakcji. Są to dziennikarze agencji prasowych i radiowych, telewizji ogólnopolskich i regionalnych, oraz dzienników, tygodników i miesięczników – zarówno ogólnoinformacyjnych, jak i tematycznych. Nie brakuje też internetowych mediów z sektora ekologii.

Na przestrzeni ostatnich lat, cykl wyjazdów studyjnych NFOŚiGW zapoczątkowała wizytacja Geotermii Podhalańskiej w Zakopanem (marzec 2017 r.). Jej celem było wszechstronne przybliżenie dziennikarzom zagadnień i potencjału polskiej geotermii. A także zapoznanie ich z programami i działaniami Funduszu w tym obszarze.

Tematem drugiego (wrzesień 2017 r.) była woda pojmowana jako skarb, ale i zagrożenie. Pokazaliśmy wówczas wielkie inwestycje na terenie Mazowsza, Górnego i Dolnego Śląska, ilustrujące cały obieg wody: od jej ujęcia i uzdatniania, przez użytkowanie komunalne, aż po oczyszczanie i odprowadzanie bez zanieczyszczeń z powrotem do środowiska. Prezentowaliśmy też skuteczne sposoby gospodarowania wodami w ramach zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz systemy monitorowania wód i ratownictwa wodnego.

wych oraz systemy monitorowania wód i ratownictwa wodnego.

Podczas trzeciego wyjazdowego spotkania z mediami (grudzień 2017 r.) dziennikarze odwiedzili beneficjentów NFOŚiGW w Małopolsce i na Górnym Śląsku. Tam rozmawialiśmy o energii z węgla, Polsce bez smogu i działaniach Funduszu na rzecz jakości powietrza.

Kolejny, czwarty wyjazd (maj 2018 r.) poświęcony był zielonym i czystym miastom w odniesieniu do finansowania przez Narodowy Fundusz projektów poprawiających jakość życia w ośrodkach miejskich. W Wielkopolsce, na przykładzie Poznania, Kościana i Jarocina, zobaczyliśmy, jak zazieleniają się polskie miasta dla zdrowia, odpoczynku i środowiska. A w Jarocinie i Kaliszu przekonaaliśmy się na czym polega gospodarka o obiegu zamkniętym i co dzieje się w sferze oczyszczania miast ze „śmieci”.

Ostatni study tour (wrzesień 2018 r.) wracał do tematyki geotermii w kontekście odwiertów i instalacji. Pokazaliśmy dziennikarzom w różnych rejonach Polski, w różnych miastach i samorządach (o odmiennej specyfice regionalnej, wielkości, zamożności itp.), jak bada się złoża geotermalne i uzyskuje (wydobywa) gorącą wodę spod ziemi oraz jak tworzy się (buduje) instalacje, ciepłownice, czy sieci ciepłownicze. Dziennika-

rze wizytowali: Sochaczew, Poddębice, Uniejów, Sieradz, Konin, Koło.

Nadchodzącym wyzwaniem w 2019 r. będzie szósta wizyta studyjna. Tym razem poświęcona inwestycjom w biomasę.

(24) Konkurs „Eko Dziennikarz”

Wieloletnia współpraca z dziennikarzami natchnęła nas do tego, żeby docenić tych najbardziej zaangażowanych. Chcąc wyróżnić publikacje i uhonorować dziennikarzy popularyzujących w mediach aktywność, dokonania i osiągnięcia Narodowego Funduszu w dziedzinie szeroko rozumianej ekologii, w 2017 r. NFOŚiGW ustanowił ogólnopolski konkurs „Eko Dziennikarz”.

Corocznie na pulę nagród finansowych w wysokości kilkunastu tysięcy złotych mają szansę publikacje, które ukazały się w mediach na przestrzeni roku poprzedzającego daną edycję. Warunkiem udziału w konkursie jest tematyka doniesień, czyli ochrona środowiska z uwzględnieniem roli NFOŚiGW.

Konkurs miał już dwie odsłony – w 2017 r. i 2018 r. Cieszył się sporym zainteresowaniem. Wpłynęło w sumie ponad 200 zgłoszeń. Na 2019 r. przewidywana jest dodatkowa kategoria związana z publikacjami o charakterze podsumowującym 30-letnią działalność naszej instytucji.

Docenieni przez Fundusz dziennikarze w dwóch pierwszych edycjach, to przedstawiciele: Polskiej Agencji Prasowej, Programu 1 Polskiego Radia, branżowych miesięczników – „Środowisko” oraz „Wodociągi-Kanalizacja”, a także Portalu Komunalnego, teraz-srodowisko.pl i gramzielone.pl.

(25) Kwartalnik „Fundusz dla Środowiska”

W działania informacyjno-promocyjne Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wpisuje się jeszcze kwartalnik

„Fundusz dla Środowiska”.

Już sześć numerów (obecnie wydany to numer siódmy) kwartalnika „Fundusz dla Środowiska” ujrzało światło dzienne, choć w natłoku codziennych służbowych obowiązków nikt nie miał czasu wymyślać tematów, a tym bardziej pisać, sprawdzać i składać gazety. Dziś może być jedną z wizytówek naszej organizacji.

Kwartalnik adresowany jest m.in. do instytucji współpracujących z NFOŚiGW, beneficjentów, dziennikarzy, pracowników Funduszu. Ale jest też dostępny dla każdego, kto ma ochotę po niego sięgnąć, odwiedzając nasze mury przy Konstruktorskiej w Warszawie. Autorami są sami pracownicy, którzy znają instytucję jak własną kieszeń.

„Fundusz dla Środowiska” ukazał się po raz pierwszy w październiku 2017 r. na poznańskich targach POL-ECO SYSTEM. Tematem inauguracyjnego numeru była instytucja, przedstawiona w formie mini-reportażu pt. „Dzień w NFOŚiGW”. Poza tym w gazecie znalazły się m.in.: prezentacja programów krajowych i unijnych, będących w gestii Funduszu oraz wyjaśnienie poszczególnych etapów wniosków o dofinansowanie, na podstawie których udzielane jest wsparcie.

Drugi numer wydaliśmy w styczniu 2018 r. Tym razem tematem przewodnim uczyniliśmy działania antysmogowe Narodowego Funduszu. Na stronach czasopisma zaprezentowaliśmy m.in. informacje o tym, skąd Fundusz bierze pieniądze na finansowanie ochrony środowiska oraz omówienie największych dofinansowanych inwestycji w 2017 r.

Kolejny, łączony numer (3–4), znalazł się w siedzibie NFOŚiGW na przełomie czerwca i lipca 2018 r. Temat wydania brzmiał: „Zielone i czyste miasta”. Pisaliśmy też o programie „Czyste Powietrze”. A z racji sezonu wakacyjno-urlopowego zaproponowaliśmy również kilka artykułów o nieco lżejszej tematyce, w tym

wywiad z dziennikarzem Krzysztofem Ziembem – w nowym cyklu „Ekorozmowa”.

„Fundusz dla Środowiska” z numerem piątym poświęcony był tematowi pn. „W trosce o czyste powietrze”. Napisaaliśmy wtedy też o akcjach społecznych z udziałem NFOŚiGW. Zaprezentowaliśmy – jak w każdym numerze – portrety kolejnych pracowników. Odnotowaliśmy również 25-lecie WFOŚiGW oraz Geotermii Podhalańskiej.

Szóstą odsłoną kwartalnika Narodowego Funduszu rozpoczęliśmy 2019 r. Jego tematem zostało hasło: „Elektromobilność kontra smog”. A w środku numeru znalazły się m.in. relacje z jubileuszowych targów POL-ECO SYSTEM oraz szczytu klimatycznego COP24, który odbywał się w grudniu 2018 r. w Katowicach.

Obecne, siódme wydanie jest wyjątkową, niekonwencjonalną odsłoną „Funduszu dla Środowiska”. Z okazji 30-lecia Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej podsumowujemy w nim trzy dekady działalności instytucji.

(26) Okazjonalne eventy

We wrześniu minionego roku odtrąbiliśmy w mediach sukces nietypowej, patriotyczno-edukacyjnej akcji NFOŚiGW i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej pn. „100 tysięcy drzew na 100-lecie niepodległości Polski”.

Około 100 tys. sadzonek drzew zostało wówczas rozdanych przez Narodowy oraz wojewódzkie fundusze mieszkańcom Warszawy i kilkunastu miast w całym kraju. Aby otrzymać jubileuszową sadzonkę ze specjalnym certyfikatem, wystarczyło przynieść w wyznaczone miejsca surowce wtórne: plastikowe butelki PET, puszki aluminiowe lub zużyte baterie.

Inicjatywa miała charakter ogólnokrajowy i została objęta Honorowym ▶

Patronatem Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego oraz włączona do oficjalnych wydarzeń sygnowanych logotypem „Niepodległa”. Uroczysta inauguracja przedsięwzięcia – poprzez posadzenie pierwszego drzewa, dębu szypułkowego, który jest symbolem długowieczności i dostojności – odbyła się w Warszawie przed siedzibą NFOŚiGW, podczas briefingu. Miało to miejsce 9 września 2018 r. i nie mogło się odbyć bez udziału mediów.

Głównym celem ekologicznej akcji z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości było zwrócenie uwagi Polaków na fakt, że miarą patriotyzmu jest także poszanowanie środowiska naturalnego i ochrona pięknej polskiej przyrody.

(27–28) Współpraca przy branżowych wydarzeniach i jubileuszach

Coroczne, największe targi ochrony środowiska, których nazwa – POL-ECO SYSTEM chyba wszystkim w tym środowisku jest znana, odbywają się oczywiście z udziałem NFOŚiGW. Ale wykorzystujemy naszą obecność na tym wydarzeniu również PR-owo. Nawiązujemy na ten czas współpracę z mediami. Po to, by wysłać stały i spójny przekaz o tym, co aktualnie dzieje się w Narodowym Funduszu.

Branżowe wydarzenia to jedno.

A ważne jubileusze to drugie. Szczególnie jeśli 25 lat kończy Geotermia Podhalańska SA, której większościowym udziałowcem jest NFOŚiGW. Z tej okazji w zeszłym roku (2018) zaangażowaliśmy media do przypomnienia o największej polskiej geotermii, która już ćwierć wieku dostarcza mieszkańcom Podhala ciepło i ciepłą wodę, edukuje i troszczy się o poprawę jakości powietrza.

(29) Cykliczne audycje na temat działalności instytucji

Zabiegamy o publikacje, zabiegamy o wywiady, zabiegamy o obecność w mediach. Ale bywa, że dana redakcja sama zwraca się do nas z prośbą o cykl audycji z udziałem przedstawicieli NFOŚiGW. Takie okazje nie zdarzają się nader często, ale jeśli już się pojawiają, to korzystamy z nich prawie w ciemno. Przykładem takiego działania są comiesięczne wizyty eksperta Funduszu w Polskim Radiu Katowice, gdzie w ramach „Zielonego telefonu”, czyli audycji z kilkudziesięcioletnią historią, mamy szansę wypowiedzieć się na pytanie zawarte w tytule tego spotkania – „Co nowego w NFOŚiGW?”

(30) Inicjowanie dyskusji i tematów

Mapę aktywności z zakresu me-

dia relations uzupełniają konsultacje NFOŚiGW z branżowym środowiskiem, w tym również z dziennikarzami. Po co i jak to się odbywa? Narodowy Fundusz organizuje spotkania, zamknięte konferencje celem skonsultowania założeń przygotowywanych programów. Potem analizuje wnioski z takich spotkań i wybrane wciela w życie. Przykładem może być seminarium warsztatowe pt. „Ciepło z OZE”. Ponad 120 osób uczestniczyło 31 sierpnia 2018 r. w siedzibie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w tym wydarzeniu. Na spotkanie, zorganizowane przez NFOŚiGW we współpracy z Izbą Gospodarczą Ciepłownictwo Polskie i Instytutem Energetyki Odnawialnej, przybyli praktycy i naukowcy działający w tej branży. Seminarium było kolejnym etapem konsultacji przygotowywanego przez NFOŚiGW pilotażowego programu priorytetowego.

Na koniec chciałoby się powiedzieć, że funduszowy „worek” z napisem „media relations” pęka w szwach, bo przedstawione powyżej aktywności nie wyczerpują listy pomysłów na tę współpracę. Dlatego przy kolejnym, okrągłym jubileuszu pochwalimy się nowymi inicjatywami. Bo mediów nie należy się bać. Trzeba prowadzić z nimi rozsądny dialog. ■

30 ciekawostek o NFOŚiGW

ANNA URZYCZYN

Na początku działalności w NFOŚiGW do dyspozycji pracowników były tylko dwa komputery, jeszcze kilka lat temu praktykowaliśmy ręczne ewidencjonowanie umów w szkolnych zeszytach, na dachach Narodowego Funduszu od ponad 10 lat mieszkają jerzyki... W tym artykule piszemy o tym, czego być może jeszcze nie wiecie o Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

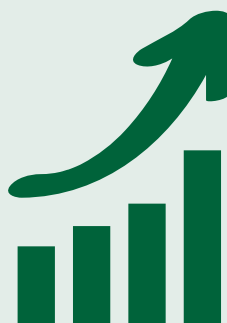

1. Liczba umów

W roku 1989 r., pierwszym roku działalności, NFOŚiGW zawarł 33 umowy o dofinansowanie. Dla porównania w roku 2018 było ich 913. A w sumie, w ciągu trzech dekad, podpisaliśmy ich – uwaga! – 32 260.

2. Budżet w pierwszym roku

W 1998 r. budżet NFOŚiGW wynosił ok. 1,4 mld zł. Oznaczało to, że co trzecia złotówka zainwestowana w Polsce w ochronę środowiska pochodziła z Narodowego Funduszu.

3. Zatrudnienie

Pod koniec pierwszego roku działalności w NFOŚiGW pracowało ok. 20 osób. Obecnie jest ok. 700 pracowników.

4. Pierwsze i największe umowy

Pierwsze umowy dotacji i pożyczki, zawarte przez NFOŚiGW w 1989 r., dotyczyły budowy oczyszczalni ścieków. Dotacja nr 1/89 dla Spółki Wodno-Ściekowej w Krynicy Morskiej opiewała na kwotę 774 mln zł. Natomiast pożyczka nr 1 dla Żywieckiej Fabryki Sprzętu Szpitalnego – na kwotę 300 mln zł (jej oprocentowanie w pierwszym roku wynosiło 12 proc.). Trzeba pamiętać, że były to wartości przed denominacją złotówki, która została dokonana w roku 1995. Po denominacji jeden nowy złoty odpowiadał 10 tys. starych złotych.

Dotychczas, umowa na największą dotację ze środków krajowych w historii Narodowego Funduszu – na kwotę blisko 240 mln zł (RZGW Kraków, przedsięwzięcie dotyczące budowy zbiornika wodnego Świnna Poręba) – była podpisana w roku 2013. Natomiast największa do tej pory pożyczka NFOŚiGW opiewała na kwotę 226 mln zł. Otrzymała ją Elektrownia Pątnów II Sp z o.o. w Koninie na I etap rekonstrukcji bloków 7 i 8 w tej elektrowni.

5. Pierwsza siedziba

Pierwsza siedziba NFOŚiGW mieściła się w czterech pokojach na III piętrze w budynku Ministerstwa Środowiska na ul. Wawelskiej w Warszawie.

7. Komputeryzacja

Na początku działalności w Narodowym Funduszu do dyspozycji pracowników były tylko dwa komputery. W roku 1991 było ich już pięć wraz z serwerem umieszczonym pod stołem w jednym z pokoi. Zmieniło się to w 1993 r., kiedy nasze biuro zostało skomputeryzowane, co oznaczało, że każdy pracownik miał swój komputer. Jednak pokoje do dyspozycji Funduszu w gmachu Ministerstwa Środowiska zlokalizowane były na różnych piętrach w różnych skrzydłach. Ale uwaga! Podłączenie do sieci w kolejnym pokoju oznaczało ciągnięcie kabla do serwera przez liczne piętra i korytarze. Swoista pajęczyna okablowania w dużej mierze opóźniała czas transmisji danych i oczekiwania na reakcję komputera. Zmieniło się to dopiero po przeniesieniu do nowego budynku na Konstruktorskiej, gdzie została zaprojektowana nowoczesna serwerownia, wydzielona sieć energetyczna tylko dla komputerów oraz UPS, podtrzymujący napięcie w budynku i w razie awarii wyłączający automatycznie serwery.

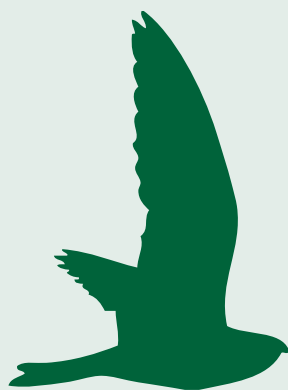
6. Rejestr umów

Aż trudno to sobie wyobrazić, że jeszcze kilka lat temu praktykowaliśmy w Narodowym Funduszu ręczne ewidencjonowanie umów w szkolnych zeszytach A4. Ewidencja elektroniczna została wprowadzona w lutym 2012 r.

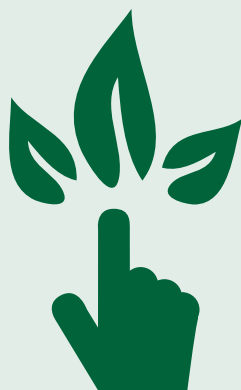

8. Jerzyki

W 2008 r. na trzech dachach budynków NFOŚiGW zamocowaliśmy 21 budek lęgowych. Po sześć dla jerzyków, wróbla i sikora oraz dziewięć dla szpaków. Ptasich lokatorów zachęcaliśmy do gniazdowania na różne sposoby. Wabiliśmy je głosami odtwarzanymi z CD, budki pomalowaliśmy na biało, żeby złożone jajka podczas upałów nie gotowały się na twardo... W czerwcu

2011 r., dzięki kamerce internetowej, można było podglądać złożone dwa jajka przez jerzyka zwyczajnego. W roku 2017, w 15 zajętych gniazdach ułożyły się 64 ptaki tego gatunku. Rok później prawie 100 jerzyków w 23 gniazdach znalazło schronienie na dachu siedziby Funduszu. Wygląda na to, że jerzyki znalazły świetne warunki bytowania i zagościły u nas już na dobre. Wokół naszej siedziby są też poidła i karmniki, z których korzysta wiele innych gatunków ptaków. Monitoring sukcesu lęgowego jerzyków prowadzi Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”. Przebywając w biurowych pomieszczeniach NFOŚiGW i załatwiając sprawy związane z finansowaniem ochrony środowiska, warto wiedzieć, że tuż nad głowami toczy się bujne życie przyrodnicze.

9. Przyroda czytana dotykiem

W 2011 r. po raz pierwszy w historii NFOŚiGW, dzięki naszemu stuprocentowemu dofinansowaniu dotacją, Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach wydało „Atlas do przyrody” dla niewidomych i słabowidzących. Był to pionierski projekt nawet na skalę europejską. Żeby docenić wartość i specyficzny charakter publikacji, trzeba ją wziąć do ręki, dotknąć wypukłości alfabetu Braille’a, zamknąć oczy i wyobrazić sobie osobę, która nie widzi a chce poznawać świat i Polskę, nie tylko palcami i dotykiem, ale też wyobraźnią. Dotacja – prawie pół miliona złotych – została wykorzystana na opracowanie 440 egzemplarzy „Atlasu” i płyt CD/DVD, wraz ze szkoleniami, z wykorzystaniem niezwykle trudnej i wymagającej tyflografii, czyli techniki drukarskiej, poligraficznej, która pozwala niewidomym czytać obrazy, mapy itp. Do wykonania wszystkich egzemplarzy „Atlasu” trzeba było przygotować aż 30 tys. plansz.

10. Ekologiczne kule do prania – gadżet dla wszystkich pracowników

Ekologiczne kule do prania w roku 2011 zostały rozdane jako upominek wszystkim pracownikom. Pomysł zrodził się podczas Targów POL-ECO SYSTEM 2010, gdzie obok stoiska NFOŚiGW miał swoją ekspozycję producent piorących saszetek. Pracownicy, którzy zakupili wtedy saszetki, przekonali się o ich skuteczności. Siła piorąca ekokul wykorzystuje moc naturalnych zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych, polegających na aktywowaniu i jonizowaniu cząsteczek wody i tlenu, które wnikając w głąb tkanin usuwają zabrudzenia i likwidują bakterie. Kule są oszczędne, ekologiczne, chronią ubrania i nasze zdrowie. Cały zestaw wystarcza na 1250 prań, co stanowi równowartość 42 kg proszku. Eko-kule gwarantują zużycie mniejszej ilości prądu oraz wody. Nie zawierają substancji szkodliwych dla środowiska, sztucznych barwników, oraz syntetyków. Dzięki brakowi silnie działających substancji chemicznych włókna tkanin nie niszczą się, kolory nie blakną, a wytrzymałość tkaniny nie zmniejsza się. Woda aktywowana przez kulę ma właściwości antyseptyczne, co zapobiega rozwojowi mikroorganizmów w wodzie, dzięki czemu ubrania są wolne od bakterii i pleśni. Ekokule są hypoalergiczne. Posiadają właściwości antybakteryjne i antygrzybiczne.

11. Przydomowe oczyszczalnie i kolejka przed kancelarią

Raz w historii Narodowego Funduszu, w roku 2011, uruchomiony był program umożliwiający samorządom składanie do nas wniosków o dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Na realizację programu przeznaczono ponad 300 mln zł w formie dotacji oraz preferencyjnych pożyczek. Głównymi odbiorcami byli właściciele domów, którzy do tej pory nie mogli skorzystać z instalacji kanalizacyjnych i bez szans na podłączenie się do oczyszczalni zbiorczych. Program adresowany był także do osób, które jeszcze nie podłączyły się do już istniejących kanalizacji. W obu przypadkach wystarczyło tylko 10 proc. wkładu własnego. Resztę przedsięwzięcia finansował NFOŚiGW. Ponieważ przyjmowanie wniosków odbywało się w trybie naboru ciągłego, „w każdym roku do wyczerpania środków przeznaczonych na dany rok”, wiele gmin postanowiło złożyć aplikację już w pierwszym dniu 2012 r. Niektórzy wysłannicy samorządowi czekali przed naszą kancelarią od świtu. Idąc do pracy 2 stycznia mogliśmy obserwować kolejkę oczekujących na możliwość złożenia swojego wniosku.

12. Nasze logo

Nasze logo widnieje w tysiącach różnych miejsc. W publikacjach, Internecie, na łodziach ratowników wodnych, samochodach strażackich, tablicach informacyjnych w obiektach przez nas finansowanych, plakatach i stoiskach promocyjnych... Wszędzie tam, gdzie udzielaliśmy dofinansowania. Ale skąd się wzięło logo i co symbolizuje? Podstawę logotypu stanowią zielone falowane linie symbolizujące powierzchnię wód, przechodzące w pionowe elementy graficzne, symbolizujące drzewa – las. Elementy zielone umieszczone są na tle czerwonego koła, które symbolizuje słońce zachodzące za taflę wody. Te symboliczne treści zawarte w znaku identyfikującym Narodowy Fundusz są uniwersalne i trwają z nami prawie niezmiennie od 30 lat.

Wygląd znaku graficznego powstawał podczas gorących dyskusji, w których uczestniczył m.in. Lesław Puczniewski (pierwszy prezes i późniejszy zastępca prezesa Narodowego Funduszu w latach 1989–1993). Pierwsza rysunkowa wersja zachodu słońca na tle drzew odbijających się w wodach rzeki została przygotowana przez Andrzeja Netzla. Początkowo kolorystyka nawiązywała bezpośrednio do naturalnych barw: słońce miało odcień pomarańczowy, drzewa zielony, a wody rzeki niebieski. W kolejnych latach logo ulegało niewielkim modyfikacjom, które konsekwentnie prowadziły do jego uproszczenia, ale z zachowaniem symboliki. Z początkiem XXI w. logo było już dwukolorowe: słońce miało barwę czerwoną a pozostałe elementy ciemnozieloną. W 2009 r., podczas jubileuszu 20-lecia Narodowego Funduszu, pojawiły się wersje monochromatyczne i z akronimem – NFOŚiGW. W 2015 r. powstała profesjonalna księga identyfikacji wizualnej NFOŚiGW, w której ostatecznie został określony kształt logotypu, czyli połączenia znaku graficznego i nazwy Narodowego Funduszu. Logotyp przygotowany z okazji 30-lecia jest konsekwentną kontynuacją tej linii graficznej. Znak Narodowego Funduszu jest elementem tożsamości naszej instytucji i nieodłącznym symbolem naszych celów, zgodnie z hasłem: „Zainwestujmy razem w środowisko”.

Trafiają się czasem beneficjenci, którzy na swój własny sposób prezentują nasz logotyp. Np. w białowieskim muzeum miejscowi artyści umieścili je na obrazie reklamującym najcenniejszy „obiekt” parku, czyli żubra. Był też beneficjent z ułańską fantazją, który na wyremontowanym osadniku w białoruskiej oczyszczalni w Brześciu wyciął laserem logo NFOŚiGW ze stali kwasoodpornej. Zaproponował również, że mógłby nam takie logo wyciąć w dowolnym rozmiarze, kolorze tła i z napisami lub bez. Oczywiście nie za darmo.

Nasze logo było również na Tour de Pologne w sierpniu 2015 r., gdyż partnerem wyścigu był realizator projektu „Ważna misja – zdrowa emisja”, dofinansowanego przez NFOŚiGW, a poświęconego walce z poważnym problemem, jakim jest niska emisja, powodowana m.in. przez transport samochodowy. Na każdym etapie Tour de Pologne w „miasteczku wyścigowym” (to coś w rodzaju „strefy kibica”) w ramach projektu można było posłuchać informacji o ekologii, zmierzyć swój „ślad węglowy” i obejrzeć zdjęcia z konkursu „Emitenci pozytywnej energii”.

13. Trzysta umów w POIiŚ 2007–2013 a tysiąc w POIiŚ 2014–2020

We wrześniu 2011 r. chwaliliśmy się podpisaną trzechsetną umową w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2007–2013. Jubileuszowy projekt z dofinansowaniem POIiŚ to „Modernizacja i przebudowa systemu ciepłowniczego w Zielonej Górze”. Tymczasem w październiku 2018 r., w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, NFOŚiGW podpisał już tysięczną umowę na „Budowę kanalizacji i modernizacji oczyszczalni ścieków w Aleksandrowie Kujawskim”.

14. Nasz wkład do księgi Guinnessa

Największy orlik grubodzioby na świecie został ułożony w ramach II Zlotu Ptaków Polskich 2012. Układanie orlika zajęło 45 min. Udział w biciu rekordu Guinnessa wzięło ponad 1500 osób, 2500 koszulek i pies. Impreza została zorganizowana dzięki środkom pochodzącym z Narodowego Funduszu w ramach kampanii „Bądź na pTAK!”. Pomysłodawcą i prowadzącym było Stowarzyszenie Ptaki Polskie. Impreza nad Biebrzą była jednym z wydarzeń włączonych do międzynarodowego kalendarza obchodów Światowego Dnia Ptaków Wędrownych.

15. Narodowy Fundusz „w oku” GSV (Google Street View)

Dzisiaj już nikomu nie trzeba tłumaczyć co to takiego, ale w 2012 r. ta funkcjonalność dopiero co została w Polsce uruchomiona. Można było bez trudu odnaleźć naszą siedzibę, obfotografowaną w dzień roboczy (na zdjęciach załapały się nawet samochody pracowników). Dzięki temu nasi goście mogą dokładnie zobaczyć, którędy powinni wjechać na parking oraz gdzie jest wejście 3A.

NFOŚiGW

16. Młodzież w NFOŚiGW

Oprócz oficjalnych delegacji międzynarodowych, Narodowy Fundusz gości też czasem młodzież. Była u nas nawet 50-osobowa grupa uczniów szkół średnich z Hiszpanii, Niemiec, Węgier i Polski uczestniczących w unijnym programie edukacyjnym „Comenius”. Hasło programu brzmiało „Zastosowania energii odnawialnej w długofalowej ochronie środowiska”. Młodzi ludzie na szczęście ze zrozumieniem przyjęli wiadomość, że ze względów bezpieczeństwa nie mogą wejść na dach, by zobaczyć naszą instalację kolektorów słonecznych. Jednak przy monitorze w recepcji 3A mogli zapoznać się z jej działaniem.

17. Drużyna piłkarska NFOŚiGW

Pierwszy mecz rozegrała w 2008 r. przeciwko zawodnikom Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. W roku 2018 obchodziła więc swój jubileusz. W ciągu 10 lat brała udział w rozgrywkach trzech lig piłkarskich. Czterokrotnie zdobyła II miejsce w rozgrywkach ligowych, III miejsce w turnieju o puchar Prezesa Haldex SA oraz gwiazdę Fair Play w jednej z edycji ligi Elit Sport. Nasza reprezentacja ma nawet firmowe stroje z naszym logo.

18. Posiedzenie Zarządu i wideokonferencja

W sierpniu 2011 r. odbyło się 20-minutowe posiedzenie Zarządu inne niż wszystkie. Pierwszy raz w historii Funduszu na posiedzeniu skorzystano z nowego środka łączności, jakim była wtedy wideokonferencja. Podejmowano uchwały dotyczące projektów z obszaru ochrony klimatu i w tym celu połączono się z przedstawicielami NFOŚiGW przy ul. Brackiej 4.

19. Carpooling

W Polsce istnieje już kilka portali internetowych oferujących tego rodzaju transport. W 2011 r. rozpoczęliśmy propagowanie w NFOŚiGW tego sposobu dojazdu do pracy. Chodzi o zwyczajne dogadanie się ze znajomymi, którzy mieszkają w okolicy i dojeżdżanie jednym samochodem. Mniej aut na drogach to mniej hałasu i zanieczyszczeń oraz redukcja emisji CO₂. Carpooling to mniejsze korki, więcej miejsc parkingowych, mniejsze opłaty za paliwo i przy okazji możliwość sympatycznej konwersacji w drodze do pracy. Przypominamy, że były nawet specjalne kubki z zaprojektowaną przez Marcina Jamiołkowskiego (obecnie w Departamencie Energii) okolicznościową grafiką.

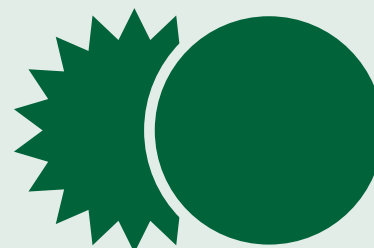
KLUB GAJA

20. Drzewa z klimatem – aplikacja

Dzięki dofinansowaniu Narodowego Funduszu (w 2015 r.) – w ramach programu Święto Drzewa – powstała aplikacja „Drzewa z klimatem” Klubu Gaja. Przedstawia ciekawe przyrodniczo, historycznie i kulturowo drzewa w Polsce, a także atrakcje turystyczne oraz atlas drzew. Aplikacja adresowana jest do wszystkich miłośników przyrody i podróżników szukających ciekawych miejsc w naszym kraju. Można było pobrać ją bezpłatnie w sklepie Google Play i App Store.

21. Zaćmienie

20 marca 2015 r. miało miejsce całkowite zaćmienie słońca. W godz. 9:48–12:07 (kulminacja ok. 10:57 – niewidoczne 66 proc. tarczy Słońca) 400 razy mniejsza tarcza księżyca zasłoniła naszą gwiazdę. W ten pamiętny piątek pracownicy NFOŚiGW wspólnie obserwowali to niesamowite zjawisko sprzed siedziby lub z parkingu, używając m.in. krążków ze starych dyskietek, dostarczonych przez naszych informatyków. Warto było poświęcić kilka minut, bo kolejnego częściowego zaćmienia słońca widocznego z Polski spodziewamy się 10 czerwca 2021 r. A całkowitego zaćmienia nad Polską mogą się dopiero doczekać nasze wnuki i prawnuki w kolejnym stuleciu (w 2135 r.).

22. Bufet

Nasz obecny bufet powstał w części wydzielonej z dawnego korytarza łącznikowego między budynkami, a miniogródek, do którego już wszyscy się przyzwyczailiśmy, stworzono w lipcu 2011 r. Falcon przeznaczył na niego swoje miejsce parkingowe. Jednak niektórzy pamiętają jeszcze, że bufet NFOŚiGW mieścił się kiedyś w jednym z obecnych pomieszczeń magazynowych na parterze w budynku 3A.

23. Infolinia NFOŚiGW

Informacja NFOŚiGW (tel. wew. 100) jest jednym z najbardziej obleganych telefonów Narodowego Funduszu. Beneficjenci dzwonią, żeby zasięgnąć języka, średnio ok. 40 razy dziennie, co rocznie daje sumę ok. 10 tys. rozmów.

25. Parkowanie przed NFOŚiGW

W kwietniu 2011 r. Zarząd Dróg Miejskich zrobił nam niemiłą niespodziankę, obejmując strefą zakazu parkowania większość północnej strony ul. Konstruktorskiej. Od tamtej pory parkowanie po drugiej stronie ulicy najczęściej kończy się mandatem.

24. Patronaty

Patronat Honorowy NFOŚiGW przyznawany jest jako wyróżnienie dla przedsiębiorstw z dziedziny ochrony środowiska i gospodarki wodnej, podkreślające jego prestiżowy charakter i znaczenie w procesie realizacji polityki ochrony środowiska. W ciągu 30 lat NFOŚiGW udzielił już ponad 300 takich patronatów.

26. Drzewka

W ramach dofinansowanej przez NFOŚiGW w latach 90-tych akcji „Tydzień sadzenia drzew” posadzono 22 tys. drzew, tj. tyle, ile w 1995 r. w całym woj. warszawskim. W roku 2018 NFOŚiGW wspólnie z wojewódzkimi funduszami zorganizował inną „drzewkową” akcję pn. „100 tysięcy drzew na 100-lecie niepodległości Polski”. Wówczas, za surowce wtórne, rozdano prawie 80 tys. sadzonek rodzimych gatunków drzew.

27. Biuletyny, miesięczniki, kwartalniki

Kwartalnik „Fundusz dla Środowiska”, wydawany od 2017 r. przez Departament Promocji i Komunikacji Społecznej, nie jest pierwszym wydawnictwem przygotowywanym przez komórkę zajmującą się promocją i komunikacją w NFOŚiGW. Wcześniej był m.in. miesięcznik „ENFOŚ” (1998–2000), którego redaktorem naczelnym był Jan Ołdakowski, obecnie dyrektor Muzeum Powstania Warszawskiego oraz biuletyn „Nasze Środowisko” (2002–2006).

28. Koszenie biebzańskich łąk

W 2018 r. odbyły się po raz 17. „Biebzańskie Sianokosy”. Nieco starsi pracownicy Narodowego Funduszu zapewne pamiętają, że przedstawiciele NFOŚiGW, w tym również członkowie zarządu – m.in. Jerzy Witold Pietrewicz, Jerzy Małachowski, Lech Płotkowski, Jan Traczyk i nieżyjący już prezes Jan Hawrylewicz – chwyтали za kosę na Bagnach Biebzańskich. Bywali tu zresztą i nadal przyjeżdżają znani ludzie, a do annałów historii „biebzańskich kosiarzy” przeszedł również... abp Sławoj Leszek Głódź. Wszystko to udokumentowały media, a przy okazji dobrej zabawy nadal udaje się przekazać cenne informacje o ochronie przyrody, edukacji ekologicznej i historii.

29. Rowery

W 2015 r., w czasie remontu ul. Wołoskiej, lawinowo wzrosła ilość rowerów tłoczących się na funduszowym parkingu. Problem braku miejsc został wtedy rozwiązany przez naszą administrację, która ustawiła nowe, błyszczące stojaki na rowery. Pierwszy z nich jest w okolicach wejścia do kancelarii, a drugi znajduje się za budynkiem 1A (środkowym). Mamy też stylowy stojaczek dla naszych gości przed wejściem do budynku 1A. W roku 2019, w ramach obchodów 30-lecia, planujemy uruchomienie stacji rowerów miejskich Veturillo w okolicach naszej siedziby.

30. Nasz zwierzyniec

W ramach oferty finansowej NFOŚiGW istniały i istnieją programy o odzwierzęcych nazwach: Bocian (OZE dla przedsiębiorców), Gazela (niskoemisyjny transport miejski w ramach środków GIS), Gekon (Generator Koncepcji Ekologicznych), Gepard (niskoemisyjny transport), Kawka (likwidacja niskiej emisji, we współpracy z WFOŚiGW), Lemur (Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej), Ryś (termomodernizacja budynków jednorodzinnych), Sowa (energooszczędne oświetlenie uliczne), Sokół (który początkowo miał być Wilkiem, finansowanie innowacji u przedsiębiorców). Obecnie do trzech z nich można nadal składać wnioski (Gekon, Sowa, Sokół). ■

- ▲ Rok 1995. Cztery budynki przy Konstruktorskiej w Warszawie, gdzie dzisiaj mieści się siedziba NFOŚiGW. Nie każdy wie, że początkowo zajmowaliśmy tylko trzeci budynek, a następnie „przejęliśmy” drugi i pierwszy. Widoczny na zdjęciu czwarty budynek nigdy nie należał do NFOŚiGW i został wyburzony w 2009 r.

- ▲ Rok 2001. Stoisko NFOŚiGW na poznańskich Międzynarodowych Targach Ekologicznych – wówczas pod nazwą POLEKO. Ich hasło przewodnie to „Ochrona różnorodności biologicznej w Polsce”. Nasza ekspozycja otrzymała wówczas Złoty Medal.

Fotowspomnienia w 30 kadrach

WYBRAŁY ANETA POŁĘĆ I ANNA URZYCZYN

- ▲ Rok 1999. Spotkanie Zarządu NFOŚiGW z przedstawicielami Komisji Europejskiej. Na zdjęciu rozpoznajemy m.in. ówczesną Panią Prezes Marię Zajączkowską oraz jej zastępców: Kazimierza Kujdę, Sławomira Skrzyпка i Lecha Płotkowskiego.

- ▲ Rok 2004. Uroczyste zasadzenie drzewa (świerk) przed siedzibą NFOŚiGW z okazji 15-lecia instytucji. W wydarzeniu udział wzięli m.in. ówczesny Minister Środowiska Jerzy Swatoń.

- ◀ Rok 2004. Stoisko NFOŚiGW na poznańskich targach POLEKO. Ich hasło przewodnie to „Polski las elementem przyrody i kultury”. Na zdjęciu łatwo rozpoznać pracującego do dziś w NFOŚiGW Leszka Jósłkowiaka.

Zatrzymują chwile, uśmiechy i grymasy... Ktoś kiedyś powiedział, że to kęsy czasu, które można wziąć do ręki. Z okazji 30-lecia NFOŚiGW odbywamy sentymentalną podróż uchwyconą na zdjęciach – tych sprzed lat i tych współczesnych. Oto wybór tego, co udało nam się odnaleźć w fotograficznym archiwum Narodowego Funduszu.

- ▲ Rok 2007. Pracownicy departamentu „wodnego” dziękują odchodzącej na emeryturę Annie Wojciechowskiej. Poza tym na zdjęciu rozpoznałyśmy też pracujące do dzisiaj: Annę Czyżewską, Ewę Kamieńską, Beatę Strzałkowską i Iwonę Zając.

- ▲ Rok 2009. Po raz pierwszy NFOŚiGW przygotował swoje stoisko na popularnym dzisiaj Pikniku Naukowym Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik. Pokazaliśmy wtedy Wieżę Energii Wody, która przybliżała odwiedzającym potencjał energii wody. Chodziło m.in. o sterowanie fazami pracy elektrowni szczytowo-pompowej.

- ▶ Rok 2009. Jubileuszowy rajd rowerowy NFOŚiGW szlakami Kampinoskiego Parku Narodowego. 20-lecie Narodowego Funduszu było okazją do zorganizowania otwartej imprezy sportowej, która rozpoczęła się w Warszawie a zakończyła na polanie w Lipkowie.

- ▲ Rok 2006. Ponownie stoisko NFOŚiGW na targach POLEKO, które przebiegały pod hasłem „Zmiany klimatu”. Na zdjęciu widać młodzież, która przeprowadzała komputerowy konkurs związany z tematyką tego wydarzenia.

- ▲ Rok 2008. II turniej ping-pongowy pracowników NFOŚiGW. To była inicjatywa oddolna. Pracująca do dziś w Narodowym Funduszu Magdalena Farat na to nietuzinkowe wydarzenie użyczyła własnego stołu do gry w ping-ponga.

- ▶ Rok 2009. Koncert w Filharmonii Narodowej z okazji 20-lecia NFOŚiGW. Na zdjęciu utrwalono występ Wiesława Ochmana z orkiestrą.

- ◀ Rok 2010. Wizyta kontrolna przedstawicieli NFOŚiGW w oczyszczalni ścieków w Brześciu na Białorusi. Na zdjęciu ówczesna dyrektor departamentu ochrony wód Ewa Suszyńska oraz pracujący do dzisiaj w departamencie kontroli Tadeusz Gajewski.

- ▶ Rok 2010. NFOŚiGW informował za pomocą banneru wywieszonego na froncie budynku o akcji „Dzień bez samochodu”.

- ◀ Rok 2011. Laureaci nagród „Kropla Tęczy” przyznawanej w ramach programu współfinansowanego przez NFOŚiGW „Zaadoptuj rzekę”. Szkoły i stowarzyszenia otrzymały nagrody za przyczynianie się do budowania świadomości społecznej w Polsce na temat kulturowej, przyrodniczej i ekologicznej wartości rzek.

- ▶ Rok 2011. Nowa instalacja kolektorów słonecznych na dachu NFOŚiGW okazała się dobrym tematem do zorganizowania w tym nietypowym miejscu (na dachu) konferencji prasowej.

- ◀ Rok 2012. Jedno ze spotkań w ramach cyklu „Klub NFOŚiGW”. Na zdjęciu dr Krzysztof Iniewski z Kanady prezentuje problemy infrastruktury inteligentnych sieci energetycznych.

- ▶ Rok 2013. Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu. COP19 odbył się w Warszawie. Na zdjęciu widać wspólne stoisko info-promo Ministerstwa Środowiska i NFOŚiGW. Pracownicy prezentowali wówczas efekty Systemu Zielonych Inwestycji (GIS).

- ◀ Rok 2013. Spotkanie z funduszowym św. Mikołajem. Jak widać na zdjęciu, przybyły tłumy – nie tylko dzieci, ale i pracowników. Na szczęście nikt nie wyszedł z różgą.

- ▶ Rok 2014. Dzień Ziemi na Polach Mokotowskich w Warszawie był okazją do świętowania 25-lecia NFOŚiGW, stąd torty, które rozchodziły się w mgnieniu oka.

- ◀ Rok 2014. Zdjęcie dokumentuje udział przedstawicieli NFOŚiGW na Forum Ekonomicznym w Krynicy. Tam wystąpiliśmy z prezentacją na temat form finansowania projektów ekologicznych przez Narodowy Fundusz.

- ◀ Rok 2014. Piknik integracyjny pracowników NFOŚiGW z okazji 25-lecia instytucji. Pod przebraniami ukryli się pracujący do dzisiaj Ewa Krukowska i Marcin Jamiołkowski.

- ▶ Rok 2015. Energy Week z udziałem przedstawicieli NFOŚiGW.

- ◀ Rok 2015. Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska już pod aktualną nazwą POL-ECO SYSTEM. Na zdjęciu ekologiczne rozwiązania (rowery wytwarzające prąd) testuje m.in. pracująca do dzisiaj Agnieszka Zagrodzka.

- ▶ Rok 2016. Ślubowanie rzecznika etyki NFOŚiGW. W tej roli po raz kolejny znana chyba wszystkim Iwona Zajac.

- ◀ Rok 2017. EkoSfera NFOŚiGW po raz pierwszy w ramach targów POL-ECO SYSTEM w Poznaniu. Przestrzeń konferencyjno-wystawiennicza przygotowana wspólnie z Ministerstwem Środowiska oraz Bankiem Ochrony Środowiska i wojewódzkimi funduszami.

- ▶ Rok 2017. Świąteczne spotkanie emerytowanych pracowników NFOŚiGW.

- ▶ Rok 2018. Piknik ekologiczny w Pułtuskach z udziałem NFOŚiGW. Na zdjęciu puzzle ułożone przez najmłodszych uczestników pięknego, majowego spotkania.

- ▶ Rok 2019. Mikołajkowe spotkanie dla dzieci pracowników NFOŚiGW. ■

- ▶ Rok 2018. Podpisanie porozumienia w sprawie wdrażania powszechnego programu „Czyste Powietrze”. To doniosłe wydarzenie odbyło się w obecności m.in. Premiera Mateusza Morawieckiego oraz Ministra Środowiska Henryka Kowalczyka.

- ▶ Rok 2018. Pracownicy NFOŚiGW jako fani polskiej reprezentacji w piłce nożnej. Na czele funduszowej grupy kibiców oczywiście Dominik Szymański – kapitan naszej drużyny piłkarskiej.

NFOŚiGW – od 30 lat dla środowiska

SŁAWOMIR KMIECIK

Powyższy tytuł nie jest zwykłym, standardowym nagłówkiem. To jedno z haseł wyróżnionych w konkursie na najlepszy slogan promujący 30-lecie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Napłynęło łącznie 76 propozycji od 26 osób. Jury miało niełatwy wybór, gdyż poziom zgłoszonych haseł okazał się bardzo wyrównany. Ostatecznie przyznano równorzędne wyróżnienia pięciu osobom.

W trakcie przygotowywania wstępnego planu obchodów 30. rocznicy utworzenia NFOŚiGW, w Departamencie Promocji i Komunikacji Społecznej zrodził się pomysł rozpisania konkursu na najlepsze hasło promujące jubileusz. Idea była taka, aby – korzystając z pomysłowości i zaangażowania pracowników Narodowego Funduszu – można było rocznicowe wydarzenia i wydawnictwa opatrywać zgrabnym, chwytliwym, sugestywnym sloganem, odwołującym się do 30 lat istnienia NFOŚiGW. Inicjatywa wynikała z przekonania, że około 700 osób zatrudnionych w Narodowym Funduszu to tak duży potencjał kreatywności i tak gruntowna znajomość instytucji „od podszewki”, że nie będzie potrzeby zamawiania sloganu na zewnątrz, w jakiejś specjalistycznej agencji public relations. Te przewidywania okazały się słuszne. Ale po kolei...

Konkurs adresowany do wszystkich pracowników Narodowego Funduszu został ogłoszony 21 listopada 2018 r. Przyjęto zasadnicze kryterium: hasło powinno podkreślać obecny potencjał, dorobek, osiągnięcia oraz wyjątkowy w skali Europy i świata charakter Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki

Wodnej – w historycznym kontekście 30. rocznicy utworzenia instytucji. Dodatkowo podpowiedź zachęcała do zgłaszania haseł możliwie krótkich, wpadających w ucho, możliwych do umieszczania na materiałach promocyjnych.

Regulamin konkursu stanowił, że nadesłane hasła oceni jury złożone z pracowników Departamentu Promocji i Komunikacji Społecznej, a autorzy najlepszych sloganów otrzymają pamiątkowe dyplomy i nagrody rzeczowe. Pojawiło się zarazem zastrzeżenie – będące standardem w podobnych przedsięwzięciach – że zgłoszenie hasła do konkursu oznacza zgodę na jego nieodpłatne wykorzystywanie w materiałach informacyjnych i promocyjnych NFOŚiGW. Było też wyjaśnienie, że nagrodzone hasła w fazie ich praktycznego wykorzystywania będą mogły być przetwarzane, czyli łączone, kompilowane, skracane lub rozszerzane. Ostatnie zdanie w zaproszeniu do udziału w konkursie brzmiało: „Liczymy na prawdziwą burzę pomysłów. Zatem do dzieła”.

Odzew na to wezwanie okazał się żywy, choć dość elitarny. Do konkursu przystąpiło 26 pracowników NFOŚiGW, którzy łącznie przedstawili 76 haseł. Zgłoszono ponadto kilka rymowanek,

sentencji i układów literniczo-graficznych niespełniających regulaminowych wymogów, choć bez wątplenia pomysłowych i pełnych zaangażowania. Były też propozycje nadesłane po terminie, przez co z przyczyn formalnych nie mogły być brane pod uwagę w ocenie jury.

Wybór był bardzo trudny, gdyż zgłoszone hasła charakteryzowały się wyrównanym poziomem, a niektóre były do siebie podobne. Ostatecznie 1 marca br. jury złożone ze wszystkich pracowników Departamentu Promocji i Komunikacji Społecznej – w systemie przydzielania punktów, nie znając oczywiście nazwisk autorów – przyznało równorzędne wyróżnienia pięciu osobom. Oto lista wyłonionych laureatów (w kolejności alfabetycznej) oraz ich wyróżnione hasła:

- Bogusław Bernard: *30 lat służby dla środowiska – NFOŚiGW;*
- Elżbieta Handzlik: *Ekologia się optaca – 30 lat NFOŚiGW;*
- Mariusz Przeczka: *(NFOŚiGW) Chronimy środowisko już 30 lat, od Batoryku do Tatr;*
- Ilona Wyszumłek: *NFOŚiGW – od 30 lat dla środowiska;*
- Piotr Zajączkowski: *(NFOŚiGW) 30 lat w trosce o środowisko.*

Wśród laureatów są osoby z różnych jednostek organizacyjnych NFOŚiGW: Bogusław Bernard z Wydziału Czystego Powietrza (Departament Współpracy Regionalnej), Elżbieta Handzlik z Zespołu Funduszy Norweskich, Mariusz Przeczka z Departamentu Analiz Finansowych, Ilona Wyszumłek z II Wydziału ▶

Prezes Zarządu NFOŚiGW oraz laureaci konkursu. Od lewej: Ilona Wysmułek, Piotr Zajączkowski, Marek Ryszka, Mariusz Przeczka, Bogusław Bernard, Elżbieta Handzlik

Koordinacji Projektów w Departamencie Ochrony Wód, a Piotr Zajączkowski z Wydziału Kontroli Zamówień Publicznych (Departament Kontroli Zamówień i Nieprawidłowości).

Uroczyste wręczenie wyróżnień wymienionym osobom odbyło się w NFOŚiGW, w środę, 13 marca br. przed posiedzeniem Zarządu. Z rąk Prezesa Zarządu NFOŚiGW Marka Ryszki laureaci otrzymali pamiątkowe dyplomy i nagrody rzeczowe.

Warto jeszcze wspomnieć, że równoległe zostało przeprowadzone nieoficjalny, wewnętrzny konkurs wśród pracowników Departamentu Promocji i Komunikacji Społecznej, którzy z racji zasiadania

w jury nie mogli uczestniczyć w konkursie otwartym. Także w tym przypadku odzew na żartobliwe nieco wezwanie „Do piór i klawiatur” okazał się szybki i obfity – 6 osób przedstawiło łącznie aż 46 propozycji. Korzystając z podobnego systemu przydzielania punktów, departamentowe jury wyróżniło trzy osoby i pięć haseł ich autorstwa. Oto lista laureatek (w kolejności alfabetycznej):

- Donata Bieniecka-Popardowska: *NFOŚiGW od 30 lat dla środowiska; NFOŚiGW: 30 lat dla ludzi i środowiska; 30 lat NFOŚiGW w trosce o środowisko;*
- Joanna Heyda: *(NFOŚiGW) Od 30*

lat dbamy o ludzi i środowisko;

- Joanna Zemelka-Wiktorowska: *(NFOŚiGW) 30 lat razem dla środowiska.*

Konkurs (zarówno ten otwarty, jak i wewnętrzny) potwierdził, że jego uczestnicy to osoby aktywne i zaangażowane w działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a zarazem pomysłowe i wykazujące talent w posługiwaniu się słowem.

Wszystkim, którzy wzięli udział w konkursowej rywalizacji Departament Promocji i Komunikacji Społecznej NFOŚiGW serdecznie dziękuje za aktywność, a laureatom gratuluje wyróżnień. ■

Ekosatyra

Od 30 lat pod sztandarem ekorozwoju

Rys. Marcin Jamiołkowski

Enfoś w wyobraźni dzieci i młodzieży

DONATA BIENIECKA-POPARDOWSKA

Enfoś jako superbohater z peleryną oznakowaną naszym logotypem, Enfoś jako rusałka leśna, Enfoś jako dorosły człowiek wyrastający z drzewa, Enfoś jako patyczak... Ilu małych i nieco starszych artystów, tyle pomysłów w konkursie plastycznym z okazji 30-lecia Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zgłoszone prace potwierdziły, że wyobraźnia dzieci i młodzieży nie zna granic.

To była pierwsza taka inicjatywa w 30-letniej historii Narodowego Funduszu, skierowana do dzieci oraz wnuków pracowników NFOŚiGW. Konkurs plastyczny, w którym należało przedstawić postać „Enfosia” – ekoludka przypominającego drzewo (to nawiązanie do logo NFOŚiGW), sztywno określał zasady zgłaszania prac. Miały być wykonane w formacie A4, kredkami lub farbami. Dodatkowo podpowiedzieliśmy, że drzewo powinno mieć oczy, nos i usta. Ale wszystko wymknęło się spod kontroli. Dlaczego? Za chwilę to się wyjaśni.

Jedna z uczestniczek konkursu, zresztą słusznie, zauważyła, że regulamin wskazywał, iż ostateczna interpretacja należy do autorów prac. Pewnie stąd ta różnorodność spojrzeń na Enfosia. I dobrze, bo przecież nie można ograniczać fantazji. Konkurs miał zachęcić najmłodszych i nastolatków do twórczej zabawy. I nawet jeśli nie wszystkim udało się dotrzymać obostrzeń regulaminowych, to liczy się efekt końcowy.

Mile zaskoczyła nas liczba zgłoszeń. Przyjęliśmy aż 53 prace od 49 uczestników. Różnica wynika z tego, że trzy osoby przygotowały więcej wersji rysun-

ków i nie mogły się zdecydować, którą z nich zgłosić, więc zakwalifikowaliśmy wszystkie.

Trudno opowiedzieć o każdym dziele z osobna. Pokusiliśmy się więc o omówienie zbiorcze. Jedni trzymali się zasad i narysowali drzewo o ludzkich cechach. Pojawiały się Enfosie uśmiechnięte, z wystawionym językiem, z pomalowanymi ustami, w różnobarwnych ubraniach. Niektóre szczęśliwe, inne zdziwione lub zadumane. A na tych nielicznych, gdzie Enfoś ma nietęgą minę, zapewne chodziło o zapracowanie i troskę o środowisko. Warto jeszcze zaznaczyć, że na wielu pracach Enfosio- wi towarzyszą pory roku oraz rośliny (głównie kwiaty) i zwierzęta (najczęściej ptaki).

Inni zdecydowali się na własne wizje Enfosia. Wśród nich można wymienić m.in.: superbohaterów, rusałki leśne, urocze patyczaki i stworki, biedronkę lub smoka (w zależności kto patrzy), a także coś na kształt Piszczalki z filmu „Przyjaciel wesołego diabła” (zabrakło tylko wideł). Dostrzegliśmy również jedną abstrakcję, a ponadto Enfosie inspirowane telewizyjnymi Domisiami z bujnymi i kolorowymi czuprynami. Warto zauważyć, że niektóre prace

nawiązywały do logotypu NFOŚiGW „przemyczonego” w takich elementach, jak np. nakrycie głowy czy peleryna.

Dwie prace szczególnie zwróciły naszą uwagę. Pierwsza to dorosły Enfoś. Narysowany przez uzdolnionego nastolatka, który wyraźnie zna się na rzeczy. Kto wie, być może to praca przedstawiająca 30-letniego, dojrzałego Enfosia z twarzą wyrastającą z drzewa. Druga praca zaskoczyła nas „załącznikiem” w postaci przeniesionego rysunku do świata realnego. O co chodzi? Jedna z mam, zastrzegając oczywiście, że to nie podlega ocenie, uszyła postać, którą namalowało jej dziecko. To zielony, wesoły liść z czerwonym noskiem. Okazuje się, że zdolności i kreatywność dorosłych dorównują ich pociechom.

Rozemocjonowani rodzice, babcie i dziadkowie, a przede wszystkim uczestnicy, z pewnością już teraz chcieliby poznać wyniki konkursu. Ale na to trzeba jeszcze trochę poczekać. Prace tak nas zachwyciły, że mamy twardy orzech do zgryzienia. Tym bardziej, że na jednym rysunku otrzymaliśmy – w formie dopisku – dobrą radę, sugerującą, że to konkurs, w którym nie ma wygranych i przegranych. I co z tym zrobić?

O rozstrzygnięciu i dalszych planach związanych ze zgłoszonymi pracami, napiszemy w kolejnym numerze. Tymczasem w jubileuszowym wydaniu kwartalnika „Fundusz dla Środowiska” dzielimy się dreszczykiem emocji, prezentując naszym czytelnikom wszystkie Enfosio- we dzieła. ▶

Franciszek 4 lata

Jakub 12 lat

Wiktor 5 lat

Galeria prac konkursowych

Alicja 6 lat

Iga 9 lat

Grzegorz 9 lat

Aleksander 8 lat.

Julia 5 lat

Maciej 7 lat

Zofia 5 lat

Stanisław 6 lat

Laura 8 lat

Juliusz 7 lat

Julia 14 lat

Hanna 7 lat

Jan 8 lat

Zofia 6 lat

Jakub 6 lat

Zuzanna 10 lat

August 3 lata

Kornelia 4 lata

Adrianna 6 lat

N.F.

Karol 8 lat

Zofia 11 lat

Zofia 11 lat

Maciej 12 lat

Julia 8 lat

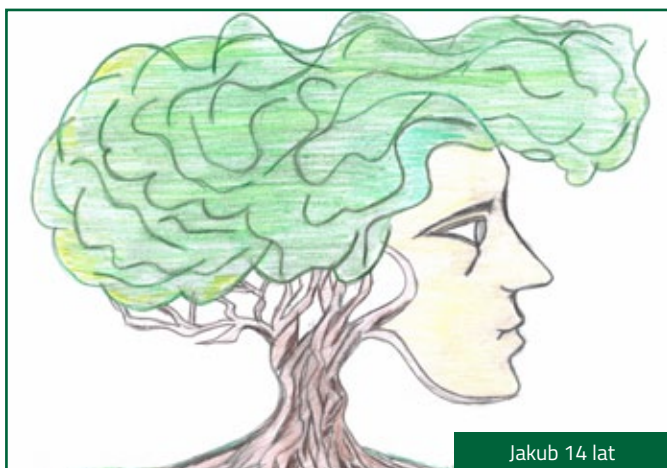

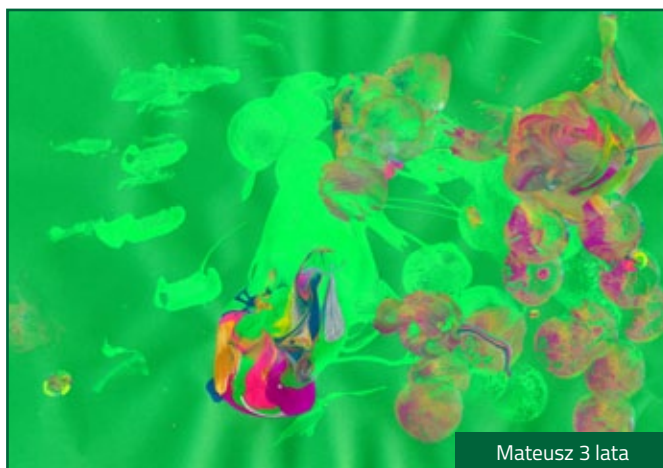
Zuzanna 10 lat

Anastazja 5 lat

Jakub 14 lat

Mateusz 3 lata

Blanka 8 lat

Adam 5 lat

Hanna 11 lat

Joanna 3 lata

Karina 12 lat

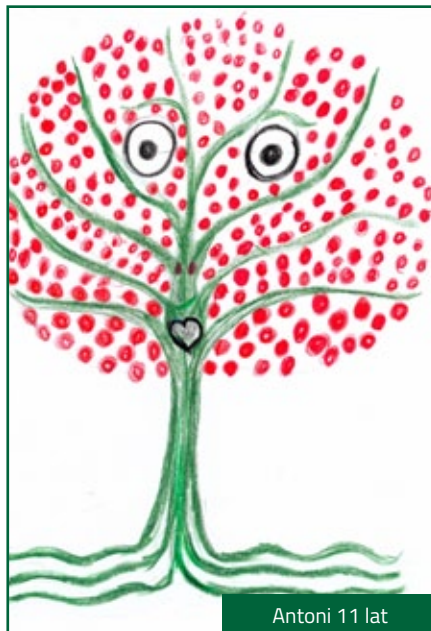
Tomasz 9 lat

Aleksandra 13 lat

Jakub 5 lat

Antoni 11 lat

Aleksander 15 lat

Hanna 12 lat

Jan 8 lat

Julian 9 lat

Marianna 8 lat

Natalia 7 lat

Mateusz 10 lat

Helena 8 lat

Julian 14 lat

Anna 13 lat

Pola 7 lat

Pola 7 lat

Pola 7 lat

30 branżowych wydarzeń z udziałem NFOŚiGW

ZEBRAŁY JOANNA HEYDA I ANETA POŁEĆ

NFOŚiGW od początku swojego istnienia aktywnie uczestniczy w wydarzeniach branżowych, których z roku na rok przybywało. Wybraliśmy te, które tematycznie wiążą się z naszą działalnością.

LUTY

■ Targi Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami EKOTECH (Katowice)

Zrzeszają przedsiębiorców, samorządowców i pracowników naukowych, którzy chcą zapoznać się z najnowszym sprzętem, technologiami i trendami w gospodarce odpadami i ochronie środowiska.

■ Międzynarodowe Forum Gospodarki Odpadami w Polsce SOSEXPO (Warszawa)

Prezentacja aktualnych zagadnień w zakresie gospodarki odpadowej i ochrony środowiska.

MARZEC

■ Stormwater Poland (Gdańsk)

Największa w Polsce konferencja dotycząca wód opadowych i roztopowych, w której uczestniczą eksperci z Polski i zagranicy.

■ Smart City Forum (Warszawa)

Największy w Polsce kongres poświęcony funkcjonowaniu i rozwojowi inteligentnych miast.

■ Międzynarodowe Targi GEO-EKO-TECH (Warszawa)

Jedynie w kraju targi dotyczące praktycznego zastosowania wiedzy geologicznej w gospodarce i ochronie środowiska.

KWIECIEŃ

■ Konferencja Energetyczna EuroPOWER (Warszawa)

Najważniejsze spotkanie z zakresu rozwoju sektora energii w Polsce. Stawia sobie za cel mówienie o aktualnych wyzwaniach i problemach dotyczących branży.

■ ExpoPower Międzynarodowe Targi Energetyki (Poznań)

Gromadzi polską i zagraniczną branżę energetyczną. Obejmuje zagadnienia związane z energetyką przemysłową, systemami automatyki, sterowania oraz instalacji niskiego napięcia.

■ Międzynarodowe Targi Energii Odnawialnej Green Power (Poznań)

Największe w Polsce targi OZE obejmują: produkty, usługi i rozwiązania z zakresu energii słonecznej, wiatrowej, wodnej, biomasy, biopaliw, elektromobilności oraz technologii energooszczędnych.

■ Forum Termomodernizacji (Warszawa)

Spotkanie audytorów, projektantów, przedstawicieli wyższych uczelni technicznych oraz innych specjalistów z obszaru efektywności energetycznej.

■ Ogólnopolski Szczyt Energetyczny (Gdańsk)

Spotkanie przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo

energetyczne i gospodarcze kraju, polityków, ekonomistów oraz osób ze świata biznesu i nauki, którzy dyskutują m.in. o zabezpieczeniu polskiej gospodarki pod kątem ryzyk wynikających z sytuacji międzynarodowej.

■ Europejski Kongres Samorządów (Kraków)

Platforma wymiany poglądów liderów samorządowych, elit regionalnych z przedstawicielami administracji państwowej, organizacji pozarządowych i biznesu.

■ Dzień Ziemi (Warszawa)

Znany też jako Światowy Dzień Ziemi lub Międzynarodowy Dzień Ziemi. To akcje prowadzone corocznie wiosną. Ich celem jest promowanie postaw proekologicznych w społeczeństwie.

MAJ

■ Europejski Kongres Gospodarczy (Katowice)

Największa impreza gospodarcza w Europie Centralnej. Miejsce wymiany doświadczeń i wiedzy oraz dyskusji, m.in. o problemach i wyzwaniach w prowadzeniu biznesu z punktu widzenia przedsiębiorcy.

■ Międzynarodowe Targi Maszyn i Urządzeń dla Wodociągów i Kanalizacji WOD-KAN (Bydgoszcz) ▶

Najważniejsze na krajowym rynku oraz jedno z największych w Europie wydarzenie skierowane do branży wod-kan.

■ **Forum Energetyki Prosumenckiej (Warszawa)**

Spotkanie branży OZE gromadzi osoby reprezentujące przemysł, samorządy, producentów urządzeń, sektor innowacji oraz zielonego ciepła i indywidualnych inwestorów, a także przedstawicieli administracji państwowej i samorządowej.

■ **Targi Carbon Expo (Kolonia)**

Forum służące wymianie wiedzy oraz prezentacji osiągnięć i doświadczeń w zakresie nowych technologii i rozwiązań na rynku dwutlenku węgla.

CZERWIEC

■ **Piknik Naukowy Polskiego Radia i Centrum Nauki Kopernik (Warszawa)**

Największa w Europie impreza plenerna o tematyce naukowej, której celem jest upowszechnianie – za pomocą eksperymentów i doświadczeń – wiedzy z różnych dyscyplin naukowych w tym o ochronie środowiska.

LIPIEC

■ **Międzynarodowe Forum Ekologiczne (Kołobrzeg)**

Prezentowane są na nim najbardziej innowacyjne idee związane z ochroną środowiska, a głównie implementacją idei gospodarki o obiegu zamkniętym w Europie i na świecie.

WRZESIEŃ

■ **Forum Ekonomiczne (Krynica Zdrój)**

Międzynarodowe spotkanie przedstawicieli kręgów gospodarczych i politycznych regionu Europy Środkowo-Wschodniej. Jego misją jest tworzenie korzystnego klimatu dla rozwoju współpracy politycznej i gospodarczej.

■ **Międzynarodowe Targi Energii Odnawialnej i Efektywności Energetycznej RENEXPO (Warszawa)**

Największe w Polsce targi poświęcone OZE wskazują coraz mocniejsze argumenty przemawiające za tym, że wytwarzanie, dystrybucja i konsumpcja energii odnawialnej jest prosta, a w dłuższej perspektywie – rentowna i opłacalna.

■ **Konkurs o Puchar Recyklingu (Warszawa)**

Jedyne w Polsce przedsięwzięcie, które kompleksowo ocenia selektywną zbiórkę odpadów i działania edukacyjne.

■ **Targi Energii Odnawialnej RE-Energy (Warszawa)**

Podczas wydarzenia przedstawiane są nowoczesne rozwiązania i technologie, pomagające zadbać o środowisko naturalne oraz ekologicznie dostarczyć i generować energię.

■ **Symposium Naukowo-Techniczne Energetyka Bełchatów (Bełchatów)**

Największa w Polsce konferencja przedstawicieli branżowych firm i instytucji, które dyskutują o kształcie i przyszłości polskiej energetyki.

■ **ENERGETAB Międzynarodowe Targi Energetyczne (Bielsko-Biała)**

Największe w Polsce targi nowoczesnych urządzeń, aparatury i technologii dla przemysłu energetycznego.

■ **Projekt Eco-Miasto (Warszawa)**

Promowanie prośrodowiskowych działań samorządów lokalnych oraz zrównoważonego rozwoju polskich miast.

PAŹDZIERNIK

■ **Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska POL-ECO SYSTEM (Poznań)**

Największe w Polsce i w Europie Środkowo-Wschodniej targi przedstawicieli instytucji publicznych, samorządów, reprezentantów świata biznesu, nauki i edukacji bezpośred-

nio związanych z ochroną środowiska oraz gospodarką komunalną.

■ **Ogólnopolski Szczyt Gospodarczy (Siedlce)**

Spotkanie przedstawicieli świata polityki, gospodarki, nauki i biznesu. W 2017 r. organizatorzy szczytu przyznali NFOŚiGW prestiżową nagrodę „Bursztyn Polskiej Gospodarki”.

LISTOPAD

■ **590 Kongres (Jasionka k. Rzeszowa)**

Spotkanie przedstawicieli biznesu, nauki, polityki i legislacji, a także arena wymiany poglądów i doświadczeń przedsiębiorców, menedżerów, polityków, naukowców oraz ekspertów ekonomicznych.

■ **Międzynarodowy Kongres Ochrony Środowiska Envicon Environment (Warszawa i Poznań)**

Gromadzi ekspertów z branży, przedstawicieli biznesu, firm komunalnych czy organizacji branżowych, a także przedstawicieli administracji rządowej i samorządowej oraz naukowców.

GRUDZIEŃ

■ **COP (COP24 w Katowicach)**

Międzynarodowe konferencje w sprawie zapobiegania zmianom klimatu, w których uczestniczą ministrowie środowiska oraz najwyższe władze i eksperci prawie wszystkich państw na świecie. Ostatnia konferencja klimatyczna odbyła się w Polsce (2018 r.).

■ **Targi Pollutec (Lyon)**

Forum sektora ochrony środowiska – prezentuje unikalną ofertę eko-innowacji i zielonych technologii, miejsce spotkań – gromadzi przedstawicieli wszystkich gałęzi przemysłu oraz inkubator przedsiębiorczości – wspiera rozwój nowych sektorów (np. przydomowych oczyszczalni ścieków). ■

30 lat mieszka w Polsce. Redbad Klynstra-Komarnicki o ekoedukacji

Polski aktor filmowy i teatralny, reżyser, dziennikarz pochodzenia holendersko-fryzyjskiego. Zagrał m.in. w serialach „Na dobre i na złe”, „Pitbull”, „Ojciec Mateusz”, filmach „Smoleńsk”, „Cztery noce z Anną”. Z żoną Emilią prowadził w TVP Kultura program „Nienasyceńi”.

Urodził się Pan w Holandii, ale od wielu lat mieszka w Polsce – na stałe od 1989 r. Wtedy też powstał NFO-ŚiGW i w naszym kraju zaczęto dbać o środowisko naturalne. W Holandii pewne standardy istniały już wcześniej. Jak postrzegał Pan wówczas nasz kraj w tym kontekście?

Na początku lat 90-tych miałem wrażenie, że wszyscy, co zrozumiałe, przede wszystkim cieszą się wolnością, zapominając przy tym o odpowiedzialności, która idzie z nią w parze. Byłem świadomy zaniedbań w ochronie środowiska po czasach komunistycznych, jak na przykład zanieczyszczone, niezdatne do kąpielii jezioro Zegrze. Ale nie rozumiałem dlaczego ludzie sami nie dbają o środowisko i wywożą do lasu śmieci z prywatnej budowy.

Po 30 latach wiele się u nas zmieniło. Wzrosła świadomość, segregujemy śmieci, mamy nowoczesne oczyszczalnie ścieków. Widzi Pan te zmiany?

Oczywiście. Jestem pod wrażeniem postępu w podejściu do środowiska w Polsce. Chociaż dostrzegam też pewne trudności. Z jednej strony można się cieszyć, że segregacja śmieci jest tak drobiazgową, z drugiej zaś trudno się czasem w tym połapać. Ponadto

byłoby łatwiej, gdyby na wsi, gdzie mieszkam, kontenery były ustawione na stałe. Żebym zawsze mógł odwieźć elektrośmieci sam do jakiegoś punktu, a nie tylko dwa razy w roku.

W programie „Nienasyceńi” w TVP Kultura podróżował Pan po Polsce w poszukiwaniu animatorów kultury, którzy działają na rzecz lokalnych społeczności. Czy jest różnica w podejściu do ochrony środowiska w dużych i małych miejscowościach?

Wydaje mi się, że mniejsze miejscowości lepiej sobie radzą ze spójnym podejściem do tego zagadnienia niż większe. W gruncie rzeczy jest tak, że im lepiej działający samorząd i im bardziej mieszkańcy identyfikują się ze swoim miejscem zamieszkania, tym większa dbałość o otoczenie.

Bazując na doświadczeniach z Holandii, ma Pan swoje pomysły na ekologię?

Wszędzie tam, gdzie władza oddaje przestrzeń publiczną pod zarządzanie mieszkańcom – jest lepiej. Edukacja i przekazywanie odpowiedzialności za zielen publiczną ludziom uważam za doskonały pomysł na wcielanie ekologii w nasze codzienne życie.

Redbad Klynstra-Komarnicki

Pamiętam, że grany przez Pana w serialu TVP2 „Na dobre i na złe” dyrektor szpitala to zapalony ekolog. Jeździ na rowerze, pilnuje segregowania śmieci. Czy w życiu prywatnym ekologia jest dla Pana także istotna?

Oczywiście ekologia jest dla mnie ważna. W domu segregujemy śmieci. Ale przede wszystkim nasz syn rośnie i wychowuje się w otoczeniu zieleni i ekologicznych zabawek. Bo liczy się przecież ekologiczne podejście wpajane od dziecka.

Z żoną działacie w kooperatywie spożywczej. Skąd ta potrzeba na ekologiczną żywność?

To co jemy powinno być pożywne. Wiele problemów z otyłością bierze się z tego, że ludzie wybierając mało wartościowe pożywienie, nie mogą się „najeść”, więc jedzą coraz więcej, a i tak nie mają energii do działania. W konsekwencji tyją. Z kolei kupowanie wyłącznie zdrowej żywności w sklepach ekologicznych jest bardzo drogie. Dobrym rozwiązaniem jest ▶

Kadr z serialu „Na dobre i na złe” TVP2

właśnie kooperatywa, czyli współpraca ludzi świadomych, którzy działając razem mogą nabyć zdrową żywność w miarę sensownych cenach. Popieram i wcielam w życie taką ideę.

NFOŚiGW obchodzi 30-lecie. Panu mija 30 lat w Polsce. To dobra okazja do składania życzeń. Czego „ekologicznego” życzyłby Pan sobie i Polakom?

Życzę nam wszystkim przede wszystkim rosnącej świadomości ekologicznej. Dbajmy o środowisko. I jeśli nie chcemy zrobić tego dla siebie, zróbmy to dla naszych dzieci. One są najważniejsze. Życzę nam również, abyśmy jeszcze bardziej docenili to, co mamy w Polsce jeśli chodzi o przyrodę i zdrowe pożywienie. Myślę, że Polacy mogą być dumni z takiego kraju, w którym jest taka różnorodność i tyle dzikich terenów. W Holandii nie ma praktycznie metra kwadratowego nietkniętego ręką ludzką. Poza tym powinniśmy połączyć siły w walce o czyste powietrze. To wydaje mi się najważniejszym zagadnieniem na najbliższe lata w Polsce. ■

Rozmawiała:

Joanna Zemełka-Wiktorowska

Kadr z programu „Nienasyceń” TVP Kultura

Kadr z serialu „Ojciec Mateusz” TVP1

od

lat

DBAMY
O LUDZI
I ŚRODOWISKO

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
30 lat